

Rapport realisatiekracht Provincie Zuid-Holland

Verdiepende analyse o.b.v. P&C producten

Augustus 2023

Inhoud

Introductie	3
Algemeen beeld provincies	5
Algemeen beeld PZH	6
Bevindingen – algemeen beeld	10
Aanbevelingen	13
Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland	17
Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland	19
Ambitie 3 Schone energie voor iedereen	22
Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland	24
Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland.....	27
Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	30
Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland	32
Ambitie 8 Algemene middelen en Organisatie.....	34
Bijlage – toelichtingen op bijstellingen P&C producten	37
Ambitie 1: Bijstellingen P&C producten	37
Ambitie 2: Bijstellingen P&C producten	39
Ambitie 3: Bijstellingen P&C producten	44
Ambitie 4: Bijstellingen P&C producten	46
Ambitie 5: Bijstellingen P&C producten	49
Ambitie 6: Bijstellingen P&C producten	54
Ambitie 7: Bijstellingen P&C producten	56
Ambitie 8: Bijstellingen P&C producten	59

Introductie

Accountant Deloitte heeft het rapport 'Analyse financiële resultaten 2017-2021' opgesteld ten behoeve van de Commissie Onderzoek van de Rekening (COR) van de provincie Zuid-Holland. Dit rapport is behandeld in de COR van 30 november 2022. In dit rapport wordt geconstateerd dat in de periode 2017 tot en met 2021 het verschil tussen de gerealiseerde en de begrote baten en lasten € 234 miljoen voordelig betreft. Het betreft het saldo van baten en lasten (exploitatie) zoals weergegeven in de P&C producten – zijnde het saldo voor het inzetten van de bestemmingsreserves en de algemene reserve ter afdekking van een eventueel negatief saldo. Het verdere rapport bouwt voort op het saldo van baten en lasten voor de inzet van bestemmingsreserves en voor eventuele beklemmingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves.

1. De gerealiseerde lasten zijn € 143 miljoen lager dan begroot.
2. De gerealiseerde baten zijn € 91 miljoen hoger dan begroot.

Vanuit de COR is aangegeven dat het rapport vooral informatief en constaterend is maar een verdiepende slag ontbreekt. De COR heeft daarom het verzoek gedaan de achterliggende oorzaken van de structurele onderbesteding te onderzoeken en PS in de gelegenheid te stellen om te sturen.

Deze verdiepende slag kan een zeer omvangrijke exercitie betreffen. Om die reden is in de COR voorgesteld om een eerste verdiepende slag te maken op maximaal twee programma's / ambities over een beperkte periode. Later is de COR geïnformeerd dat er meer inzicht ontstaat als alle ambities worden onderzocht over een periode van 3 jaar en een langere periode (programma's) daar waar nodig.

Dit memo begint met een beschrijving van de vraagstelling en een toelichting op de aanpak. Daarna schetsen we een algemeen beeld en een algemene conclusie en aanbevelingen voor vervolgonderzoek/uitwerking. Voor de volledigheid volgen dan nog de constatering en aanbevelingen per ambitie. Hierbij dient opgemerkt te worden dat daar waar gesproken wordt over afstemming of inbreng vanuit de ambitie dit betrekking heeft op de ambtelijke afstemming en inbreng.

Kernvragen/opmerkingen COR

1. Verzoek tot een verdiepende slag waarbij er meer behoefte is aan duiding ten opzichte van de meer feitelijke constatering die er nu ligt. Er is behoefte aan duiding waar het echt in zit en of PS hier meer in kan sturen?
2. Er is zowel een beweging te zien dat de baten hoger zijn en de lasten lager. Dit lijkt te duiden op veilige keuzes twee kanten op.
3. Als incidentele middelen structureel achterblijven, bijvoorbeeld 5 jaar, krijgt dit geen structureel karakter?
4. Verzoek om eventuele verdieping op de 1-2 ambities toe te passen die de grootste afwijkingen kennen.

Opmerkingen gedeputeerde (bij vraag COR en rapport accountant):

- Er wordt teruggekeken en we stellen ons de vraag maar niet altijd op de langere termijn. Daarbij worden de structurele lasten niet gedekt door de structurele baten. Het zit vooral in de incidentele middelen.
- Er hebben wisselingen plaatsgevonden binnen de ambitiebeschrijvingen, maar uiteindelijk zijn deze te herleiden naar de verschillende domeinen.
- Incidentele baten vanuit het Rijk voor specifieke taken, hebben ook een verbinding naar de uitvoeringskracht.
- Goede voorbereiding van de verdieping, met als voorbeeld 1-2 ambities voordat dit breder aangepakt wordt. Dit kan worden voorgelegd aan een werkgroep van de COR, vanuit daar kijken of dat voldoende is voor BMM. Dit om te voorkomen dat er een te technische discussies ontstaan in BMM. Hiervoor een voorstel schrijven met aanpak en tijdlijnen. Geen toezeggingen i.v.m. capaciteit.

Opmerkingen accountant (bij vraag COR en ter toelichting op hun rapport)

- Signaleert onder andere als oorzaak vertraging in de uitvoering.
- Discussie moet ook gaan over de hoeveelheid ambities enerzijds en de maakbaarheid van deze ambities. Hierbij moeten we ons afvragen bij opdrachten of de organisatie en partners in het veld in staat zijn het uit te voeren en je je af moet vragen of de termijn realistisch is. Dit is het belangrijkste achterliggende vraagstuk.
- V.w.b. de accountant is de vraag naar de hoeveelheid ambities die je wilt en kunt realiseren ook een politiek/bestuurlijk vraagstuk
- Onderscheid structureel en incidenteel. Dat de baten structureel hoger zijn dan de lasten is een landelijk beeld.
- De structurele lasten zijn op termijn best hard terwijl er aan de baten kant op termijn (26/27) niet voldoende dekking is.
- Er zijn bewust twee statenperiodes gepakt om ervoor te zorgen dat conclusies niet te koppelen zijn aan een statenperiode.
- Liever voorzichtig ramen, al kan het wel scherper. Maar uiteraard niet té scherp.
- De Staten hebben ook altijd een voorzichtig uitgangspunt gehanteerd. De balans tussen voorzichtig en realistisch is aan de Staten.
- Maakbaarheid zit niet enkel in ambtelijke capaciteit, maar ook bij leveranciers en procedures. Je moet kijken naar de hele integrale keten, van ambitie stellen tot uitvoering.

Aanpak & verdieping

Waar aan de COR is toegezegd om een tweetal programma's (2017-2019) / ambities (2020-2022) uit te werken is in dit rapport, mede ingegeven door feedback binnen de ambtelijke organisatie, gekozen om eerst een verdieping uit te werken over alle acht de ambities over de drie meest recente jaren. Daar waar nuttig of noodzakelijk is ook gekeken naar de periode 2017-2019 ter verduidelijking van het beeld.

Het rapport van Deloitte richt zich met name op de gerealiseerde resultaten ten opzichte van de primaire begroting met enkel verdiepingen op het gebied van incidenteel/structureel en beklemmingen van reserves. In de verdiepende analyse is ook gekeken naar de tussenliggende bijstellingen in voorjaarsnota en najaarsnota. Om tot de juiste verdieping te komen is de huidige verdiepende analyse uitgevoerd het niveau van beleidsprestaties.

Vervolgens is er een detailanalyse gemaakt op de mutaties die te zien zijn op de verschillende beleidsdoelen. Daarbij is niet enkel gekeken naar verschillen tussen bijvoorbeeld realisatie en de initiële of gewijzigde begroting bij VJN/NJN maar ook tussen de verschillende begrotingen. Dit betekent een stapsgewijze benadering. Onder meer om te ondervangen dat de totale mutatie weliswaar beperkt is maar de mutaties tussen de verschillende producten wel materieel zijn. Bij het onderzoeken van de verklaringen voor de mutaties is uitsluitend gebruik gemaakt van de toelichtingen zoals die in de verschillende P&C documenten al zijn opgenomen.

Om tot een overzichtelijke verschillenanalyse te komen is er initieel gekeken naar afwijkingen groter dan 10% (positief en negatief) op het verschil tussen de primaire begroting en realisatie op zowel baten- als lastenniveau. Doordat de hoogte van de verschillende beleidsdoelen qua omvang zeer variëren is, is er initieel naar individuele mutaties gekeken van meer dan € 5 miljoen (positief en negatief). Echter omdat is gebleken dat de individuele mutaties tussen de verschillende momenten (begroting, VJN, NJN en jaarrekening) ook zeer omvangrijk is, is ook hier ook een analyse op verricht.

Er is gebleken dat veel mutaties aan de lastenkant worden gedekt door een corresponderende mutatie aan de batenkant. Om die reden is er in dit eerste overzicht gekeken naar het uiteindelijke saldo op de verschillende beleidsdoelen. De analyse richt zich op de cijfers voor eventuele beklemmingen, conform de cijfers zichtbaar in het rapport

van Deloitte. Dit abstractieniveau geeft uiteindelijk het beste beeld van de netto mutaties die invloed hebben op het saldo. Tot slot is er aansluiting gezocht vanuit de dwarsdoorsneden die zijn gebruikt voor deze analyse naar de analyse van Deloitte, deze is gevonden.

Stapsgewijze verdieping

De eerste verdieping die plaats heeft gevonden is de doorvertaling van de ambities naar de verschillende beleidsprestaties (onder de ambities). Uit deze verdieping kan men al snel concluderen welke specifieke beleidsprestaties materieel zijn. Een tweede conclusie is dat de zogenaamde zaagtand ook hier sterk naar voren komt op materiele beleidsprestaties. Meer specifiek zien we een ingezette primaire begroting die naar boven wordt bijgesteld in de VJN, naar beneden wordt bijgesteld in de NJN en waarbij de uiteindelijke realisatie nog een stuk lager is.

De feitelijke analyse is gebaseerd op de bedragen en toelichtingen op de mutaties in de P&C producten en deze analyse is binnen de organisatie getoetst waarbij tegelijk is uitgevraagd welke ideeën er zijn ten aanzien van achterliggende oorzaken voor de afwijkingen tussen begroting en realisatie. Daarbij is tevens uitgevraagd of er ideeën zijn voor verbetering. Deze ideeën zijn vervolgens verwerkt in de aanbevelingen voor vervolg onderzoek en uitwerking zoals hieronder weergegeven.

Algemeen beeld provincies

De realisatiekracht van de PZH staat niet op zichzelf als we naar de ontwikkelingen bij de provincies in een breder perspectief kijken. Begin mei is er in een artikel van Binnenlands Bestuur een nieuwsbericht geplaatst over realisatiekracht van de verschillende provincies (<https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/provincies-laten-hun-geld-onvoldoende-rollen>). Daarin wordt verwezen naar een onderzoek van Exilo uitgevoerd op de provinciale jaarrekeningen over de periode 2012-2021.

Begrotingsoptimisme & realisatiekracht

Provincies boekten de afgelopen tien jaar gezamenlijk een positief resultaat van in totaal 3,1 miljard euro. Gemiddeld houdt een provincie 25 miljoen euro per jaar over. Opvallend is volgens de onderzoekers dat vanaf 2017 alleen nog maar positieve jaarresultaten door de provincies zijn gepresenteerd. In de jaren daarvoor bleek ook maar door vier provincies een keer een beperkt negatief jaarresultaat te zijn gepresenteerd. 'We zien geen financiële tekorten bij de provincies. In de begrotingen van de provincies zien we eerder begrotingsoptimisme. De geplande projecten en investeringen worden veelal niet gerealiseerd in het begrote jaar – getuige de eerdergenoemde 3,1 miljard euro aan positief resultaat tegenover een verwaarloosbaar begroot resultaat', aldus de onderzoekers. Los van een aantal grote uitschieters, zien ze dat provincies structureel de begroting niet volledig uitgeven.

Hun conclusie is dat het de provincies aan realisatiekracht ontbreekt. 'Wij zien bij alle provincies de moeilijkheid om de investeringen in de maatschappij uit te voeren zoals ze gepland en begroot zijn. Vaak komt dit doordat provincies samen met gemeenten of andere partijen investeren. Als een investering van de andere partij vertraging oploopt dan heeft dit direct effect op de bijdrage vanuit de provincie.'

Capaciteitstekort

Maar volgens de onderzoekers speelt er nog iets anders: de geplande projecten zijn meer dan de provincie met eigen beschikbare capaciteit aankan. Om die realisatiekracht te vergroten zou de komende jaren extra aandacht nodig zijn voor investeringen in de bedrijfsvoering en control van de provincies.

Ambtelijke organisatie

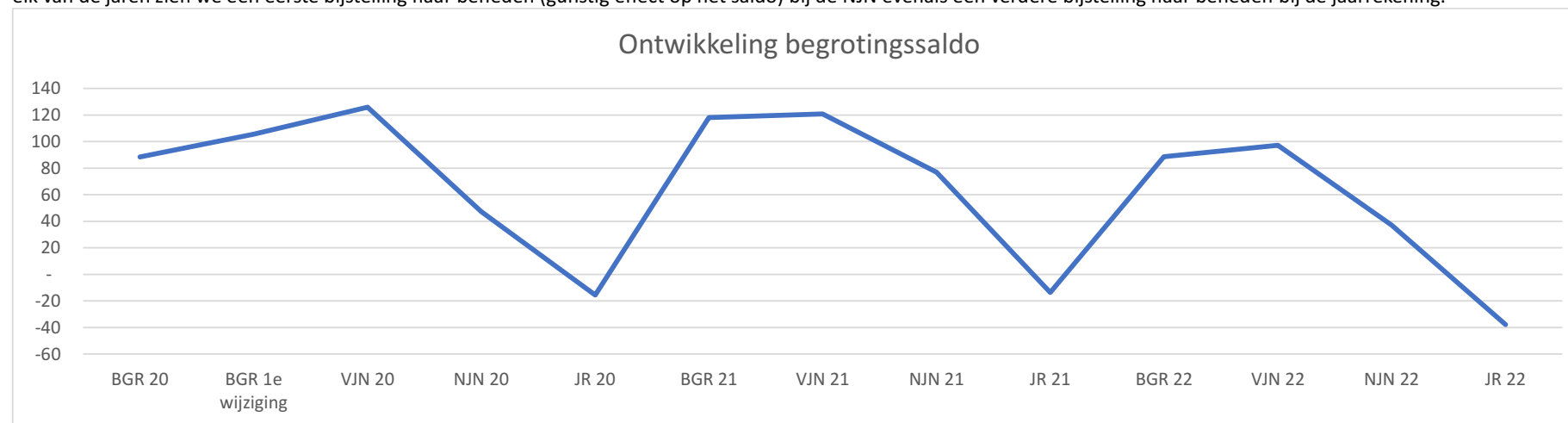
Uit een tegelijkertijd door Exilo uitgevoerde analyse van ruim dertig verkiezingsprogramma's, komt in zijn algemeenheid slechts een beperkte bereidheid voor om te investeren in de ambtelijke organisatie. Als die ambtelijke organisatie daarin al wordt genoemd, dan is de insteek zelfs om daarop te bezuinigen. Wil de realisatiekracht meegroeien met het extra takenpakket van de provincies, dan zullen investeringen in de organisatie onontkoombaar zijn. Met de energietransitie en vooral de stikstofaanpak wordt dat pakket de komende jaren namelijk fors uitgebreid.

“Wil de realisatiekracht van provincies meegroeien met het extra takenpakket, dan zijn investeringen in de ambtelijke organisatie nodig.”

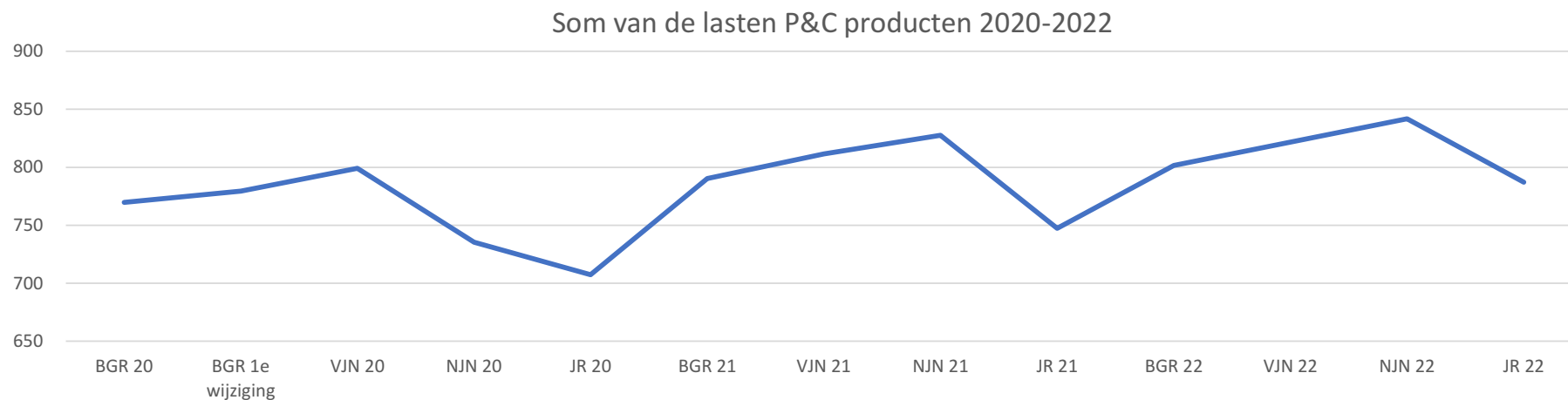
Algemeen beeld PZH

Vanuit het algemene provinciaal brede beeld herkennen we in onderstaande grafiek de zaagtand terug. Deze beweging bevestigt het beeld van onderuitputting waarbij de realisatie (significant) lager uitpakt ten opzichte van de begroting. De negatieve bedragen laten in dit geval het saldo zien zoals opgenomen in de P&C producten. Daarbij is het belangrijk dat men beseft dat de betreffende saldi de lasten minus de baten betreffen, vóór eventuele beklemmingen en toevoegingen en onttrekkingen aan reserves waarvoor mutaties per 31 december zijn toegestaan (met name reserves gerelateerd aan het gesloten systeem).

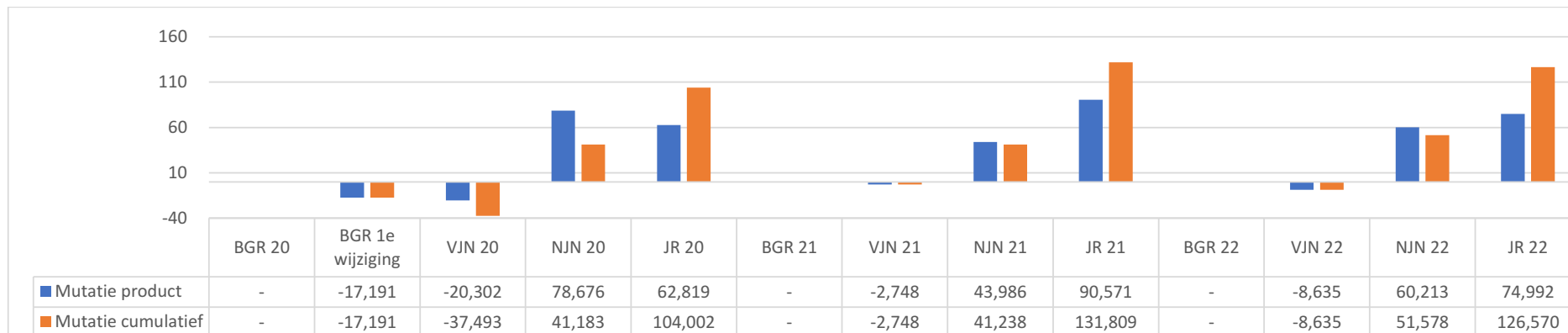
De begroting wordt in alle jaren (2020 tm 2022) naar boven bijgesteld in de VJN, vaak in verband met de verwerking van de beklemmingen in de voorgaande jaarrekening. In elk van de jaren zien we een eerste bijstelling naar beneden (gunstig effect op het saldo) bij de NJN evenals een verdere bijstelling naar beneden bij de jaarrekening.

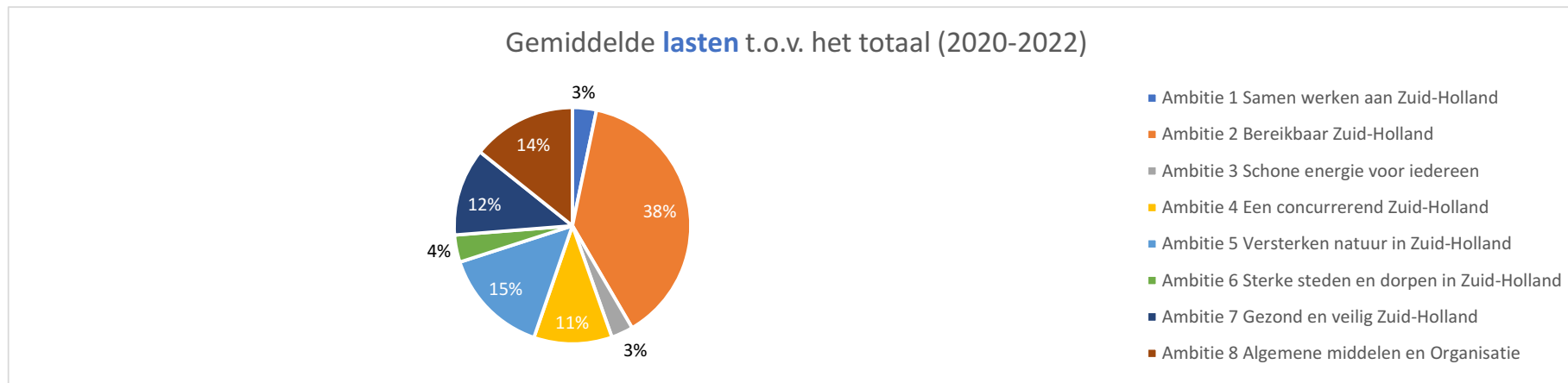
Eenzelfde beweging zien we terug als we niet puur naar het saldo van de baten en lasten kijken maar naar de totale lasten. Dan is wederom een zaagtand terug te zien. Anders dan in de tabel met saldo zien we hier terug dat in de laatste twee jaar de lasten nog hoger worden ingezet in de NJN. Dit verschil is enerzijds te verklaren doordat tegen stijgende lasten dekkende baten staan, dit heeft geen effect op het saldo maar wel effect op de lasten. Anderzijds heeft dit te maken met eventuele bijstellingen op het saldo die enkel effect hebben op de baten, zoals extra inkomsten uit het provinciefonds, hogere verkoopresultaten, etc.

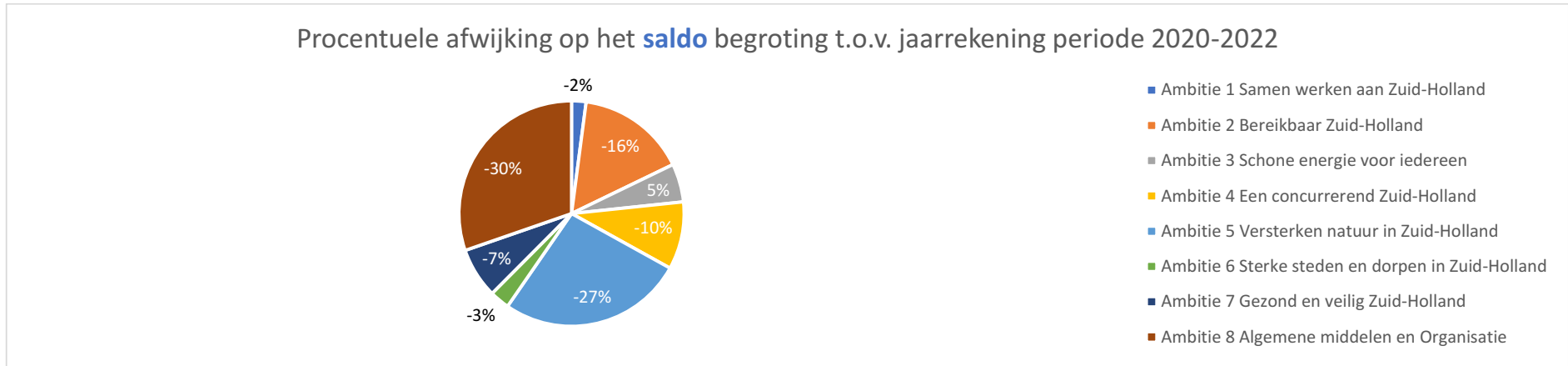
In onderstaande staafdiagram staat gevisualiseerd de ontwikkeling van het saldo ten opzichte van het voorgaande beleidsproduct, waarbij de begroting van het betreffende jaar als startpunt geldt vanuit de nullijn. Ook hier is sterk terug te zien dat er in de VJN over het algemeen extra lasten worden opgenomen (negatieve bedragen) en dat er een positief effect op het begrotingssaldo (positieve bedragen) resteert na significante bijstelling in de NJN en de jaarrekening.

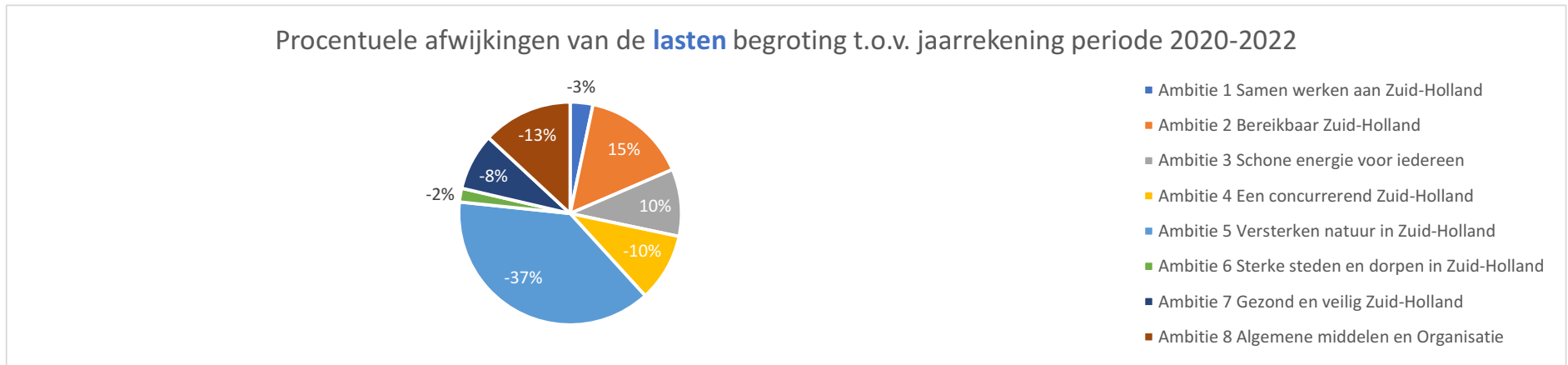
Onderstaande tabel geeft inzicht in de gemiddelde som van de lasten binnen de ambities over alle P&C producten over de periode 2020-2022. De cirkeldiagram laat daarmee zien waar de materiele budgetten zich bevinden. Te zien is dat Ambitie 2 met 38% veruit de grootste ambitie betreft. De ambities, 4, 5, 7 en 8 hebben daarop volgend een vergelijkbare omvang, variërend van 11 tot 15%. Met een budget van 3 tot 4% op het geheel zijn de ambities 1, 3 en 6 relatief kleine ambities binnen het geheel.

De een na laatste cirkeldiagram geeft inzicht in de procentuele bijdragen van de verschillende ambities tussen de begroting en de jaarrekening op het saldo. Dit beeld geeft aan dat de grootste afwijkingen zitten in ambitie 8 met een afwijking van 40%. Dit geeft een vertekend beeld doordat dit met name zit in hogere bijdragen uit het Provinciefonds en de MRB. Beide bijstellingen zijn vaak vooraf niet te voorzien en drijven sterk op informatie aangeleverd door derden.

Doordat de baten verstorend kunnen uitwerken staat er tot slot ook een tweede cirkeldiagram met de procentuele afwijking op enkel de lasten en niet het saldo. Daarmee ondervang je het verstorende beeld van de grote mutaties in de baten. Daaruit komt het beeld dat de onderrealisatie op de lasten met name wordt gedreven door ambitie 5 (37%), ambitie 8 (13%), ambitie 4 (10%) en ambitie 7 (8%). Bijstellingen naar boven (extra lasten) zien we binnen ambities 2 (15%) en ambitie 3 (10%).

Bevindingen – algemeen beeld

Vanuit het algemene beeld halen we op dat er sprake is van een trend waarbij met name in de jaarrekening een onderrealisatie plaatsvindt ten opzichte van de (bijgestelde) begroting. In de bijgestelde begrotingen (VJN en NJN) vinden bijstellingen plaats maar deze worden meer als autonoom gepresenteerd en niet als bijstelling naar aanleiding van beleidsmatige bijstellingen/voortgang. Daarbij lijkt het erop dat er tot en met de najaarsnota sprake is van optimisme ten aanzien van de uit te geven middelen. Daarbij is het de vraag of er kritisch gekeken wordt naar het uitgavenpatroon in het jaar en de planning van de uitgaven.

Het beeld binnen de ambities wordt vaak geraakt door grote dossiers met relatief significante mutaties. Bij Ambitie 1 is daar sprake van op het gebied van Stikstof en NPLG, bij Ambitie 3 is het warmtedossier erg dominant en bij Ambitie 5 speelt NNN een grote rol. Dit zijn grote dossiers met een grote afhankelijkheid van bijvoorbeeld landelijk beleid of de omgeving. Dit vergroot de complexiteit en de impact op de planning en realisatie bij wijzigingen. Deze grote dossiers kunnen dus verstrend werken binnen een ambitie en doorwerken op het totaalbeeld.

Op het totaalbeeld hebben (significante) bijstellingen op de uitkering uit het provinciefonds en de opcenten motorrijtuigenbelasting een grote invloed op de onderrealisatie. Deze positieve bijstellingen hebben immers ook een positieve impact op het positieve begrotingssaldo. Men moet zich echter wel bewust zijn dat de bijstellingen niet door de provincie zelf zijn te ramen en bij te stellen en het gevolg zijn van bijstellingen gecommuniceerd door het Rijk (provinciefonds) of Belastingdienst (motorrijtuigenbelasting).

Bijstellingen die los staan van de grote dossiers vinden plaats op veel subsidie gedreven uitgaven alsmede uitgaven die meer op projectbasis gedaan worden. Daarbij heerst er tot en met het einde van het jaar veel optimisme ten aanzien van de uit te geven middelen. Desondanks zijn er veel redenen waardoor gedurende het jaar bijstellingen in de planning plaatsvinden. In een meerderheid van de gevallen ligt die fasering bij externe partijen, daarbij kun je denken aan vertraging of het uitblijven van aan te vragen subsidies (in het verlengde daarvan looptijdverlengingen), vertraging in de realisatie van de met subsidies beoogde doelen, vertraging in procedures en voldoen aan (lokale) wet en-regelgeving waardoor realisatie later plaatsvindt. Bij de provincie wordt in het algemeen veel gewerkt met het verlenen van subsidies aan derden. Daarbij doet zich een aantal zaken voor die van invloed zijn op het (latere) moment van realisatie:

- Het totale proces van de subsidieverlening kan vele maanden duren en vervolgens (kan de toekenning) over de jaargrens heengaan. Het doorschuiven van subsidiebudgetten loopt via de methodiek van beklemmingen/ overhevelingen en dat is op zich legitiem.
- Er worden subsidieregelingen opengesteld voor langer dan een kalenderjaar waarbij van te voren moeilijk in te schatten is in welk jaar de uitgaven daadwerkelijk vallen.
- Volgens de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) dienen de lasten genomen te worden in het jaar waarin de realisatie heeft plaatsgevonden. We kennen immers een baten-en lastenstelsel. Als de subsidieontvangers dus later dan het jaar waarin het budget gepland is hun doelstelling realiseren moeten de budgetten doorschuiven naar een volgend jaar (zie eerste punt). Aangezien de NJN al in de zomer gereed is kunnen wijzigingen in de planning van de realisatie door de subsidieontvangers die na het opstellen van de NJN bekend worden alleen nog verwerkt worden door een beklemming op het resultaat bij jaarrekening. Op deze manier draagt het later realiseren door subsidieontvangers dus bij aan de onderrealisatie. Dit speelt niet bij subsidies kleiner dan € 250.000 aangezien deze lasten niet in meerdere jaren worden genomen.
- Aangezien er sprake is van juridische plafonds bij subsidie(regelingen) moet er altijd budget beschikbaar zijn om aan de juridische verplichtingen te blijven voldoen.

- De afspraken met subsidieontvangers m.b.t. de tussentijdse verantwoording van de daadwerkelijke realisatie/besteding zijn niet altijd even adequaat.

Door de ambities heen wordt ook corona als oorzaak genoemd dat bijvoorbeeld aanvragen achterblijven al komt dit nooit als rode draad terug als oorzaak van achterblijvende realisatie in één van de ambities. Dit betekent echter niet dat corona geen achterliggende oorzaak is bij externe partijen bij bijvoorbeeld het aanvragen van subsidies en verträgen in de uitvoering van reeds aangevraagde subsidies. Dit is echter onvoldoende duidelijk vanuit de toelichtingen. In enkele gevallen is er ook sprake van beperkt beschikbaar personeel- en capaciteitsproblemen bij de PZH zelf, al is dit niet op grote schaal terug te vinden in de toelichtingen. Het personeel- en capaciteitsprobleem kan een rol spelen bij bijvoorbeeld subsidieontvangers of partijen die opdrachten namens PZH uitvoeren maar ook dat blijkt niet direct uit de opgegeven redenen voor vertraging in de uitvoering.

Wat in de algemene feedback vanuit de organisatie op de analyse wel terugkomt is dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de arbeidscapaciteit van de organisatie bij het budgetteren van de plannen. Daarbij lijkt het budget voor te gaan op daadwerkelijke en voldoende concrete plannen. Dit kan mede ingegeven worden doordat de ambtelijke organisatie en het bestuur beide belang hebben (in geld en activiteiten) om ambitie en daadkracht uit te stralen. Een gevolg daarvan kan zijn dat het budget leidend wordt en de uitvoeringskracht van ondergeschikt belang waardoor dit onderrealisatie in de hand werkt. Dat zou ook kunnen betekenen dat er minder aandacht is voor het realiseren van de beoogde maatschappelijke effecten en doelmatigheid maar vooral voor zoveel mogelijk van het beschikbare budget uit geven, wat als zodanig geen doel is.

Daarentegen zien we ook dat in bepaalde situaties baten of lasten initieel in een specifiek jaar worden opgenomen en in een later stadium worden gefaseerd naar het te verwachten kasritme. Uit de analyse komt niet sterk naar voren waarom dat zo is. Het lijkt erop dat indien men reeds een (hoog over) fasering opstelt bij het inboeken van de betreffende baten en lasten dat er (minder) significante bijstellingen hoeven plaats te vinden achteraf. Dit betreft een meer financieel technisch verwerkingselement die we in bepaalde situaties ook terugzien op andere gebieden. Zo worden er in enkele gevallen ook exploitatielasten begroot waar bij op een later moment wordt geconstateerd dat deze geactiveerd kunnen of moeten worden. Er zou onderzocht kunnen worden in hoeverre dit soort financieel technische bijstellingen zo veel mogelijk voorkomen kunnen worden.

In algemene zin dient men rekening te houden met de belangrijke voorwaarde om te voldoen aan de begrotingsrechtmatigheid en het budgetrecht van provinciale staten. Hierdoor kunnen er op enkele uitzonderingen na geen (rechtmatige) overschrijdingen van budgetten plaatsenvinden, maar wel onderschrijdingen. En dat betekent dat alleen in theorie een realisatiekracht van 100% haalbaar is en door allerlei oorzaken, die in deze rapportage geanalyseerd zijn, een veel lager percentage reëel is.

Samenvattend zien we als achterliggende oorzaken terugkomen:

1. Planning
 - a. Ambtelijke is er meer aandacht voor de planning (ook van onze partners) mogelijk en in een eerder stadium.
 - b. De (niet juiste) planning van partners is soms een gegeven waarbij interne regels/kaders niet helpen het op te lossen.
 - c. Dit geldt ook voor de baten van het Rijk (provinciefond/MRB) die na de NJN pas bij jaarrekening verwerkt kunnen worden.
2. Regels/kaders/processen
 - a. Er wordt bij de besluitvorming te weinig rekening gehouden met de (beperkte) capaciteit van partners en de eigen organisatie.
 - b. Grote dossiers hebben ook een relatief grote impact op de onderrealisatie.
 - c. Wetgeving beperkt de mogelijkheid budgetten te overschrijden.
3. Cultuur/huidige werkwijze
 - a. Er is een ambtelijk en bestuurlijk belang bij (te) optimistische planningen.
 - b. Realisatiekracht wordt voornamelijk afgemeten aan de besteding van middelen en inzet van menskracht en minder aan het daadwerkelijk realiseren van maatschappelijke doelstellingen.
 - c. We faseren de budgetten niet altijd vanaf de start over de jaren maar doen dat gaandeweg.
4. Subsidies
 - a. Bij subsidie verlening en verantwoording speelt een combinatie van bovenstaande oorzaken een rol.

Aanbevelingen

1. Zorg dat er in de P&C producten een zuiverder beeld over daadwerkelijke realisatiekracht ontstaat. Dit kan door een onderscheid te maken in het karakter van de verschillende bijstellingen waarbij een duidelijker onderscheid bestaat tussen beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare bijstellingen.

Toelichting en vervolg:

In de jaarrekening wordt al een onderscheid gemaakt tussen beïnvloedbare en niet-beïnvloedbare afwijkingen in de realisatie. In het met de COR te doorlopen traject voor doorontwikkeling van de P&C cyclus bespreken in welke mate het zinvol is om ook bij VJN en NJN zowel beleidsmatig als financieel beter te duiden welke bijstellingen door de provincie te beïnvloeden zijn en welke niet. Als voorbeeld; de melding van een subsidieontvanger dat de realisatie in een later jaar dan gepland zal plaatsvinden betekent dat onze doelstellingen als provincie later gerealiseerd zullen worden maar ook dat middelen naar een volgend jaar overgeheveld moeten worden. De beïnvloedbaarheid voor ons als provincie is in dit geval gering.

2. Neem in de besluitvorming en de planning omtrent opdrachten en projecten ook een afweging mee t.a.v. de uitvoeringskracht van de organisatie en eventueel die van externe partijen (subsidieontvangers, leveranciers, etc.). Doel zou moeten zijn dat vooraf voldoende inzichtelijk is op welke wijze politiek-bestuurlijke ambities aansluiten op de daadwerkelijke capaciteit van betrokken partijen. Hierbij zou voorkomen moeten worden dat politiek-bestuurlijke en ambtelijke ambities, daadkracht/voortvarendheid een te zware rol krijgt in de besluitvorming om budget te creëren, vast te houden of over te hevelen (beklemmingen) zonder dat de uitvoeringskracht daarop berekend is.

Toelichting en vervolg:

Bovenstaande speelt op alle bestuurlijke en ambtelijke niveaus en heeft ook een relatie met de cultuur waarin er belang gehecht wordt aan het hebben van hoge budgetten (zie ook aanbeveling 6). Een aantal voorbeelden en mogelijke maatregelen:

- a) *Op alle ambtelijke en bestuurlijke niveaus zou een discussie over de heersende cultuur gevoerd kunnen worden. Vragen daarbij zouden kunnen zijn; waarom hechten we zo aan budget en verliezen we soms de focus op inhoud? Waar spreken we elkaar (op alle bestuurlijke en ambtelijke niveaus) op aan en welk resultaat en gedrag is gewenst of ongewenst.? Welke stappen in houding en gedrag kunnen we op ieder van de niveaus stimuleren en bevorderen?*
- b) *Voorgesteld zou kunnen worden om bij behandelvoorstellen voor moties de uitvoeringskracht expliciet te benoemen.*
- c) *Provinciale Staten verzoeken om bij het indienen van amendementen meer ruimte te geven aan Gedeputeerde Staten om rekening te houden met de uitvoeringskracht van de organisatie en externe partijen. Dit kan bijvoorbeeld door een realistische datum voor afhandeling te noemen indien er geen harde deadline nodig is voor de uitvoering.*
- d) *Bij besluitvorming door Gedeputeerde Staten in de voorstellen de uitvoeringskracht expliciet betrekken.*
- e) *Ontwikkel een strategie op de externe omgeving. Dit advies komt uit een rapport van de Rekenkamer Oost-Nederland over onderbesteding uit 2008 en heeft vooral als doel om de externe omgeving te betrekken bij hoe de provincie haar rol invult maar ook hoe de provincie haar externe omgeving kan beïnvloeden.*

f) *Bij het doorschuiven van middelen via de P&C producten (VJN/NJN/jaarrekening) naar toekomstige jaren verplicht opnemen wat de impact is op de al in toekomstige jaren geplande werkzaamheden. M.a.w. als jaarlijks 100 gerealiseerd kan worden maar in een jaar wordt 90 uitgevoerd, op welke manier is het dan mogelijk om in een volgend jaar 110 te realiseren als voorgesteld wordt 10 door te schuiven.*

3. *Neem in het traject doorontwikkeling P&C een kortere doorlooptijd van de huidige producten mee als criterium zodat actuele ontwikkelingen sneller verwerkt kunnen worden. Daarbij zou ook onderzocht kunnen worden op welke wijze we toe kunnen werken naar een wendbare manier van verantwoorden en sturen van de financiële begroting, rekening houdend met de rechtmatigheid en budgetrecht.*

Toelichting en vervolg:

Met name bij de NJN is de doorlooptijd lang. De bijstellingen dienen vóór het reces bekend te zijn om na het reces tijdig het traject richting Provinciale Staten in november te kunnen doorlopen. De bijstellingen in november hebben dus betrekking op de inzichten en planningen uit juli. Naast de invloed van het reces komt de lange doorlooptijd deels door de wens van Provinciale Staten om (na het traject via de commissies) de P&C documenten 5 weken voor behandeling in de Staten te ontvangen. Omdat voor veel bijstellingen de NJN de laatste mogelijkheid is kunnen ontwikkelingen na juli niet meer meegenomen worden in de planning. De voorgestelde, meer wendbare, systematiek zoals die bij het traject doorontwikkeling P&C besproken zou kunnen worden heeft tot doel om op meer momenten sneller ontwikkelingen aan lasten- en batenkant te verwerken. Daarbij wordt met name ook aan de tweede helft van het jaar gedacht.

In een brief voor de COR van 7 september 2022 zijn suggesties gedaan over de lijnen waarlangs in het traject doorontwikkeling P&C cyclus geacht kan worden aan een meer wendbare systematiek van bijstellingen. Voorbeelden zijn het op voorhand definiëren van autonome en niet autonome ontwikkelingen. Hierbij zou de focus voor Gedeputeerde en Provinciale Staten voornamelijk moeten liggen op de niet autonome ontwikkelingen. De autonome ontwikkelingen (zoals ontvangen baten van het Rijk) zouden daarbij tussentijds via Provinciale Staten (in iedere vergadering dus) verwerkt kunnen worden in de begroting met melding achteraf in de P&C producten. Bij het definiëren van welke bijstellingen als autonome ontwikkelingen worden gezien zou ook gekeken kunnen worden naar hoe er met investeringskredieten wordt omgegaan. Daarbij is er sprake van voortgangsrapportages maar tussentijdse bijstellingen in de planning binnen de totale looptijd en budget zijn daar toegestaan. Andere ideeën in die brief zijn om bij de keuze van het moment waarop bijstellingen worden verwerkt rekening te houden met noodzaak, logica of consequenties. Verder zijn er mogelijkheden de bestaande cyclus terug te brengen tot de essentie (waardoor wellicht ook een korter voorbereidingstraject gelopen kan worden) en/of frequentie en inhoud van P&C documenten aan te passen.

4. *Zorg, voor zover niet aanwezig, voor vastgelegde uniforme ambtelijke verantwoordingsrapportages en laat die een rol spelen in het bevorderen van het reëel insteken van de originele begroting en begrotingsbijstellingen. Door middel van een intern verantwoordingsproces kan er een gesprek ontstaan waarin realisatie en ambitie in combinatie met uitvoeringskracht in zijn geheel worden besproken en bediscussieerd. Door het uitspreken en benoemen van knelpunten ontstaat mogelijk, naast specifieke inzichten in bijvoorbeeld uitvoeringskracht, ook een continue dynamiek om realistischer en accurater te ramen.*

Toelichting en vervolg:

De bijstellingen in VJN en NJN komen tot stand na een ambtelijk voorbereidingsproces. Deels is dit proces gebaseerd op formele en uniforme verantwoordingsrapportages (bijvoorbeeld als het gaat om investeringen). Deze aanbeveling roept op om deze formele en uniforme rapportages, als basis voor de bijstellingen, uit te breiden naar meer of alle gebieden en daarin meer aandacht te hebben voor realisatie en uitvoeringskracht. Het elkaar aanspreken hierop kan

ook bijdragen aan het verbeteren van de eerder genoemde cultuur aspecten waarbij de focus op budget lijkt te liggen. Inmiddels zijn en worden al stappen genomen op dit vlak en wordt nagedacht over vorm en proces om te zorgen voor een efficiënte en effectieve uitvoering.

5. Onderzoek de wijze van begroten, beheersen en verantwoorden van uitgaande subsidies. Ontwikkel in overleg met accountant en partners een binnen de kaders van het BBV zo mogelijk een meer passende werkwijze en implementeer deze in de organisatie. Denk daarbij niet alleen aan financieel technische oplossingen maar ook aan het gedrag van reëel begroten binnen en buiten de organisatie. Bij de implementatie moet ook nadrukkelijk aandacht zijn voor kennisoverdracht en bewaking m.b.t. de juiste toepassing van de werkwijze(n) en geldende regels binnen de provincie en bij de subsidieontvangers.

Toelichting en vervolg:

Een financieel technische oplossing waaraan gerefereerd wordt is al in onderzoek en besproken met de accountant. Een idee kan zijn om alle subsidieverplichtingen in één reserve onder te brengen. Op die ene reserve zou dan per 31-12 nog gemuteerd moeten kunnen worden (PS kan hier via kadernota toe besluiten conform de huidige financiële verordening). Voordeel is dat ook wijzigingen in de realisatie bij subsidieontvangers in de tweede helft van het jaar nog in het budget verwerkt kunnen worden (zie ook aanbeveling 1 en 3) en dat helderder is welk budget vrijvalt indien een plafond uiteindelijk niet volledig benut wordt. Een ander idee is om te onderzoeken hoe middelen anders ingezet kunnen worden als blijkt dat subsidieplafonds niet volledig benut lijken te worden. De technische uitwerking van deze oplossingen is complex en ook alternatieven zouden onderzocht moeten worden. De aanbeveling roept op niet alleen naar technische oplossingen te zoeken aangezien die de motivatie kan verminderen om zowel binnen de eigen organisatie als bij subsidieontvangers te streven naar reëel begroten. Ook met betere kennis over het proces bij eigen organisatie en subsidieontvangers en veranderingen in de cultuur ten aanzien van het reëel begroten is mogelijk al verbetering te realiseren.

6. Zorg dat realisatiekracht meer in evenwicht komt met het inzichtelijk maken van de beoogde en gerealiseerde maatschappelijke effecten (doeltreffendheid) en de doelmatigheid (efficiëntere aanpak) van uitgaven.

Toelichting en vervolg:

Realisatiekracht lijkt in de discussie vooral afgemeten te worden aan de hoeveelheid middelen die ingezet worden of juist overblijven. Middelen die overblijven terwijl het maatschappelijke doel wel bereikt is zouden echter anders bezien moeten worden dan middelen die wel uitgegeven worden terwijl het maatschappelijke doel niet bereikt is. In het eerder genoemde rapport van de Rekenkamer Oost-Nederland uit 2008 over onderbesteding wordt bijvoorbeeld de aanbeveling gedaan om onderbesteding langs twee assen in te delen. De ene as geeft aan of resultaten behaald zijn en de andere as geeft weer of de oorzaak overwegend intern, overwegend extern of volledig extern is. Dit geeft dus zes typen onderbesteding met verschillende mate van aandacht vanuit Provinciale Staten. Daarnaast zou beter afgewogen kunnen worden in het beleid welke rol we als overheid kiezen en tegen welke inzet van middelen het meeste maatschappelijke effect bereikt kan worden (zie o.a. de aanbevelingen naar aanleiding van de traject Begroting In Evenwicht). Deze aanbeveling heeft vooral ook een relatie met (de evaluatie) van omgevingsbeleid maar bijvoorbeeld ook met motie 1214 (indicatoren) en de (door) ontwikkeling van beleidstheorieën.

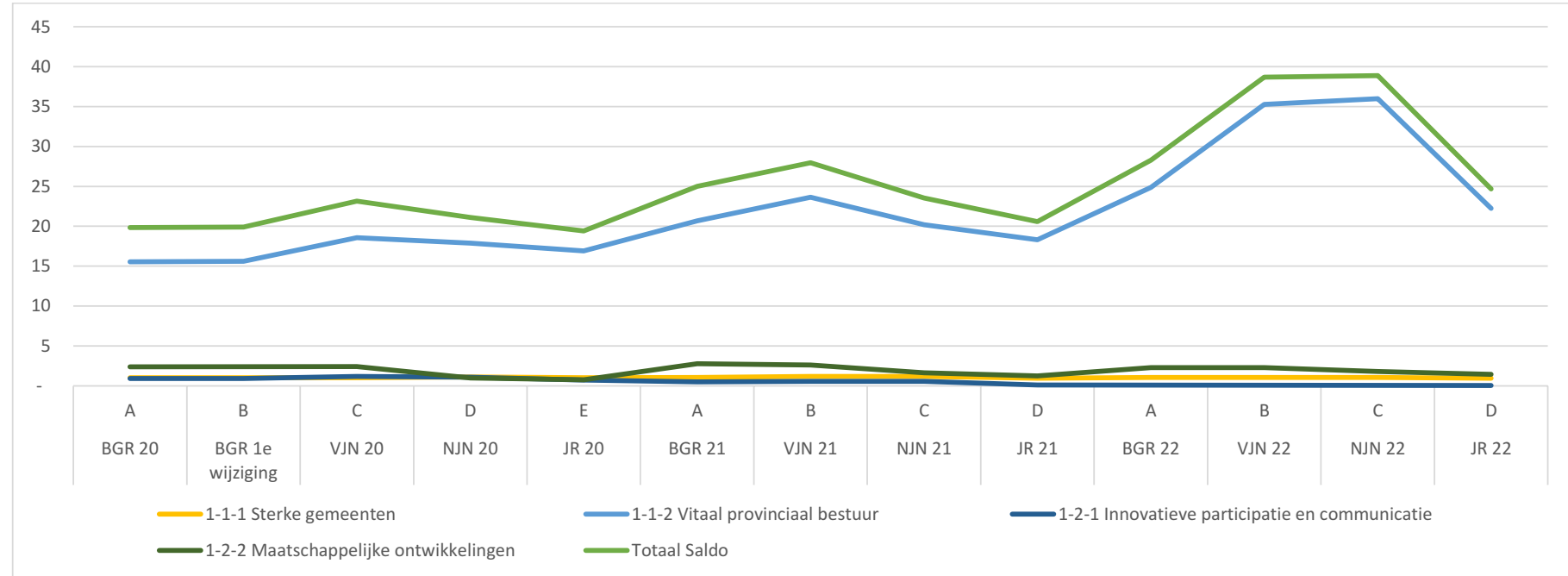
7. Bepaal een reëel percentage van de doelstelling voor realisatiekracht op basis van de analyse in dit rapport over de (achterliggende oorzaken van de) realisatiekracht.

Toelichting en vervolg:

Een indicator zoals die ooit gehanteerd werd was dat 95% van het budget uitgegeven moest zijn. In relatie tot o.a. aanbeveling 1 en 6 mag duidelijk zijn dat deze indicator een ruw beeld geeft en niet een stimulans is voor een effectieve en efficiënte inzet van middelen. Een nog te ontwikkelen indicator zou dus rekening moeten houden met zowel de realisatie van het maatschappelijk doel als de beïnvloedbaarheid.

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

Algemeen beeld

Ambitie heeft met een gemiddelde bijdrage van 3% van de totale lasten een beperkte impact op de totale begroting van de PZH. Ook zien we dat de procentuele bijdrage van ambitie 1 op zowel het gemiddelde saldo onderrealisatie als de gemiddelde onderbesteding op de lasten beperkt is met percentages variërend van 2-3% op het totaal.

Binnen de ambitie zien we dat beleidsprestatie 1-1-2 dominant is in omvang. Over het algemeen zien we de beweging dat de initiële begroting naar boven wordt bijgesteld in de voorjaarsnota. Voor wat betreft de beweging in de najaarsnota zien we variërende beelden. Bij de jaarrekening is de realisatie doorgaans lager waardoor netto het effect van de bijstellingen en onderrealisatie dicht bij de initiële begroting ligt.

Conclusie & aanbevelingen

Over de afgelopen drie jaar is een totale netto onderbesteding te zien van circa € 9,5 mln. Daarbij vallen vooral de onderbestedingen op dossiers stikstof/NPLG (€ 7,5 mln) en onderbesteding bij de afdeling Bestuur (€ 2,6 mln) op.

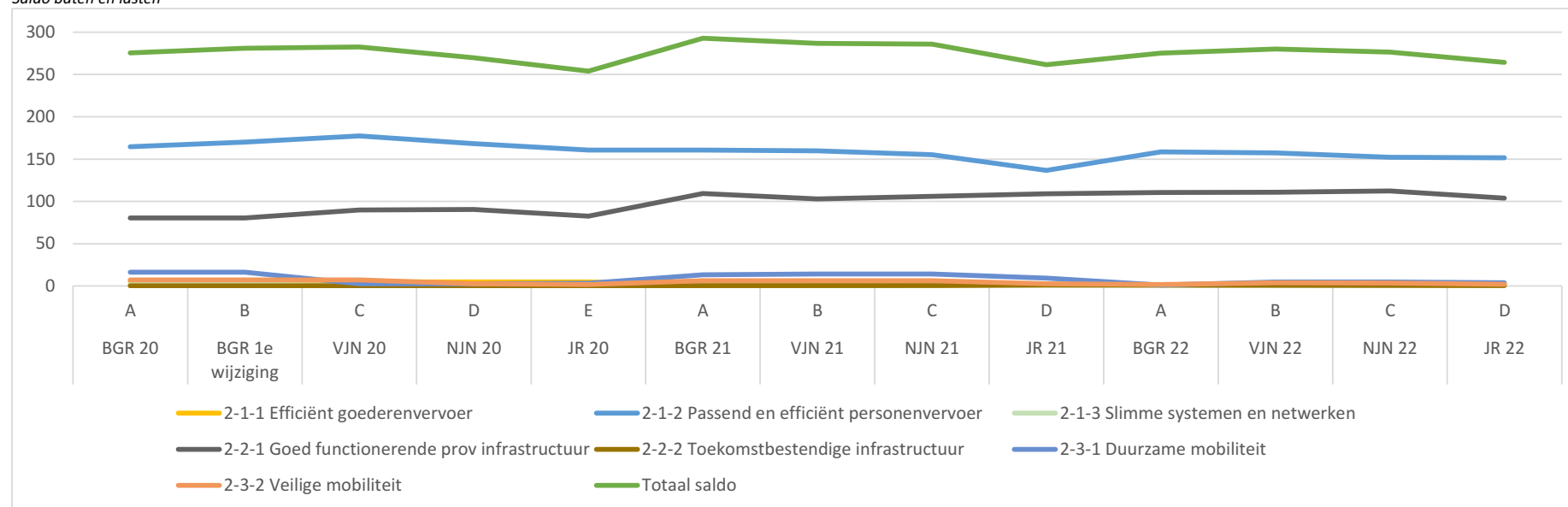
Bij het stimuleringsprogramma innovatie stikstof worden als redenen opgegeven het; uitblijven van middelen vanuit het rijk, onzekerheid over de kabinetsformatie en daarop volgend het uitblijven van investeringen op het gebied van innovatie en langere doorlooptijd met terrein beherende organisaties met als gevolg vertraging, lagere kosten door een efficiëntere aanpak op gebiedsgericht werken, minder kosten i.v.m. bijeenkomsten (corona) en minder personeelskosten als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft geleid tot kleinere bijstellingen.

Grote bijstellingen in met name 2022 hebben enerzijds plaatsgevonden op het stikstofdossier met als reden de complexiteit van het dossier dat aan veranderingen onderhevig is, met name ook door rijksontwikkelingen waardoor de beoogde middelen voor cofinanciering van Rijksregelingen en voor innovatie niet zijn uitgegeven. Anderzijds wordt bij NPLG als voornaamste reden genoemd vertraging van het Rijksbeleid en de rijksbrede uitgangspunten voor planvorming. In dit dossier is er ook sprake van financieel technische uitwerkingen die niet altijd aan de voorkant voldoende duidelijk zijn (grondaankopen gaan niet ten laste van exploitatie, het geclaimde budget ging dat wel) en waarbij ook elementen spelen als ambtelijke en politiek bestuurlijke wensen om dit wel zichtbaar te maken. Hierbij lijkt het budget beschikbaar te komen zonder dat de onderliggende plannen voldoende concreet zijn.

Voor wat betreft de uitgaven van de Afdeling bestuur wordt geen eenduidige reden opgegeven anders dan achterblijvende uitgaven waarbij het opvalt dat de onderrealisatie vooral bij de jaarrekening blijkt (€ 0,7 mln tot € 1mln). Om een duidelijker beeld te krijgen naar de achterliggende redenen van de onderbesteding bij bestuur zullen verdiepende gesprekken gevoerd dienen te worden. Vast staat dat er jaarlijks sprake is van onderbesteding en geen tot beperkte bijstelling van het budget gedurende het jaar.

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

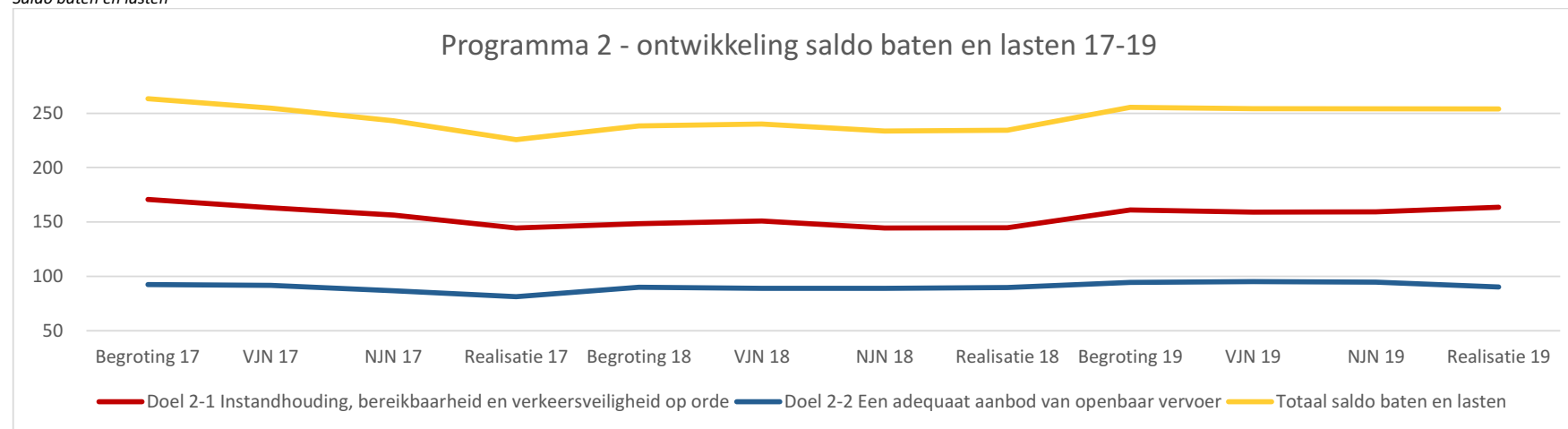
Algemeen beeld

Ambitie 2 is qua financiën de grootste portefeuille en dit zie je terug in de schaalgrootte van de grafiek. De totale omvang van de lasten voor deze ambitie is ruim € 300 mln. en dat is gemiddeld 38% van het totale lastenbudget van de PZH. Het saldo, rekening houdend met de batenkant, komt net onder de € 300 mln. uit. Kijkt men naar het aandeel in het gemiddelde saldo onderrealisatie (voor de gehele provincie) dan is er sprake van een onderbesteding van ruim 16% van het totaal. Op ambitieniveau varieert de onderbesteding op het saldo jaarlijks van 4 tot 11%, (gemiddeld € 21 mln per jaar). Vanuit het saldo van lasten en baten bezien is er sprake van een gemiddelde realisatie van circa 92% ten opzichte van de begroting.

Binnen de ambitie zien we dat de beleidsprestaties 2-1-2 en 2-2-1 beeldbepalend zijn doordat de bedragen die in beide beleidsprestaties om gaan zeer significant zijn. Hoewel een vlakke lijn zichtbaar is, zijn de verschillen toch relatief groot in absolute getallen wat te verklaren is door de significante omvang van de beleidsprestaties. Over het algemeen zien we geen duidelijk trend bij de VJN (overwegend neutraal tot bijstellingen naar boven) of de NJN (relatief kleine bijstellingen naar beneden) maar er vinden wel jaarlijks significante onderbesteding plaats bij de jaarrekening met een gemiddeld effect op het saldo van ongeveer € 17 mln.

Doordat deze ambitie vrij dominant is in de totaalafwijkingen over de periode 2020-2022 is ter controle ook naar de afwijking in de periode 2017 t/m 2019 gekeken (ambities werden destijds programma's genoemd. Daarbij is de grafiek aangepast zodat een aantal grote eenmalige afschrijvingen bij de jaarrekeningen 2017 en 2019 niet het beeld verstoren. Per saldo is het effect zoals hierboven geschetst in mindere mate ook over deze periode zichtbaar.

Saldo baten en lasten

Conclusies & aanbevelingen

Er is een grote diversiteit aan oorzaken te identificeren. Een belangrijke component is het later of minder realiseren van investeringen waardoor de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) doorschuiven of lager uitvallen (nog even afgezien van wijzigingen in het niveau van de toegerekende rente). Deze correcties op de kapitaallasten, die variëren van € 2,5 mln tot € 3,4 mln, zien we voornamelijk in de VJN terug. Binnen het huidige proces worden de kapitaallasten ten tijde van de begroting ingeschat op basis van de dan beschikbare informatie. Ten tijde van het opstellen van de VJN is de jaarrekening van het voorgaande jaar gereed en worden de kapitaallasten op basis van die cijfers herrekend. In een enkel specifiek jaar (2021) zien we ook een beweging waarbij de kapitaallasten te laag zijn geraamd, deze correctie doet zich voor bij de jaarrekening. Kapitaallasten zijn zeer kenmerkend voor ambitie 2 en hebben een zeer significante omvang op het geheel van kapitaallasten van de provincie maar ook op de provinciale lasten als geheel (gemiddeld € 58 mln per jaar in de periode 2020-2022). Uit bovenstaande blijkt in ieder geval dat er sprake is van enig planningsoptimisme waardoor het activeringsmoment naar de toekomst schuift, inclusief de bijbehorende kapitaallasten. Ter volledigheid dient vermeld te worden dat kapitaallasten enkel bij voorjaarsnota worden herrekend na het opstellen van de jaarrekening. Bij najaarsnota is er geen herrekening van kapitaallasten.

Daarnaast zien we het achterblijven en het doorschuiven van subsidieregelingen. De werkelijke oorzaak van achterblijvende of uitblijvende aanvragen en het doorschuiven van bedragen staat vaak niet eenduidig omschreven. In 2020 en deels 2021 speelt Corona hier een rol in. Verder wordt aangegeven dat vooral de aanvragen vanuit bijvoorbeeld gemeenten en waterschappen achterblijven. Verdiepende analyse is nodig naar de achterliggende oorzaken voor het achterblijven van deze aanvragen. Ook zien we een relatief grote terugbetaling op uitgegeven subsidies die na afrekening worden terugbetaald.

Ook lijkt men nauwkeuriger om te kunnen gaan met de meerjarige fasering van budgetten. Er wordt relatief veel met budgetten geschoven waar verschillende oorzaken voor worden gegeven:

- vertraging in aanloopfase (afstemming regio, uitwerking kost meer tijd);
- vertraging bij de aannemer;
- te optimistisch geraamd.

De achterblijvende realisatie komt met name tot uitdrukking in de jaarrekening waarbij de vertraging wellicht al eerder kan worden geïdentificeerd. Vanuit de organisatie wordt ook aangegeven, buiten de gegeven toelichtingen in de P&C-producten, dat het willen laten zien van daadkracht en voortvarendheid bij kan dragen aan het huidige planningsoptimisme. Dit kan in contrast staan met het doel om realistisch te begroten. Daarbij kan het een rol spelen welk gewicht PS en/of GS geven aan daadkracht/voortvarendheid enerzijds en realisme anderzijds. Verder is een realistische planning lopende het jaar niet altijd eenvoudig. De najaarsnota wordt bijvoorbeeld in november in PS besproken, de budgetten worden echter besproken in juli op basis van juni cijfers, en dan zijn we slechts halverwege het jaar.

Een andere bijstelling van fasering die we vaker terugzien is een eenmalige opboeking van lasten die in een later stadium alsnog over meerdere jaren wordt uitgesmeerd. Dit zou wellicht nauwkeuriger opgenomen kunnen worden bij de initiële boeking van het budget. De nuance die hier speelt is dat in bepaalde gevallen onaangekondigde rijksbijdragen naar ons toekomen die een incidentele positieve invloed op het budget kunnen hebben. Verder worden mogelijk budgetten opgevoerd waar nog onvoldoende (concrete) plannen aan ten grondslag waardoor het niet mogelijk is een fasering aan te brengen.

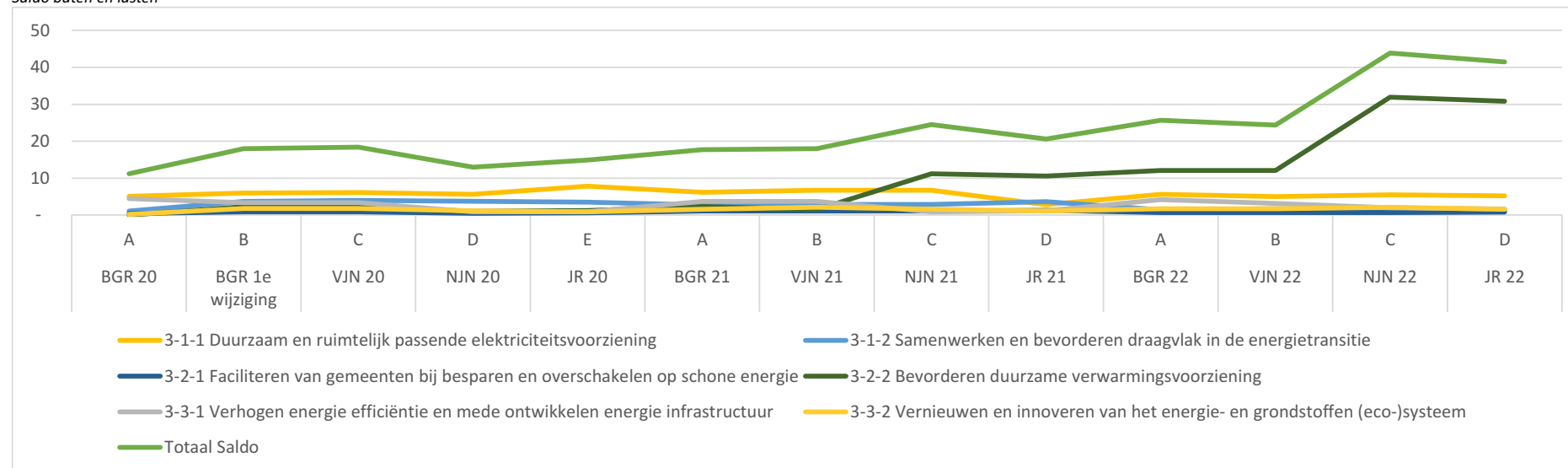
Qua timing zien we bij de waterstofbussen ook een significante vrijval van de post onvoorziene kosten bij de jaarrekening waarbij dit wellicht al eerder (deels) ondervangen kan worden. In een later jaar zien we de opname van consessiekosten van waterstofbussen een relatief grote (negatieve) impact hebben. Hierbij is niet helemaal duidelijk wat de oorzaak is van deze aanpassing (VJN 22).

Verder zien we in een aantal financieel technische oorzaken van afwijkingen in de realisatie. Dit kan zitten een initieel geraamde exploitatiebijdrage die wordt geactiveerd en afgeschreven of de timing wanneer je de kosten verantwoord als exploitatiebijdrage. Dit kan mede het gevolg zijn van pilotprojecten waar aan de voorkant onduidelijkheid bestaat of deze zijn te activeren en af te schrijven. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe worden deze dan in de exploitatie genomen en dit zorgt voor correcties en afwijkingen wanneer later blijkt dat deze alsnog worden geactiveerd. Andere oorzaken kunnen liggen in veranderende wet- en regelgeving. Tot slot kan er incidenteel abusievelijk een kostenpost of bate worden vergeten en in bepaalde gevallen wordt er te voorzichtig geraamd. Dit laatste lijkt vooral het geval bij achterblijvende bijdragen derden in beheer en onderhoud. Bij jaarrekening 2022 zien we bij beheer en onderhoud een onderschrijding die wordt toegelicht maar waarop verdere verdieping nodig is om daar conclusies uit te trekken. Op het gebied van verkeersveiligheid worden achterblijvende uitgaven gekoppeld aan onderbezetting, lange inwerkperioden en complexiteit van de processen met effect op looptijd. Inmiddels is er sprake van volledige bezetting.

De verdere verdieping van de beleidsdoelen uit de periode 2017-2019 laten geen ander beeld zien qua oorzaken dan degene die eerder zijn geïdentificeerd. Ook hier is sprake van bijstelling in tijd en verdere fasering van lasten door een grote verscheidenheid van redenen die eerder vernoemd zijn bij de periode 2020-2022. Ook hier is er sprake van planningsoptimisme.

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

Saldo baten en lasten

Algemeen beeld

Binnen ambitie 3 gaat gemiddeld circa € 22 mln aan lasten per jaar om waarbij vanaf 2021 een stijging zichtbaar is door lasten voor het warmtedossier. De gemiddelde omvang op het totaal aan lasten van de provincie is in deze periode circa 3%. Het budget wordt verdeeld over een zestal beleidsprestaties met een omvang van € 0-8 mln. Beleidsprestatie 3-2-2 springt er vanaf 2021 uit door de relatief hoge bedragen die omgaan in het WarmteLinq-dossier. Verder zien we een zeer gemengd beeld qua ontwikkeling van de begroting over de verschillende beleidsprestaties heen. Hierbij zijn geen duidelijke repeterende bewegingen te zien tussen de verschillende P&C producten.

Het warmtedossier zorgt er zelfs voor dat de ambitie in sommige jaren juist meer heeft gerealiseerd dan begroot en daarmee met een negatief percentage van 5% bijdraagt aan het totale saldo onderrealisatie 2020-2022. Er is dus gemiddeld genomen meer uitgegeven bij de jaarrekening dan oorspronkelijk opgenomen in de eerste begroting. Dit is ook terug te zien in de lasten die circa 10% hoger uitkomen dan de oorspronkelijke begroting. Zou men het saldo corrigeren met deze bedragen, dan is er ook in deze ambitie per saldo sprake van onderrealisatie.

Conclusies & aanbevelingen

Het Warmtedossier is zeer bepalend binnen deze ambitie. Hierbij zien we dat er verschillende grote mutaties hebben plaatsgevonden. Dit betreft het opnemen van het budget van de subsidie WarmteLinQ+ in de NJN 2021, het bijstellen van hetzelfde budget bij de jaarrekening door het uitblijven van een investeringsbesluit, het opnemen van voorzieningen en kosten m.b.t. WbR en de afwikkeling daarvan. Tot slot zien bij de WarmteLinQ subsidies dat het uitnutten in 2022 lager uitvalt dan begroot. Door de grote omvang van de subsidies lijkt het raadzaam zeer nauwkeurig te kijken in hoeverre het veronderstelde uitnutten van de subsidie aansluit op de werkelijkheid.

Indien deze grote mutaties niet in ogenschouw worden genomen dan betreffen de grootste mutaties die op subsidieregelingen. De oorzaak van de bijstellingen op subsidies betreft vooral het achterblijven van aangevraagde subsidies (zonnig Zuid-Holland) waarbij in 2021 een vrij significant bedrag is bijgesteld in de jaarrekening. Daarnaast zien we bij een aantal subsidies bijstellingen op het kasritme i.v.m. aanpassing op basis van fasering beschikking (2022) en latere uitvoering door subsidienemer waardoor kosten doorschuiven. Deels zijn we hier dus afhankelijk van derden waarbij het de vraag is in welke mate daar op gestuurd kan worden.

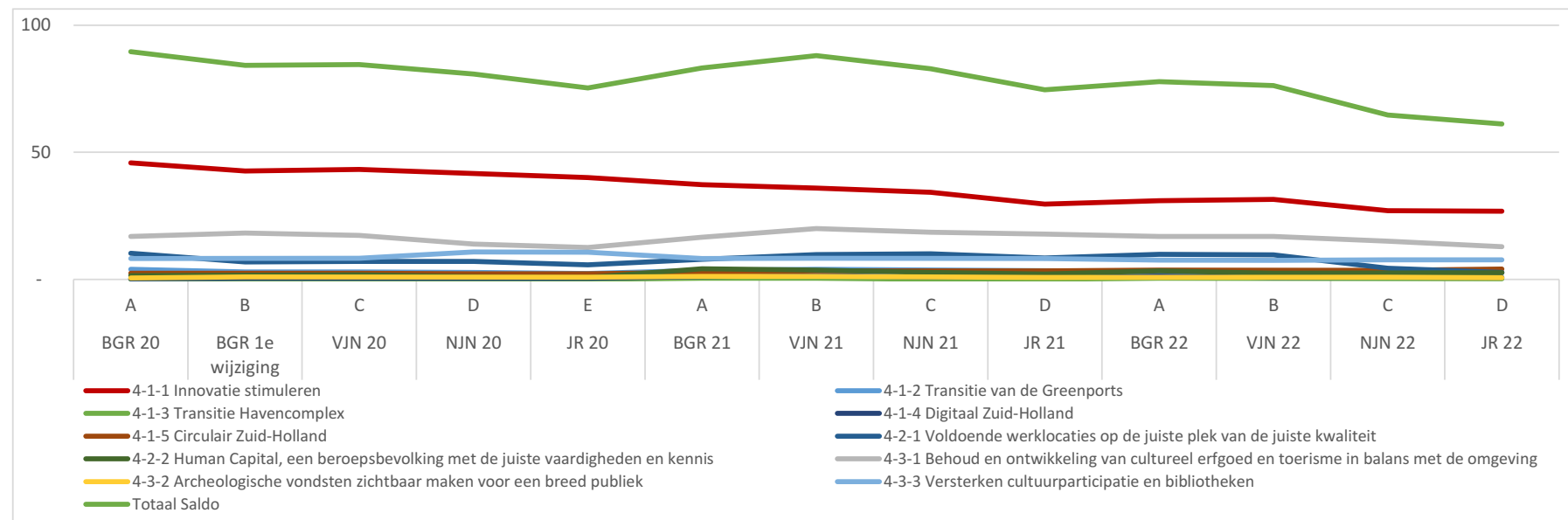
Verder trad vertraging op op het project stroomnetwerk Botlek vanwege het uitstel van het investeringsbesluit in 2021 (zonder verdere opgaaf van redenen van het uitstel) waardoor de uitvoering is doorgeschoven naar 2022. In 2020 heeft op dit dossier al eerder uitstel plaatsgevonden zonder specifieke toelichting. Ook in 2022 heeft uiteindelijk nog een verdere fasering van kosten plaatsgevonden op dit dossier.

Buiten het warmtedossier zien we vooral meerdere bijstellingen in planning binnen de ambitie. Daarbij vinden de bijstellingen voornamelijk plaats in de VJN en NJN maar zoals gezegd zijn er ook afwijkingen bij jaarrekening. Het tijdig monitoren van subsidieregelingen kan daarbij wellicht zorgen voor lagere bijstellingen bij de jaarrekening en wellicht kunnen afwijkingen voorkomen worden indien de fasering van de subsidies bij aanvang anders wordt ingestoken.

Een nuance die valt te noteren vanuit deze ambitie is dat de baten zeer onzeker kunnen zijn (bijdragen van het rijk voor het Klimaatakkoord), waardoor het uitgeven ervan ook lastig te plannen is.

Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

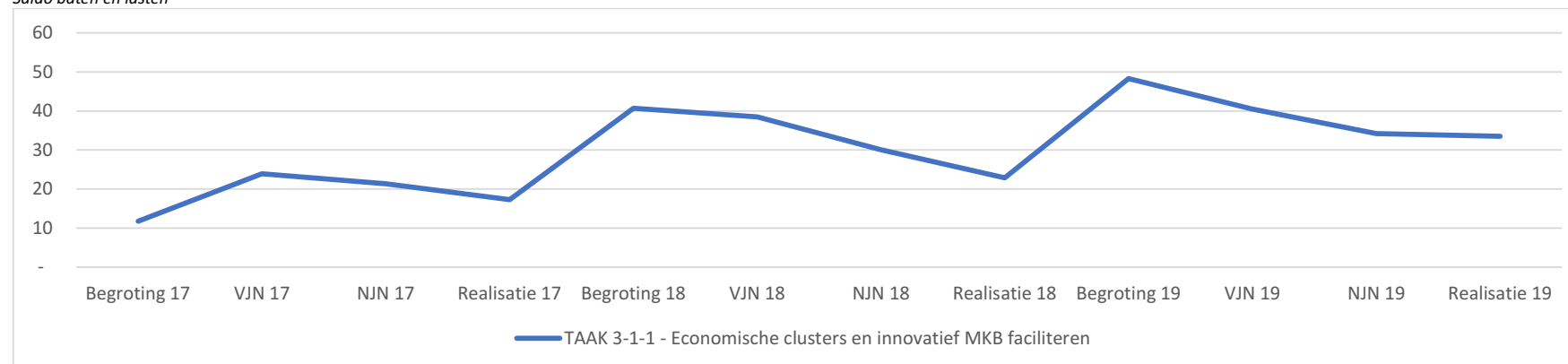
Algemeen beeld

Binnen ambitie 4 zien we een gemiddelde omvang van de lasten over de afgelopen drie jaar van circa € 84 mln op een relatief groot aantal van 10 beleidsprestaties. Er is een dalende trend te zien qua omvang van de ambitie waarbij met name de jaarrekening 22 lager uitvalt. Qua omvang draagt deze ambitie gemiddeld gezien voor circa 11% bij aan het totale lastenbudget. De bijdrage aan achterblijvende lasten op totaalniveau over de periode 2020-2022 bedraagt circa 10%. Op het totale saldo onderrealisatie draagt de ambitie 4 circa 10% bij aan het totaal over de periode 2020-2022.

Beleidsdoel 4-1 beslaat met € 48 mln aan lasten circa 60% van dit budget. De dalende trend is met name zichtbaar bij beleidsprestatie 4-1-1, de grootste beleidsprestatie in het geheel. Ook beleidsprestatie 4-3-1 draagt significant bij aan het totaal en in mindere mate de beleidsprestaties 4-2-1 en 4-3-3. Op totaalniveau van de ambitie zien we dat er met name in de NJN en bij de jaarrekening bijstellingen naar beneden plaatsvinden. De gemiddelde onderbesteding tussen begroting en jaarrekening is circa 16%.

Doordat beleidsprestatie 4-1-1 bij de top drie beleidsprestaties zit voor wat betreft onderrealisatie is er een verdiepende grafiek toegevoegd welke beleidstaak 3-1-1 beslaat vanuit de periode 2017-2019. Daarin is met name in de jaren 2018 en 2019 de trend terug te zien dat de initiële begroting naarmate het jaar vordert steeds verder naar beneden wordt bijgesteld.

Saldo baten en lasten

Conclusies & aanbevelingen

Deze ambitie wordt erg gedreven door het uitgeven van subsidies. De gemene deler die we terugzien bij de subsidies is dat het erg lastig blijkt om de juiste fasering toe te passen ten aanzien van de lastneming. Dit kan enerzijds te maken hebben met het relatief laat binnenkrijgen van subsidieverzoeken met als gevolg latere toekenning en realisatie. Ook kan een late openstelling van de subsidieregeling hieraan bijdragen. Anderzijds zien we dat de besluitvorming en planning van de subsidieontvanger vertraging oploopt, mede door de omvang van de projecten, waardoor de toegekende subsidies ook later gerealiseerd worden. Ook kunnen subsidies niet uitgevraagd worden door specifieke voorwaarden en omstandigheden. Tot slot kunnen juridische complicaties m.b.t. stikstof en corona (subsidieerbare activiteiten vonden geen doorgang) een rol spelen. Naast eerder genoemde redenen zijn er mutaties waar geen eenduidige oorzaak te ontdekken is anders dan “fasering of looptijdverlenging” in de omschrijvingen die zijn opgenomen in de P&C producten.

Over het algemeen is er geen eenduidig beeld en rode draad te halen uit de werkelijke achterliggende oorzaken van de bijstellingen. Wel spelen er een aantal relevante algemene risico’s bij een subsidie-openstelling of een subsidie direct op naam van één partij: aanvragen in december waardoor uitvoering en lastneming in t+1 moet plaatsvinden, looptijdverlengingen, verlaagde vaststellingen (= indien niet alle afgesproken activiteiten konden worden uitgevoerd), plafonds waarop minder animo is dan vooraf gedacht. In alle vier de gevallen kan er geld overblijven aan het eind van een jaar. In de eerste twee gevallen moet dit geld (budget) bewaard blijven want er wordt alsnog later ingelost. In de andere twee gevallen niet. Tenzij er sprake is van een meerjaarsplafond dat nog doorloopt.

De verdere verdieping terug naar 2017-2019 laat eenzelfde beeld zien als de laatste jaren en betreffen veelal bijstellingen in de fasering van lasten zonder specifiek te worden waardoor. Doordat het hier subsidies betreft en de achterliggende reden van de bijstelling in veel gevallen een nadere fasering betreft dient men te onderzoeken of

de bijstellingen eerder ondervangen kan worden op basis van ervaring. Er kan echter ook sprake zijn van gebrekkige, optimistische of niet tijdige informatievoorziening door subsidiepartners. Om meer duiding te geven aan het subsidieproces is meer onderzoek op nodig en dit is iets waar de provincie meer op zou kunnen investeren.

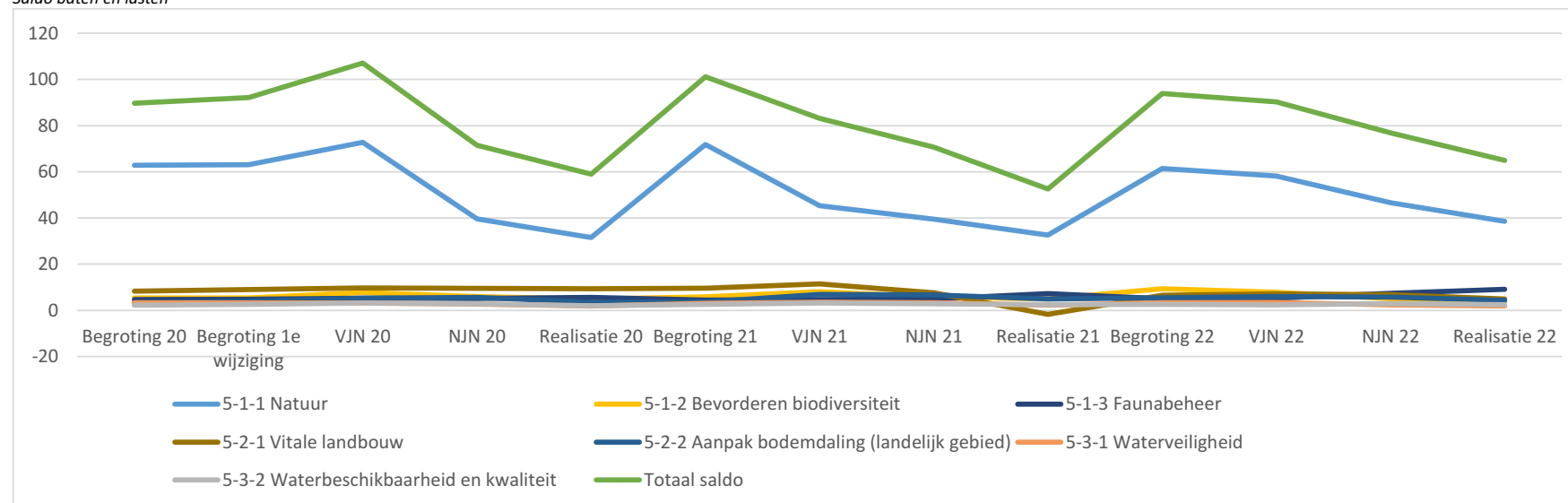
Vanuit de ambitie wordt daarbij bevestigd dat in de regel de fasering wordt toegepast op basis van de input van de aanvragende partijen. Dit doen de aanvragende partijen, zo blijkt uit ervaring, geregeld niet realistisch. De kennis en ervaring bij de subsidieontvangers is sterk wisselend en niet altijd op niveau dat nodig is. Ook komt men soms met de daadwerkelijke subsidieaanvraag een stuk later dan oorspronkelijk afgesproken. Hierdoor vertraagd de inschatte startdatum en daarmee wanneer budget nodig is. Om hier verbetering in te krijgen is om te beginnen extra ambtelijke bewustzijn nodig aan de kant van de opgaven waar verstrekkingen plaatsvinden. Hier wordt al aandacht aan gegeven bij het domein economie door financiële trainingen aan collega's. Er zijn ook verbeteringen mogelijk in houding en gedrag, elkaar aanspreken, rolbewustzijn, verantwoordelijkheden en beïnvloedingsruimte richting derden. Daarnaast zou de planning bij subsidie ontvangers (veelal gemeenten) verbeterd en gecontroleerd moeten worden. Naast het adresseren van te optimistische inschattingen bij de subsidieaanvraag kan er meer nadruk worden gelegd op het professionaliseren, formaliseren en plannen van voortgangsrapportages bij de subsidieontvangers.

Een technische oorzaak voor de afwijking van de realisatie is dat indien bij VJN of NJN vermoed wordt dat als een openstaand plafond niet op gaat (weinig animo) je het budget toch volledig in de exploitatie moet laten staan. Je ziet dan bij jaarrekening pas in de realisatie de verminderde animo in de vorm van een lage realisatie. Het budget ertegenover (NJN) is nog steeds het oorspronkelijke hoge bedrag. Gevolg: 'gebrekkige realisatiekracht'. Er zijn plannen om dit te verbeteren en ook bij VJN en NJN toe te staan dat budgetten verlaagd mogen worden bij vermoedens van weinig animo. Met de aantekening dat terugvloeiende middelen in de algemene reserve moeten worden bewaard tot en met 31-12 voor het geval er toch nog veel animo blijkt te zijn na sluiting NJN.

Tot slot wordt er vanuit de ambitie aangegeven dat bijstellingen niet altijd tijdig zijn te verwerken in de P&C producten doordat de NJN reeds op basis van de cijfers in juni worden besproken en in augustus er geen financiële mutaties meer mogelijk zijn. Daardoor zit er veel tijd en ruimte voor (financiële) ontwikkelingen (december aanvragen, looptijdverlengingen, verlaagde vaststellingen en plafondoverschotten) tussen de jaarrekening en de najaarsnota. Daarmee zullen afwijkingen in de realisatie zich met name voordoen bij de jaarrekening.

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

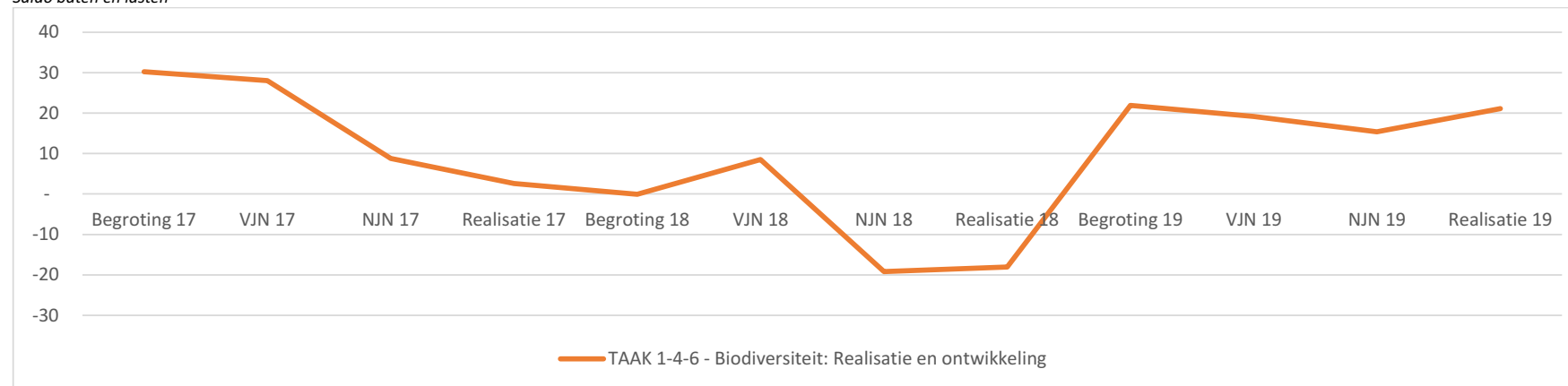
Algemeen beeld

Ambitie 5 is een van de grotere ambities op het gebied van financiën met een gemiddelde lastenomvang van circa € 116 mln (15%) en een zevental beleidsprestaties. De som aan onderrealisatie op het saldo tussen de begroting en jaarrekening is circa € 108 mln en daarmee 27% van het totaal van de onderrealisatie in de periode 2020-2022. Op de lasten is er sprake van een gemiddelde onderuitputting van 37% op het totaal van onderuitputting op de lasten. De procentuele afwijking op het saldo van baten en lasten valt lager uit doordat een deel van het effect wordt geneutraliseerd door corresponderende lagere opbrengsten (bijvoorbeeld dekking uit reserves).

Daarbij is beleidsprestatie 5-1-1 veruit de grootste met een gemiddelde omvang van circa € 73 mln, bijna 63%. Onder deze beleidsprestatie valt het programma NNN. Dit is ook het programma binnen de beleidsprestatie waar in absolute getallen gezien de grootste mutaties op plaatsvinden. Procentueel gezien zijn de afwijkingen in 2020 en 2021 voor deze beleidsprestatie tussen oorspronkelijke begroting en realisatie circa 47%. Hierin is ook duidelijk de bekende zaagtand terug te zien en dit heeft zijn doorwerking in het totaalbeeld van de provincie door de met dit onderdeel samenhangende volumes. Een trend die we daarbij zien is een relatief hoog ingezette begroting die naarmate het jaar vordert naar beneden wordt bijgesteld.

Doordat dit een dominante beleidsprestatie betreft in de bijdrage qua omvang en bijdrage aan de onderrealisatie is een verdere doorkijk toegevoegd door middel van een grafiek voor de periode 2017-2019 voor beleidstaak 1-4-6. In deze grafiek wordt het grillige verloop van de beleidsprestatie bevestigd met enkele significante bijstellingen door de producten heen. Een sterke trend is daarin niet te ontdekken. Wat daarbij wel opvalt is de grote bijstelling bij de NJN 2018 met een sterk positief saldo als gevolg. Dit komt door zowel een grote bijstelling in de lasten (doorschuiven lasten) alsmede een grote bijstelling in de baten (eerdere levering van economische eigendom grond met resultaat eerdere verkoopopbrengst).

Saldo baten en lasten

De overige beleidsprestaties zijn allen relatief klein met een maximaal volume van onder de € 10 mln. Binnen deze overige beleidsprestaties laten met name beide beleidsprestatie die vallen onder beleidsdoel 5-2 grotere afwijkingen naar beneden zien.

Conclusies en aanbevelingen

De totale onderschrijding is significant te noemen over de jaren heen. Daarin is beleidsprestatie 5-1-1 (en voorheen beleidstaak 1-4-6) zeer bepalend en meer specifiek alles wat te maken heeft met NNN. Bijna alle aanpassingen op NNN zijn te herleiden naar een wijziging op planning en een bijstelling van kasritme door doorschuiven budgetten en looptijdverlenging. Dit beeld wordt bevestigd door een analyse op de bijstellingen in de periode 2017-2019. Daarbij worden verschillende oorzaken genoemd zoals:

- Vertraging invoering van de implementatie van de omgevingswet.
- Het uitblijven van gebiedsovereenkomsten.
- Lagere kosten als gevolg van uitblijven overeenkomsten.
- Corona.
- Aanpassingen van planning en realisatie in het algemeen.
- Capaciteitstekort (beschikbaarheid kennis en krappe arbeidsmarkt) intern en extern.
- Achterblijvende subsidies.
- Verdragende rechtspraak.

- Afwaarderingen.
- Doorschuiven van verkoopopbrengsten.
- Hogere opbrengsten dan begroot (conservatief geraamd).

Bij NNN betreft het onderbestedingen die niet definitief zijn vrijgevallen in de exploitatie maar naar de reserve worden geboekt. De lasten die het betreft zijn die voor het afwaarderen van de gronden en het inrichten daarvan. De provincie kon de gronden in de drie verschillende gebieden niet kopen. Dit leidde telkens tot een aanzienlijke afwijking van de planning en het kasritme die niet altijd tijdig in de begroting werd bijgesteld. Daardoor is er bij NNN telkens een boeg golf aan lasten die vooruitgeschoven wordt. In 2022 werd de afwijking wel voorzien maar werd intern de afweging gemaakt deze niet te verwerken. In tegenstelling tot de laatste jaren was 2019 wel een goed jaar qua realisatiekracht. Dit kwam door de aandacht voor het thema in het kader van het programma 'Versnellen, voorspellen, vertellen'. Een aanbeveling om financiële bijstellingen te beperken voor het realiseren van dit soort grote programma's is om de onttrekkingen uit de reserve pas te boeken wanneer we gaan realiseren.

Op de overige onderwerpen zien we achterblijvende uitvoeringsmaatregelen, wachtende verdiepende analyses (Stikstof), vertraging in projecten door seizoensinvloeden, lagere beheerskosten door goedkopere uitvoering en minder omvangrijke uitvoering, looptijdverlenging van subsidies en positief resultaat bij de definitieve afrekening uitvoeringskosten oudere jaren POP3. Verder vertraging door complexe gebiedsprocessen waarbij de beperkingen door corona belemmerend en vertragend werken. Daarnaast is er een groeiende opgave en krapte op de arbeidsmarkt van gebiedsgericht werken op de thema's landbouw, bodemdaling en stikstof. Diverse geplande uitgaven lopen hierdoor ook vertraging op. Verder hebben verschillende partners lasten overgenomen van projecten.

Er worden vele redenen genoemd voor de achterblijvende uitgaven en de daaropvolgende bijstellingen naar toekomstige jaren. Daardoor is een rode draad moeilijk te identificeren en is moeilijk te bepalen welk element hierin de belangrijkste rol heeft gespeeld.

Vanuit de organisatie is er ook een beeld ten aanzien van de oorzaken van onderrealisatie. Er bestaat bij het budgetteren en het bijstellen (verlagen) van budgetten veel wensdenken. Dat wil zeggen dat er niet alleen optimistisch wordt geraamd en er geen rekening wordt gehouden met de uitvoeringscapaciteit en planning van uitvoering, maar vervolgens bij VJN en NJN ook bewust niet wordt afgeramd. Men wil ambitie en daadkracht uitstralen en daar past een lagere raming c.q. aframing niet bij. Ook houdt men graag financiële ruimte voor eventuele buitenkansjes. Dit speelt zowel ambtelijk als bestuurlijk. Een specifieke aanbeveling is om vast te houden aan het uitgangspunt dat er bij uitwerking van de plannen een planning is met betrekking tot de besluitvorming over intensiveringen en extensiveringen.

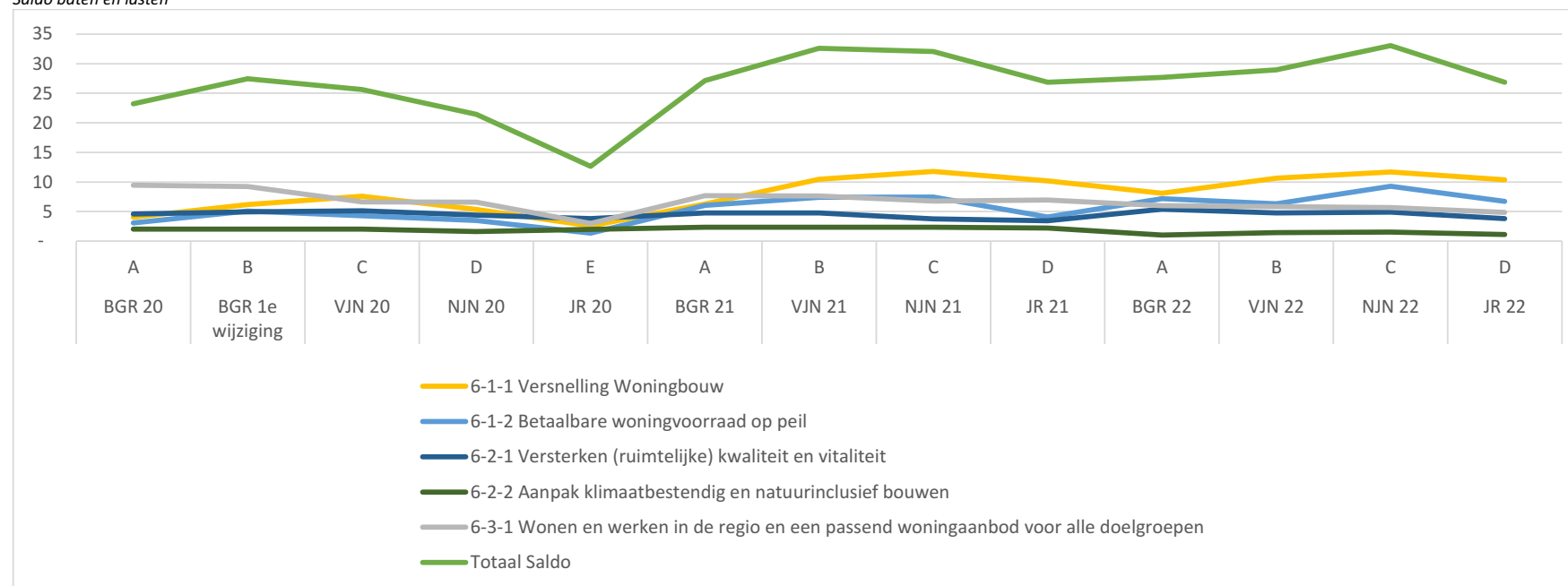
In navolging van ambities 2 en 4 zijn er ook vanuit deze ambitie opmerkingen over de laatste bijstelling van budgetten bij de najaarsnota. Besluitvorming daarover vindt plaats eind oktober, begin november. De interne sluitingsdatum voor het indienen van de financiële mutaties daarvoor is al in juli. Dat betekent dat er voor budgethouders nog grote onzekerheden zijn als het gaat om de uitvoering/realisatie in de tweede helft van het jaar. Dat geldt nog meer voor die activiteiten die niet zelf worden uitgevoerd, maar door derden. Een specifieke aanbeveling is om te onderzoeken of de doorlooptijd van het opstellen en de besluitvorming over VJN en NJN kan worden verkort.

Vanuit de ambitie wordt verder aangegeven dat er binnen de provincie veel (en vaak ook grote) meerjarige projecten zijn. Deze projecten kenmerken zich onder andere in denken in einddoelen/eindproducten en projectbudgetten en de beheersing en verantwoording daarover in plaats van begroten en verantwoorden in kalenderjaren en jaarschijven volgens de Provinciewet en het BBV. Deze systeemwerelden sluiten niet goed op elkaar aan.

Tot slot kent de provincie ook enkele openeinderegelingen zoals die voor Faunaschade. Indien op zo'n regeling meer wordt uitgegeven dan begroot, dan zijn deze uitgaven normaal gesproken rechtmatig. Het effect van deze budgetoverschrijdingen is vervolgens wel dat het cijfer van de realisatiekracht op de lasten positiever/hoger is. Voor een volledig beeld zou men de openeinderegelingen buiten het systeem van het berekenen van en sturen op realisatiekracht moeten houden.

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

Algemeen beeld

Binnen ambitie 6 gaat er jaarlijks gemiddeld circa € 30 mln aan lasten om en is beleidsprestatie 6-1-1 de meest dominante qua omvang in bedragen. De gemiddelde omvang van de lasten van deze ambitie is circa 4% op het totaal. Ook binnen deze ambitie is er sprake van onderrealisatie maar zowel op de lasten (circa 2%) als het saldo baten en lasten blijft de onderrealisatie gemiddeld in 2020-2022 met circa 3% beperkt.

In het jaar 2020 zien we echter een duidelijke onderrealisatie van ruim € 10 mln. In de jaren die daarop volgen zien we dat de realisatie op ambitieniveau nagenoeg geheel aansluit op de begroting. Desondanks kan ook hier een discussie over het verhogen van de realisatiekracht plaatsvinden want binnen de ambitie is er sprake van veel beklemmingen bij de jaarrekening. Ambitie 6 kent bijvoorbeeld veel ophogingen en extra budgetten tijdens VJN en NJN. Door begrotingsbijstellingen bij VJN en NJN en beklemming bij jaarrekeningen schuift (een deel van) deze extra budgetten per saldo door naar volgende jaren. Specifiek betekent dit dat een pure vergelijking tussen jaarrekening en originele begroting niet altijd het juiste beeld geeft over de feitelijke realisatie

Conclusies & aanbevelingen

Materiele mutaties zijn bij deze ambitie met name aanwezig als men kijkt naar de ontwikkelingen in het jaar (begrotingsbijstellingen omhoog bij najaa rsnota en voorjaarsnota) die te ambitieus lijken waardoor er sprake is van onderrealisatie bij de jaarrekening. Kijkt men naar de jaarrekening ten opzichte van de originele begroting, dan is de onderbesteding beperkt. Dit veronderstelt dat het ambitieniveau bij begrotingsbijstellingen te hoog is.

Bijna alle mutaties zijn terug te herleiden naar een bijstelling in planning en budget waarbij vooral de planning sterk naar voren komt in de vorm van door te schuiven budget. Vermoedelijk worden subsidieelasten in een bepaald jaar geprognoseerd waarna de werkelijk besteding bij subsidienemers in een of meerdere toekomstige jaren valt. Vanuit de ambitie betreffen dit subsidieverleningen met meerjarige lastneming of looptijdverlengingen en meer specifiek hoofdzakelijk bouwlocaties die vertraging oplopen.

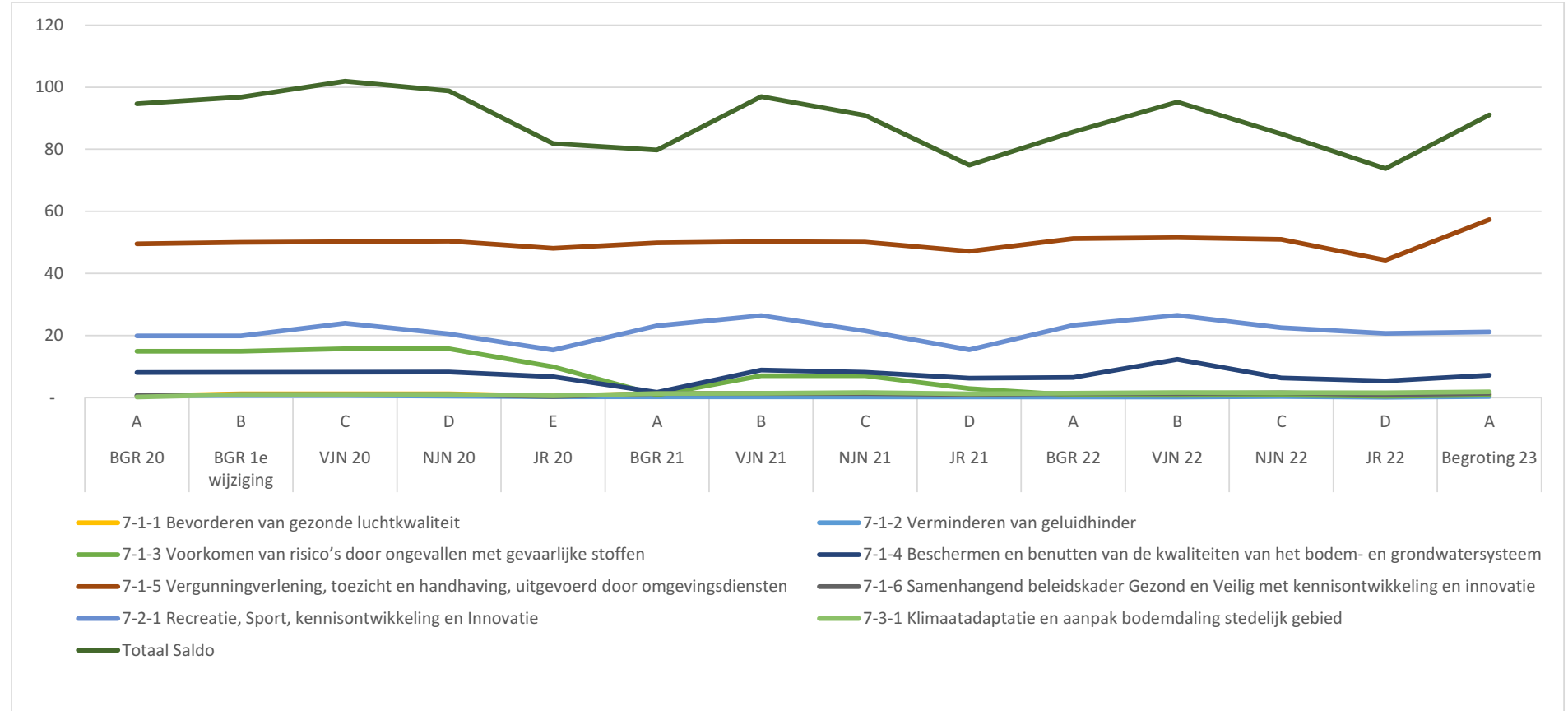
In een aantal gevallen zijn er specifieke redenen aan te wijzen voor de verdere fasering, zoals een langere doorlooptijd in de verdieppingslag van de business case bij gemeenten en het maken van afspraken ter vastlegging in regelingen. In andere gevallen wordt er echter ook zonder verdere opgaaf van redenen een verdere fasering van lasten toegepast. Dit kan enerzijds te maken hebben met niet omschreven redenen, anderzijds met een te voorzichtige (risicomijdende) opname van budgetten bij de begroting.

Bij deze ambitie, ook sterk gedreven door subsidieregelingen, is het de vraag of de fasering reeds bij het opnemen van het budget in de begroting scherper kan. Daarbij zou gebruik gemaakt kunnen worden van in het verleden opgedane kennis omtrent faseringen zodat vooraf reeds een scherpere inschatting van lastneming kan worden toegepast.

De ambitie zelf geeft aan dat het veelal gaat om subsidieregelingen waarbij lastneming en uitputting van subsidieregelingen zeer lastig in te schatten is. Bepaalde regelingen lopen heel goed, sommige minder. Bij Sociale Woningbouw komt dat bijvoorbeeld door het gebrek aan snelheid bij gemeenten om subsidies aan te vragen ondanks dat zij aangeven wel gebruik hiervan te willen maken. Ook spelen de vele overeenstemmingsmomenten tussen gemeenten inzake verdeling van subsidie een rol (opzet van de regeling).

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

Saldo baten en lasten

Algemeen beeld

Ambitie 7 heeft een gemiddelde omvang over de afgelopen drie jaar van € 94 mln en heeft daarmee een significant aandeel in de totale lasten van de provincie. Gemiddeld genomen is het aandeel op de totale lasten circa 12% over de periode 2020-2022. Daarbij draagt zij bij aan de totaal achter gebleven lasten voor circa 8% en op het saldo onderrealisatie over diezelfde periode is de bijdragen circa 7%.

De gemiddelde jaarlijkse onderbesteding binnen de ambitie bedraagt ruim € 9 mln hetgeen bijna 10% is tussen de begroting en de jaarrekening. Binnen ambitie 7 is beleidsprestatie 7-1-5 dominant maar dragen ook beleidsprestatie 7-2-1 en in mindere mate 7-1-3 en 7-1-4 bij aan het beeld. Daarbij laat beleidsprestatie 7-1-5 een constant beeld zien tussen de verschillende P&C producten. De absoluut grootste afwijkingen zijn terug te vinden over verschillende beleidsprestaties waarbij er niet één uitspringt qua onderbesteding.

Conclusie & aanbevelingen

Het werk van de omgevingsdiensten komt zeer sterk terug in de totale omvang van de ambitie en heeft daarmee ook een grote impact op de bijstellingen die we zien. Vertraging in werkplannen van de omgevingsdiensten (zonder verdere concrete redenen) en afrekeningen met omgevingsdiensten van oude jaren komen hierin terug (mede door capaciteitstekort).

Ook in deze ambitie zien we herfaseringen in tijd doordat trajecten meer tijd vergen dan gedacht, bijvoorbeeld bij de afkoop beheer recreatiegebieden en digitaliseringsprojecten. Een andere belangrijke oorzaak is terug te vinden bij de subsidies waarbij de onderuitputting met name wordt veroorzaakt:

- Doordat lastenneming in een later jaar plaatsvindt dan het jaar waarop het budget beschikbaar is. Dit speelt bijvoorbeeld als toekenning van subsidies niet meer in het boekjaar plaatsvindt waarop het budget beschikbaar is. Of als de start van de activiteiten waarvoor de subsidie is verleend pas start in het jaar volgende op het jaar waarop het budget beschikbaar is gesteld.
- Door looptijdverlengingen van reeds toegekende subsidies waardoor lasten doorschuiven naar latere jaren.
- Door het lager vaststellen van de definitieve subsidie dan de maximale subsidie.

Soms is de informatie over onderuitputting ten tijde van het opstellen van de VJN en/of NJN wel beschikbaar, maar leidt dit niet tot het doorvoeren van een budgetverlaging. Overigens is dit voor dit onderdeel de laatste jaren wel verbeterd.

Ook zien we terug dat subsidies looptijdverlenging (mede door corona) krijgen of dat er te optimistisch subsidie realisaties zijn geraamd (maximaal) die bij afrekening lager uitvallen. In bepaalde gevallen wordt er een duidelijke reden opgegeven voor looptijdverlenging maar in andere gevallen blijft dit uit. Daardoor is niet altijd vast te stellen of er sprake is van een trend van te optimistisch begroten of dat het aan externe niet beïnvloedbare factoren ligt. Denk daarbij aan bodemsaneringen en nazorg van gesloten stortplaatsen. Regelmatig lopen saneringen uit om verschillende redenen zoals wanneer verontreiniging intensiever of lastiger blijken, er capaciteitsissues bij de omgevingsdiensten zijn, grondaanlevering, etc. Verder speelt mee dat bij 7-1-4 sinds 2021 Rijksbijdragen via SPUKS binnen komen die slechts ter beschikking komen in het laatste kwartaal van het lopende jaar. Hierdoor zet men de reserve niet in zoals begroot en leidt dat tot beklemming bij jaarrekening voor dit onderwerp om de middelen te kunnen behouden. Tot slot zien we in 2022 een sterke toename in WABO-leges door aanvragen van grotere omvang dan voorzien. Deze verklaring zien we wel eenmalig maar het betreft een fors hogere baat.

In navolging van verschillende andere ambities is hier ook de feedback dat de bijstellingsmomenten te vroeg in het jaar vallen. De wijzigingen dienen al in het eerste half jaar bekend te zijn. Het zou helpen om een soort slotwijziging te hebben in november/december om diverse laatste aanpassingen aan te brengen in de begroting. Ook naar voren komt dat de voorjaarsnota en najaarsnota grotendeels een bestuurlijk proces betreffen waarbij zeer veel werk zit op de inhoud. Mogelijkerwijs kan de inhoudelijke kant beperkt worden waardoor er meer ruimte is voor (extra) financiële rapportages.

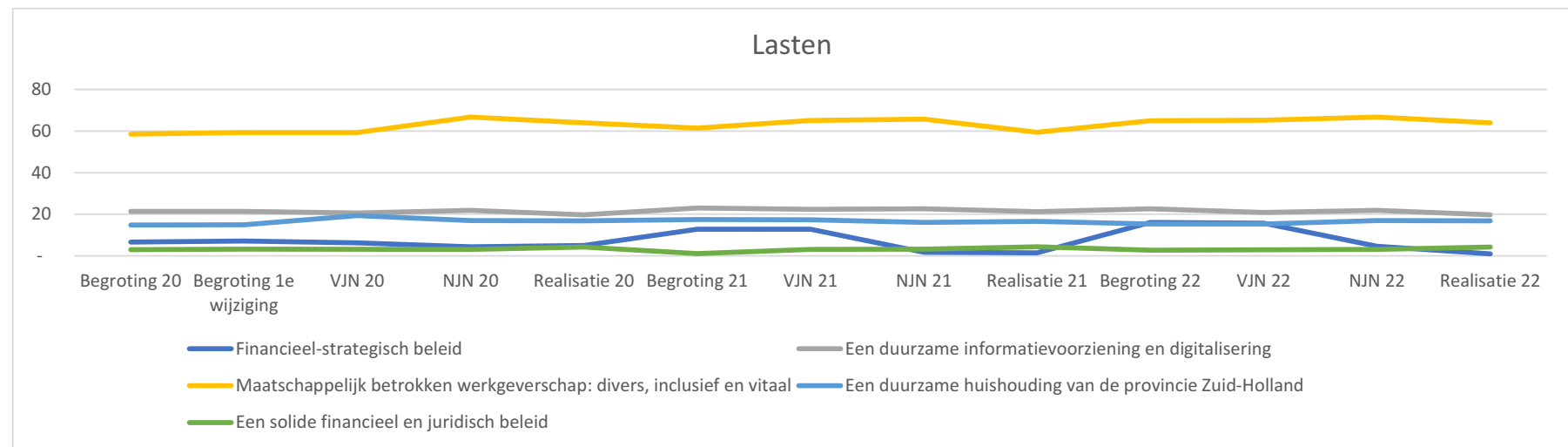
Ook binnen deze subsidie is er de aanbeveling om te kijken naar de financiële processen. Bij subsidies kan er bijvoorbeeld gekeken worden hoe de beklemmingen bij jaarrekening kunnen worden vermeden. De suggestie die wordt gedaan is om voor subsidiebudgetten die meerjarig zijn, te werken met reserves waarbij niet benutte

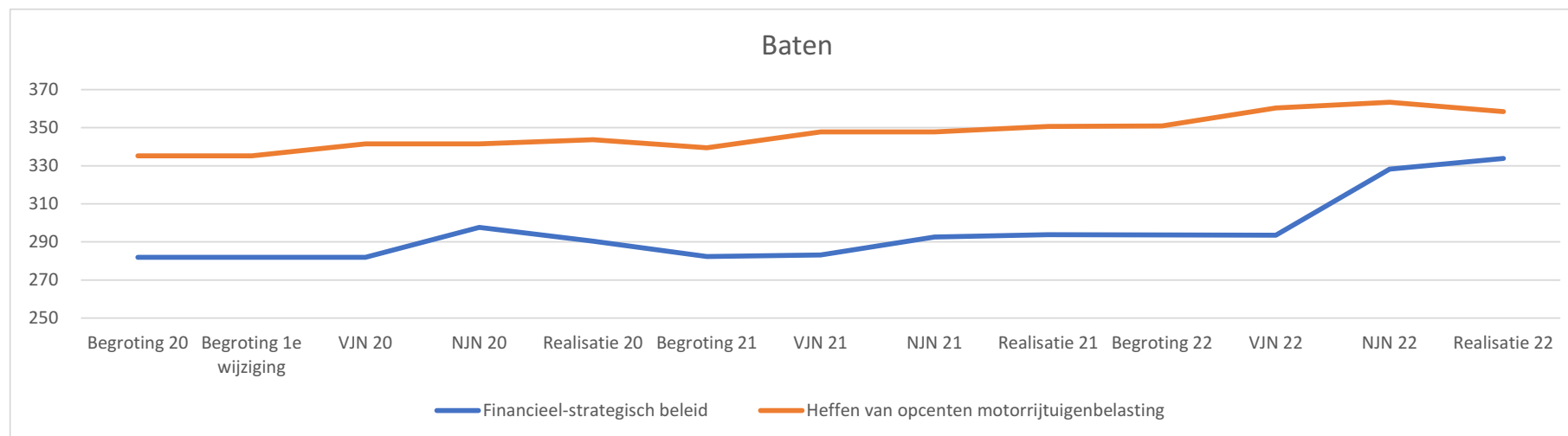
subsidiereregelingen automatisch terugvloeien in een reserve. Ook kan men wellicht een ander systeem bedenken hoe omgegaan wordt met subsidies in relatie tot het einde van het jaar. Geregeld is sprake van onderuitputting per jaarschijf, terwijl de grondslag voor het verlenen van de subsidies over jaarschijven heen loopt. Aan de verstrekking van subsidies zijn ook beleidsdoelen gekoppeld. Er is hierdoor een belang voor de Provincie om de subsidiebedragen per jaar aan te kunnen passen aan de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten.

Tot slot geeft men aan dat het niveau waarover PS en GS besluiten geëvalueerd zou kunnen worden. Op dit moment is een mutatie vanaf het niveau van een beleidsdoel ter accordering aan PS. Dit maakt het proces complex en tijdrovend.

Ambitie 8 Algemene middelen en Organisatie

Saldo baten en lasten

Algemeen beeld

Binnen ambitie 8 zijn de baten en lasten gesplitst om het juiste beeld te geven van de lasten. De lasten zijn hier significant lager waardoor het saldo van baten en lasten geen representatief beeld geeft van de lasten. De baten worden met name gevormd door twee inkomstenbronnen: de heffing van de MRB en de inkomsten uit het provinciefonds.

Deze baten zijn erg dominant binnen deze ambitie en er worden ook forse afwijkingen op gerapporteerd. Deze bijstellingen aan de batenkant (in de regel positieve bijstellingen) zorgen ervoor dat deze ambitie een zeer sterke invloed heeft op het totale saldo van onderrealisatie. Echter zijn het niet enkel de baten die positiever uitpakken. Aan de lastenkant zien we dat er ook een onderrealisatie plaatsvindt.

De som van beide bijstellingen zorgt ervoor dat de totale bijdrage aan de onderrealisatie in de periode 2020-2022 circa 30% van het totaal beslaat.

Conclusies & aanbevelingen

De grootste en noemenswaardige mutaties zijn terug te vinden in de baten. Hierbij zijn een aantal meevallers te zien op het gebied van het provinciefonds welke verschillende oorzaken kunnen hebben. Dit kunnen bijstellingen zijn als gevolg van veranderingen in onderliggende parameters maar ook extra uitkeringen voor specifieke

doeleinden. In de regel zijn de uitkomsten van de bijstellingen niet goed vooraf te voorspellen. De timing van de bijstellingen op het provinciefonds sluiten in de regel niet aan op de tijdslijnen van de rapportageprocessen. De meicirculaire is bijvoorbeeld te laat voor de VJN en de septembercirculaire is te laat voor de NJN. Met name de septembercirculaire en decembercirculaire zorgen voor grote afwijkingen tussen de NJN en de jaarrekening. De bijstellingen op het provinciefonds in het algemeen zorgen ervoor dat er een vrij grote delta bestaat tussen de originele begroting en de uiteindelijke jaarrekening.

Daarnaast zien we bijstellingen op het gebied van de MRB. De MRB-prognoses komen van de belastingdienst en zijn altijd een inschatting. Met name de vrijstelling van de elektrische auto's voor de MRB en de elektrificatie van de wagenparken hebben invloed op de uiteindelijke uitkomst. Ook ziet men in het algemeen een sterkere toename in de auto's en het gewicht van auto's dan verwacht. Daardoor viel de MRB hoger uit in de afgelopen jaren, op eind 2022 na waar de MRB voor het eerst lager uitvalt wat een trendbreuk betekent.

Aan de lastenkant zien we grote mutaties op de stelpost prijsindexatie. Deze kan enerzijds niet worden benut (2021), anderzijds wordt deze herverdeeld naar de ambities (2022). Verder zien we ook in 2022 een tweetal stelposten voor formatie en rente-effecten die niet worden aangewend en vrijvallen.

Aan de lastenkant zien we verschillende bijstellingen van kosten waarbij het een aantal centrale bijstellingen betreft zoals achterlopende OV-vergoedingen aan eigen personeel (NS businesscard) als gevolg van Corona. Dit zien we terug in met name de jaren 2020 en 2021. Andere centrale bijstellingen betreffen de incidentele vrijval van voorzieningen (POB) en bij de jaarrekening hogere bijstellingen vanuit detachering en bijdragen UWV. Daarnaast zien we bijstellingen op het gebied van arbeidskosten met als opgaaf van reden de moeilijke arbeidsmarkt. Dit zien we zowel terug in de velden overhead alsmede de informatievoorziening.

In het geval van informatievoorziening is er sprake van beperkt beschikbaar personeel en capaciteitsproblemen. Binnen I&A wordt in de verhouding 50:50 (intern/extern capaciteit) gewerkt op zowel investerings- als exploitatie werkzaamheden. Alhoewel dit in de ogen van het team maximaal haalbaar is qua capaciteit om uit de markt te kunnen ophalen worden projecten consequent met een hoger ambitieniveau gepland. Op basis van de beschikbare capaciteit is echter op voorhand duidelijk dat de gewenste en geplande activiteiten niet gerealiseerd gaan worden. Hierbij zien we dat er liever hoog ingezet wordt met later een bijstelling dan dat het resultaat niet gerealiseerd kan worden vanwege onvoldoende budget.

We opereren in een schaarse arbeidsmarkt waarbij het lastig is te concurreren met andere partijen in de markt als het gaat om voorwaarden. Daarnaast wordt ook geconstateerd dat de uitstroom binnen de provincie hoger wordt en uit analyse daarvan wordt met regelmaat aangegeven dat vertrekkers moeite hebben met de keuzes van het bedrijfsmodel, (on)duidelijkheid van processen en het gemis van duidelijkheid van de basisstructuur (dit wordt cruciaal geacht).

Bijlage – toelichtingen op bijstellingen P&C producten

Ambitie 1: Bijstellingen P&C producten

De oorzaken voor de bijstellingen zijn divers. Grote bijstellingen betreffen:

2020 – VJN

- Programma Stikstof € 3 mln (n). Voor het programmteam wordt, **aanvullend op een budget-toekenning** bij 1e Begrotingswijziging van € 0,4 mln, nog € 2,8 mln beschikbaar gesteld uit de Algemene middelen en er wordt eveneens € 0,2 mln beschikbaar gesteld uit beleidsdoel 5.1 Gezonde Natuur.

2020 – NJN:

- Vrijval middelen borging kennis sociaal domein € 1,3 mln incidenteel (v). De **bestaande budgetten voor met name de Toekomstagenda, volstaan** om dit jaar de kosten hiervoor af te dekken. Het budget voor de strategische kennisfunctie binnen Ambitie 1 is vooral vanaf 2021 nodig.

2020 – jaarrekening

- Diverse taken Bestuur € 0,7 mln (v). **Binnen diverse taken is sprake van gering lagere uitgaven dan begroot.** Het betreft hier onder meer bestuurstaken PS/GS, Internationale samenwerking, Europese netwerken, kwaliteit lokaal bestuur en onderzoeken EAA (Eenheid Audit en Advies).

2021 - VJN:

- Stikstof € 2,9 mln (n). In maart 2021 is de eerste **Uitvoeringsagenda Stikstof vastgesteld**. Voor de uitvoering van deze agenda zijn aanvullende middelen noodzakelijk.

2021 – NJN:

- Programma Stikstof- Stimuleringsgelden voor innovatie € 1,5 mln (v). Door **onzekerheid in de formatie van het nieuwe kabinet en de richting van toekomstige maatregelen** met betrekking tot stikstof, hapert de bereidheid tot investeren in innovatie. In het voorjaar van 2022 wordt de Landelijke Beëindigingsregeling Veehouderij opengezet. Daarnaast is er vanaf 2022 meer duidelijkheid over eventuele strengere maatregelen van een nieuw kabinet. Hierdoor is de verwachting dat bereidheid om te investeren toe zal nemen. Om deze redenen wordt het budget van € 1,5 mln doorgeschoven.

2021 – jaarrekening:

- Diverse taken Bestuur € 0,9 mln (v). **Binnen diverse taken is sprake van lagere uitgaven dan begroot.** Het betreft hier onder meer bestuurstaken PS/GS, Internationale samenwerking, Europese netwerken en kwaliteit lokaal bestuur. In 2021 zijn, mede door corona, bijeenkomsten, congressen en workshops niet doorgegaan of zijn op digitale wijze georganiseerd.
- Opgave stikstof 0,9 mln (v). De onderschrijving op de opgave stikstof wordt verklaard door drie zaken. Allereerst heeft de **afstemming met de terreinbeherende organisaties over de natuurdoelanalyses meer tijd gekost** dan verwacht, mede door de omvangrijke rapportages waardoor meer werkzaamheden dan voorzien doorschuiven naar 2022. Daarnaast zijn de **uitgaven bij de gebiedsgerichte aanpak door een efficiënte aanpak van de verschillende gebiedsprocessen lager uitgevallen**. Ook zijn er **door corona geen uitgaven geweest voor plenaire bijeenkomsten en ateliers**. Tot slot is er minder uitgegeven dan begroot voor personele inzet. Dit heeft vooral te maken met de krapte op de arbeidsmarkt.

2022 - VJN:

- Opgave stikstof (NPLG) € 10 mln incidenteel (n). **Het budget is bedoeld om kansen te benutten die zich nu voordoen.** Het totale budget kan gebruikt worden voor onder meer strategische grondverwerving, bijdragen aan verplaatsingskosten van agrariërs, bijdragen aan technische en managementinnovatie in het boerenbedrijf en voorkoming van ondermijnende activiteiten als gevolg van vrijkomende agrarische bebouwing voor de genoemde opgaven. De inzet van het budget is gericht op directe stikstofdepositievermindering in de Natura 2000 gebieden, directe vermindering milieubelasting, van CO2 uit veenbodem en bedrijfsvoering agrariër en verdere verduurzaming en transitie van de landbouwsector. Het integrale karakter van de aanpak NPLG geldt ook voor dit budget .

2022 – NJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2022 – jaarrekening:

- Nationaal Plan Landelijk Gebied € 9,9 mln (v). **In 2022 is € 9,9 mln van het beschikbare budget niet aangewend door vertraging van het Rijksbeleid en de rijksbrede uitgangspunt voor planvorming.** De focus lag op het opstellen van gebieds-plannen, het indienen van versnellingsvoorstellen en uitwerken van no-regret maatregelen.
- Opgave Stikstof € 4,7 mln (v). Het **stikstofdossier is dermate complex en aan veranderingen onderhevig, met name ook door rijksontwikkelingen, dat de beoogde middelen voor cofinanciering van Rijksregelingen en voor innovatie niet zijn uitgegeven.**
- Pensioenen GS € 2,4 (n). Per 1 januari zijn de **pensioenen voor (gewezen) GS-leden met 12% geïndexeerd.** Hierdoor is sprake van een extra last van € 2,4 mln om de voorziening op het juiste niveau te houden.
- Diverse taken Bestuur € 1 mln (v). **Binnen de diverse taken is sprake van lagere uitgaven dan begroot.** Het betreft onder andere bestuurstaken PS/GS, IPO, Wet Open Overheid en Bibob,

Ambitie 2: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- HOV-NET Zuid-Holland Noord € 5,4 mln incidenteel (n). **Voor no regret- maatregelen voor kortetermijnoplossingen** voor de corridor Leiden-Centraal-Leiden Lammenschans (PS 6549 januari 2013) is een bijdrage aan de gemeente Leiden toegezegd.
- Overdracht wegen € 5,5 mln incidenteel (n). De overdracht van wegen kon door **langere voorbereidingstijd** niet in 2019 worden geëffectueerd. De **middelen ter dekking van de afkoopsom voor toekomstig beheer- en onderhoud worden opnieuw ter begroting gebracht**.
- Dagelijks en planmatig beheer en onderhoud € 6,4 mln incidenteel (n). In 2019 zijn **niet alle geplande werkzaamheden gerealiseerd en zijn deze doorgeschoven**. € 2 mln aan dagelijks beheer en onderhoud, waaronder het op niveau brengen van de groenvoorzieningen ter voorbereiding op de aanbesteding van regiocontracten, en € 4,4 mln aan diverse planmatig onderhoudsprojecten
- Kapitaallasten € 2,5 mln (v). Door **verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen, de begrote rentelasten vallen lager uit** door verschuivingen van investeringen en veranderingen van de reservepositie.
- Waterstofbussen € 13,8 mln (v). In de Begroting 2020 is de totale provinciale bijdrage van € 15,3 mln voor de aanschaf en inzet van 20 waterstofbussen opgenomen. Inmiddels is duidelijk dat **het project over meerdere jaren gerealiseerd wordt**.

2020 - NJN:

- Actualisatie ramingen OV-concessies € 3,5 mln en Exploitatie OV € 3,5 mln incidenteel (v). De **budgetten voor de individuele ov-concessies worden geactualiseerd**, om deze aan te laten sluiten op de overeengekomen structurele verplichtingen aan de concessiehouders. De oorzaak hiervan ligt voornamelijk in de doorberekende prijscompensatie. **Met de verhoging was op hoofdlijnen al rekening gehouden** in de geraamde middelen voor de Exploitatie OV, ten laste van de reserve Mobiliteit. Deze middelen worden nu ingezet om de bijstelling van de budgetten voor de concessies te dekken.
- (Beleids)onderzoek verkeer en vervoer € 1 mln incidenteel (n). In het eerste halfjaar zijn veel onderzoeken uitgevoerd, ook door derden met een bijdrage van de provincie. **Om ook in het tweede halfjaar nog onderzoeken te kunnen (laten) uitvoeren** wordt het budget met € 1 mln verhoogd.
- Proefmaatregelen aanbieden extra capaciteit in het OV € 3 mln incidenteel (v). **Door de ontstane situatie in het OV als gevolg van de corona uitbraak, worden de proefmaatregelen om de drukte in het OV te verminderen in 2020 niet uitgevoerd**.
- Fietspad Rijnlandroute € 2,8 mln incidenteel (v). In de uitvoeringsovereenkomst met de gemeente Wassenaar zal worden vastgelegd dat **de afrekening pas na afronding van de werkzaamheden in 2024 zal plaatsvinden**.
- Innovatieve aanpak / Korte termijn maatregelen A15 € 1,8 mln incidenteel (v). Voor de bijdrage is € 3,2 mln beschikbaar. Met het Rijk moet nog een definitief betalingsritme worden afgesproken. Voorlopig wordt uitgegaan van een benodigd budget van € 1,4 mln voor 2020. De overige middelen worden ingezet in 2021 en 2022.
- SRM-gedragsbeïnvloeding (verkeersveiligheid) € 4,4 mln incidenteel (v). **De aanvragen van regio's voor een bijdrage worden naar verwachting voor een deel nog niet in 2020 aangevraagd**. Een deel van de middelen wordt daarom doorgezet naar 2021 en meegenomen in de programmering van het Regionaal Overlegorgaan Verkeersveiligheid (ROV).

2020 - Jaarrekening:

- Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit € 5,2 mln (v). In de Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit (voorheen Bestedingsplan mobiliteit) zijn bijdragen opgenomen voor regionale infrastructuurprojecten op het gebied van doorstroming en verkeersveiligheid (duurzaam veilig). Het **voordelig saldo is ontstaan door subsidieafrekeningen van uit eerdere jaren afgegeven beschikkingen die tot terugbetaling en vrijval hebben geleid**. Daarnaast is voor een aantal subsidies op verzoek van de aanvrager de looptijd verlengd.

- Mobiliteitsprojecten en onderzoeken € 1,5 mln (v). De geraamde bijdrage aan de gezamenlijke kortetermijnmaatregelen voor de Algeracorridor (€ 0,3 mln) is in 2020 niet voldaan. Het **onderzoek naar de maatregelen is nog niet geheel afgerond en de subsidie voor de maatregel vraagbeïnvloeding is niet aangevraagd**. De factuur voor de bijdrage aan het proces MIRT-verkenning Oeververbinding Rotterdam is niet meer in 2020 ontvangen. De **aangevraagde subsidies aan de regio's voor de korte termijn aanpak (werkgeversaanpak) zijn lager dan begroot**. De **werkzaamheden bleken goedkoper te kunnen worden uitgevoerd**, zo konden door corona de verkeersmakelaars niet fysiek langs werkgevers gaan.
- Vastgoedportefeuille € 1,1 mln (v). In 2020 is voornamelijk een plan voorbereid en zijn onderzoeken uitgevoerd om de steunpunten en bediencentrales op het in de NOK-gebouwen vastgestelde onderhoudsniveau te krijgen. **Uitvoering van de daadwerkelijke planmatige onderhoudswerkzaamheden zal later plaatsvinden**.
- Beleidsvoorbereiding beheer € 1,4 mln (v). In 2020 zijn initiatieven gestart voor advisering en monitoring van de ontwikkelopgaven Duurzame Infrastructuur, Dynamisch Verkeersmanagement, Cybersecurity Managementsysteem, Informatiemanagement en Assetmanagement. **Deze werkzaamheden zijn doorgeschoven**.
- Overdracht N209 € 1,1 mln (v). Binnen het RWS-project A16 Rotterdam zijn afspraken gemaakt met het Rijk voor de overdracht van de N209. **In 2020 was een te hoog bedrag opgenomen voor deze overdracht, dit schuift door naar komende jaren**.
- N498 Schaapsweg € 1,4 mln (v). De reconstructie van de kruising N498 Schaapsweg wordt conform de financiële verordening **volledig geactiveerd**. **Hierdoor is de begrote bijdrage van exploitatiemiddelen beheer en onderhoud niet meer nodig**.
- Planmatig onderhoud diverse projecten € 1 mln (v). Binnen het planmatig onderhoud lopen van een aantal projecten de werkzaamheden door in 2021. Het betreft onder andere de afronding van de extra benodigde maatregelen van de Kruithuisweg N470 (€ 1 mln). De vertraging wordt veroorzaakt door **langere voorbereidingstijd in verband met extra aanpassingen en een gewijzigde onderhoudsaanpak** van het project door de aannemer.

2021 - VJN:

- Exploitatie veer Maassluis-Rozenburg € 1,2 mln (n). Bij de recente overname van de veerdienst Maassluis-Rozenburg door Swets ODV Maritiem, zijn afspraken gemaakt over **aanpassing van de exploitatie-overeenkomst**. De financiële gevolgen van de aanvulling op deze overeenkomst waren nog niet verwerkt in de begroting.
- Kapitaallasten € 3,4 mln (v). Door **verschuiving van de investeringen in de tijd** wijzigen ook de afschrijvingen. De begrote **rentelasten vallen lager uit door verschuivingen van investeringen** en veranderingen van de reservepositie.
- N468 € 7,4 mln (v). De voorbereiding voor het onderhoud en de functionele verbeteringen aan de N468 is vertraagd. De **uitwerking van het werk in het Definitieve Ontwerp vraagt meer voorbereidingstijd**. Hierdoor start de aannemer later met de uitvoering.
- Versterkingsaanpak beweegbare kunstwerken – hefbrug Waddinxveen € 1,7 mln (n). Naar aanleiding van het door de EEA uitgevoerde onderzoek naar het incident bij de hefbrug Boskoop is een Versterkingsaanpak beweegbare kunstwerken vastgesteld. **Vanuit de Versterkingsaanpak vindt in 2021 onderhoud plaats** aan de hefbrug Waddinxveen.

2021 – NJN:

- MEC-verduurzaming binnenvaart € 1,8 mln (v). **Voor de verduurzaming van de binnenvaart wordt in totaal € 3 mln ingezet**. Voor de Pilot elektrificatie laadinfrastructuur Goederenvervoer over water was in 2021 al € 2,4 mln ten laste van de reserve Bereikbaarheid geraamd. Voor de uitvoering van het project wordt het kasritme bijgesteld.
- Pilotprojecten OV € 2,2 mln (v). **Door de corona-uitbraak zijn ideeën en plannen omtrent het verleiden van OV-reizigers om buiten de spits te reizen gewijzigd**. De hiervoor beschikbaar gestelde middelen uit de reserve Mobiliteit worden niet ingezet en de bijgestelde plannen worden meegenomen in het Transitieplan OV. Vrijval in de reserve Mobiliteit.
- Onderhoudsprogramma € 2 mln (n). **De strenge winter heeft tot hogere kosten geleid** in verband met extra, boven de gemiddeld geraamde, preventieve strooiacties en curatieve veegacties (€ 0,3 mln). Door de **winterse omstandigheden is de technische staat van het asfalt** aan de N206, Europaweg, sneller verslechterd en kon het overlagen niet meer worden uitgesteld tot de vervangingsopgave binnen het project Rijnlandroute (€ 0,8 mln). Tot slot is **extra**

groenonderhoud uitgevoerd aan het bomenbestand in het contractgebied regio Oost en zijn vooruitlopend op het regiocontract in de regio's West en Noord achterstanden in het onderhoud aan het groenareaal opgepakt (€ 0,9 mln).

- Leges € 1,2 mln (n). Met ingang van 1 januari 2021 is de Legesverordening Infrastructuur ingevoerd waarbij leges voor de vergunningverlening door de Dienst Beheer Infrastructuur (DBI) worden geheven. **Bij de berekening van de legesinkomsten is uitgegaan van alle vergunningaanvragen. De vergunningaanvragen voor werkzaamheden in opdracht van de provincie zijn echter vrijgesteld van leges.** Daarnaast vallen in de praktijk relatief veel vergunningsaanvragen in een restcategorie welke een laag legestartief kent.

2021 – Jaarrekening

- Exploitatie OV € 4,5 mln (v). **Bij een aantal concessies zijn er uiteindelijk beperkt minder kosten gemaakt dan begroot. Dit komt door een lagere indexering in 2021 dan waar rekening mee is gehouden.** Daarbij zijn er **door corona en de verminderde vraag naar OV minder kosten gemaakt voor concessie management (€ 1 mln), onderzoek ov-concessies (€ 0,8 mln) en is geen of minder subsidie aangevraagd voor collectief vraagafhankelijk vervoer en bedrijfsvervoer (€ 0,4 mln).** Wel is er meer uitgegeven aan toegankelijkheid van het OV waaronder haltes (€ 0,4 mln).
- Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit € 3,3 mln (v). In de Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit (voorheen Bestedingsplan mobiliteit) zijn bijdragen opgenomen voor regionale infrastructuurprojecten op het gebied van doorstroming en verkeersveiligheid (duurzaam veilig). Voor **doorstromingsprojecten is voor € 3,1 mln minder subsidie aangevraagd** door gemeenten en Waterschappen dan dat beschikbaar is gesteld. Het is lastig om deze uitgaven goed te begroten, omdat de provincie afhankelijk is van gemeenten en waterschappen voor het **tijdig aanvragen van subsidies, of het melden als dit niet lukt.**
- Exploitatie div. concessies € 4,2 mln (v). Het in 2021 **vaststellen van de subsidie-bijdragen** in het kader van de **beschikbaarheidsvergoeding 2020**, heeft ertoe geleid, dat een **deel van de nog opgenomen betalingsverplichtingen aan de diverse concessiehouders komt te vervallen.** Deze betalingsverplichtingen zijn voor hetzelfde bedrag afgewikkeld tegen de nog opgenomen vorderingen op het Rijk met betrekking tot de nog te ontvangen beschikbaarheidsvergoeding 2020 (zie hiervoor ook de baten).
- Kapitaallasten € 3,9 (n). De lasten voor **afschrijving en renteomslag zijn hoger dan geraamd.**
- Mobiliteitsprojecten en onderzoeken € 1,6 mln (v). Dit betreft een structureel budget voor onderzoekskosten voor projecten en een incidenteel budget voor eenmalige (begroting)subsidies met dekking vanuit de reserve Bereikbaarheid. In 2021 is **nog geen subsidie aangevraagd voor de Korte Termijn Aanpak Algera Corridor en de pilot Elektrificatie laadinfrastructuur Goederenvervoer over water.** Ook zijn er vanwege corona en de verminderde vraag naar het OV **geen kosten gemaakt voor de pilot om OV-reizigers te verleiden buiten de spits te reizen.**
- Projecten N213/N468/N215 € 1,2 mln (n). De **bijdrage vanuit Beheer en Onderhoud aan het project Beter Benutten Goederenvervoer N213 is gewijzigd (€ 0,3 mln).** Werkzaamheden in de voorbereidingsfase van de N468 (€ 0,4 mln) **waren in 2022 geraamd, maar hebben al in 2021 plaatsgevonden.**
- Planmatig onderhoud € 1,2 mln (n). Op diverse posten binnen het planmatig onderhoud **zijn overschrijdingen op de budgetten doordat werkzaamheden eerder zijn uitgevoerd dan gepland.** Het betreft onder andere de bijdrage vanuit Beheer en Onderhoud aan het project Beter Benutten Goederenvervoer N213 (€ 0,3 mln), uitvoering werk aan de N215 b/c (0,4 mln) en voorbereidende werkzaamheden aan de N468 (€ 0,5 mln).
- Verschuiving investering exploitatie € 1,1 mln (n). De combiboring ter voorbereiding van de oeverwerkzaamheden in traject 6 (Woudwetering) **waren als investering voorzien. Door een scopewijziging mogen deze kosten niet geactiveerd worden en worden direct ten laste van de exploitatie gebracht (€ 1,1 mln).**
- Waterstofbussen € 4 mln (v). Voor de bussen was **rekening gehouden met onvoorziene kosten en meerkosten in het implementatietraject, maar hiervan is maar zeer beperkt sprake geweest.**
- Clean Inlands Shipping en R2hine € 1 mln (v). In 2021 is CLINSH inhoudelijk afgerond. Er zijn **minder kosten gemaakt voor de afronding omdat door corona weinig tot geen fysieke bijeenkomsten konden worden gehouden** met de internationale partners. Voor R2hine geldt dat de laatste bijdrage aan een studie niet meer in 2021 heeft kunnen plaatsvinden.

- Gedragsbeïnvloeding € 3 mln (v). Het budget bestaat uit een van het Rijk ontvangen bijdrage voor het bevorderen van verkeersveilig gedrag. **Deze bijdrage wordt eens per 3 jaar verstrekt. De lasten zijn meerjarig nog niet juist verwerkt in de begroting.** Dit wordt bij de Voorjaarsnota 2022 gecorrigeerd.
- Regionale/provinciale spoorinfra € 6,1 mln (v). De bijdragen voor regionale en provinciale spoorinfrastructuur worden gedekt uit de gereserveerde rijksbijdrage (OVP BDU). **De bijdrage uit de OVP is abusievelijk niet opgenomen in de begroting.**
- Exploitatie div. concessies € 4,2 mln (n). Het in 2021 vaststellen van de subsidie-bijdragen in het kader van de beschikbaarheidsvergoeding 2020, heeft ertoe geleid dat een **deel van de nog opgenomen vorderingen op het Rijk met betrekking tot de nog te ontvangen beschikbaarheidsvergoeding 2020 komt te vervallen.**
- Werken voor derden € 3,6 (v). De baten van Beleidsdoel 2-2 bestaan naast de legesinkomsten geheel uit bijdragen voor werk voor derden. Dat betekent dat een **verschuiving in het werk ook een verschuiving in de ontvangst van de baten** is. De baten vanuit werk voor derden in 2021 waren vooraf bewust **voorzichtig geraamd. Uiteindelijk is meer werk voor derden verricht en zijn in 2021 meer baten gerealiseerd dan begroot.**

2022 – VJN:

- KTA Mobiliteit en verstedelijking € 2,5 mln (v). De gereserveerde middelen **schuiven door naar 2024.**
- Actualisatie project 20 waterstofbussen € 3,4 mln (n). Met de oplevering van het waterstoftankstation nadert het project zijn voltooiing met het **opnemen van de waterstofbussen in de dienstregeling van de concessiehouder.** Van het Rijk ontvangen we de laatste tranche van € 0,3 mln. **De begroting wordt tot en met 2025 op deze actualiteit aangepast.**
- Schone laadinfrastructuur binnenvaart € 1 mln (n). De **beschikbare middelen ad € 3 mln worden opnieuw verdeeld over de jaren**, zodat voor elk van de jaren 2022-2026 een budget van € 0,6 mln beschikbaar is. In 2021 is € 0,5 mln SPUK verleend in het kader van de Schone Lucht Akkoord. Hiervan is € 0,4 mln voorschot ontvangen. In 2022 zullen we deze middelen inzetten via een subsidie aan Zero Emission Services.
- Gedragsbeïnvloeding € 1,9 mln (n). Met ingang van 2022 wordt **structureel de verdeling van de budgetten voor het subsidiëren van de uitvoering van de regionale uitvoeringsprogramma's gedragsbeïnvloeding over de diverse jaren aangepast**, zodat er aansluiting ontstaat op de jaarlijks toegekende subsidies.

2022 - NJN:

- Subsidie exploitatiebijdragen diverse vervoerders € 1,9 mln (n). Voor onder andere de concessies Zuid-Holland Noord, Waterbus en de bijdrage aan het veer Maassluis-Rozenburg zijn de **budgetten voor de subsidie-bijdragen in overeenstemming gebracht met de contractueel overeengekomen afspraken.**
- Prijsontwikkeling 2021 € 5,7 mln (n). **De werkelijke prijsstijging voor GWW-werkzaamheden in 2021 is beduidend hoger (11,6%)** dan waarmee bij het opstellen van de begroting is gerekend (3,8%). Omdat dit effect **structureel doorwerkt**, vindt in 2022 nacalculatie over 2021 plaats. Deze middelen worden ingezet om de prijsstijging te dekken. Het betreft onder andere de contractueel vastgelegde prijscompensatie in de meerjarige contracten voor dagelijks beheer en onderhoud en de gestegen energielasten voor de openbare verlichting.
- Inzet voormalige BDU-gelden € 6,1 mln (v). **Diverse regionale- en provinciale (spoor)infrastructuurprojecten worden deels gedekt door middel van de inzet van de voormalige BDU-gelden. De begroting was nog niet in overeenstemming met deze werkwijze** en wordt daarom hierop aangepast.
- Beheer en onderhoud, werken voor derden € 4,5 mln (v). De baten voor Beleidsdoel 2-2 bestaan naast de legesinkomsten geheel uit **bijdragen voor werken voor derden. Er is nu meer zekerheid dan bij de primaire begroting over het bedrag van de te ontvangen baten.** Daarom wordt de raming van de baten in 2022 met € 4,5 mln verhoogd.

2022 - Jaarrekening:

- Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit € 2,3 mln (v), Regionale weginfrastructuur € 1,9 mln (v), Regionale Spoorinfrastructuur € 1,2 mln (v), Duurzaam veilig € 0,9 mln (n) In de Regionale gebiedsagenda's Mobiliteit (voorheen Bestedingsplan mobiliteit) zijn bijdragen opgenomen voor regionale infrastructuurprojecten op het gebied van doorstroming en verkeersveiligheid (duurzaam veilig). Het **verschil komt voornamelijk door de zogenaamde toekomstig uitvoering gereede projecten. Daarvoor is jaarlijks budget beschikbaar maar blijven de aanvragen achter bij de verwachtingen.** Het is lastig om deze uitgaven goed te begroten, omdat de provincie afhankelijk is van gemeenten en waterschappen voor het tijdig aanvragen en afrekenen van subsidies, of het melden als dit niet lukt.

- HWN/OWN aansluiting A15/N3 bijdrage € 2,6 mln (n). In 2022 zijn de **regels voor het activeren van bijdragen in activa van derden door de commissie BBV aangescherpt**. Als de gesubsidieerde partij het investeringsproject waaraan de bijdrage wordt verstrekt niet activeert, dan mag de subsidieverstrekker dat ook niet doen. In dit geval gaat het om een bijdrage aan Rijkswaterstaat, dat als onderdeel van de rijksoverheid het kasstelsel hanteert en het investeringsproject 'aansluiting A15/N3' derhalve niet activeert. Het aandeel 2022 van de provinciale bijdrage dient daarom ten laste van de exploitatie te worden gebracht.
- Planmatig onderhoud € 5,1 mln (v). Op diverse projecten binnen het planmatig onderhoud zijn onder- en overschrijdingen. **Overschrijdingen worden veroorzaakt doordat werkzaamheden (deels) in een ander jaar worden uitgevoerd dan gepland.**
- Verkeersveiligheid (educatie en gedrag) € 1,7 mln (v). De onderbesteding kan worden toegeschreven **aan de onderbezetting van het team**. Dit heeft vooral te maken met het **inwerken van nieuwe projectleiders** op dossiers en **complexe werkzaamheden die daardoor een langere doorlooptijd** hebben, deze worden voltooid in 2023. Ook is er minder subsidie verleend doordat **subsidievaststellingen lager zijn uitgevallen**.

Ambitie 3: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2020 - NJN:

- Warmte-infrastructuur € 1,1 mln (n). Dit betreft een wijziging van de planning. Een bedrag van **€ 1,1 mln wordt toegevoegd aan de Risicoreserve Energiefonds** ten behoeve van inzet in 2021.
- Stoomnetwerk Botlek €2 mln (v). Dit betreft een wijziging van de planning. Een bedrag van € 2 mln wordt **doorgeschoven naar 2021 wegens vertraging**.

2020 - Jaarrekening:

- Hier is een bedrag van circa € 2,8 mln aan hogere kosten gerealiseerd waar **geen eenduidige verklaring** voor terug te vinden is in de P&C producten.

2021 - VJN:

- Wijkverduurzamings projecten € 1 mln (v). Door de Europese Investerings Bank is € 2,7 mln subsidie beschikbaar gesteld voor de voorbereidingskosten ad € 3 mln voor de verduurzaming van tien wijken in Zuid-Holland. Dekking vindt plaats door 90% Elena subsidie en 10% PZH bijdrage. Het kasritme wordt als volgt geraamd: € 1 mln in 2021, € 1,5 mln in 2022 en € 0,5 mln in 2023.

2021 – NJN:

- Warmtedossier € 10 mln (n). Voor de **voorgenomen subsidie aan WarmteLinQ+ worden middelen beschikbaar gesteld**. Voor de jaren 2023 t/m 2026 worden daarnaast de volgende bedragen ter exploitatie gebracht: 2022: € 10; 2023: € 10,7 mln; 2024: 22,5 mln en in 2026: € 35 mln. Dekking ten laste van reserve Warmteleiding WarmteLinQ+. In 2023 volgt daarnaast een bijdrage vanuit de gemeente Rotterdam ad € 15,3 mln (zie toelichting Baten)
- Botlek Stoomnetwerk € 2 mln (v). Het **investeringsbesluit van partijen voor het Botlek stoomnetwerk is vertraagd**. Omdat de uitvoering van het project plaatsvindt in 2022 dienen de middelen te worden overgeheveld. De middelen worden daarom doorgeschoven naar 2022.

2021 - Jaarrekening:

- Subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland € 1,5 mln (v). De subsidieregeling Zonnig Zuid-Holland is vaak gebruikt, maar **het gemiddeld aangevraagde bedrag is tot nu toe vrij laag gebleven**. Hierdoor is de aangevraagde hoeveelheid subsidie tot nu toe lager uitgekomen dan verwacht.
- Apparaatslasten € 1,6 mln (v). Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.
- Warmteleiding WarmteLinQ € 10 mln (v). Op 16 juni 2021 hebben PS het besluit genomen een investeringssubsidie van totaal € 81 mln te verstrekken aan Gasunie voor de ontwikkeling en realisatie van de warmteleiding WLQ+ en deze op te nemen in de meerjarenbegroting. **Voorwaarde is een (voorwaardelijke) investeringsbeslissing door Gasunie. Deze beslissing is door Gasunie uitgesteld naar medio 2022**. Om die redenen zijn er nog geen middelen beschikbaar gesteld voor de subsidie.
- Voorziening WBR € 7,6 mln (n). In het kader van het project LOO/WLQ+ heeft de provincie de afgelopen jaren leningen verstrekt aan het warmtebedrijf. Gezien de financiële situatie van het warmtebedrijf en het lopende WHOA-traject wordt een **voorziening gevormd voor het totaalbedrag van de uitstaande hoofdsom** en verschuldigde rente zoals deze zijn opgenomen op de provinciale balans. Het vormen van deze voorziening houdt niet in dat de provincie haar aanspraak op de terugbetaling van de leningen loslaat.
- Voorziening Houdstermaatschappij Zuid Holland € 1,3 mln (n). De provinciale stille reserve heeft op basis van de concept jaarrekening een negatieve waarde van € - 7,1 mln. Om de **negatieve stille reserve af te dekken heeft de provincie de reeds getroffen voorziening HZH**, zijnde € 5,8 mln, opgehoogd met € 1,3 mln tot € 7,1 mln.

2022 – VJN:

- Botlek Stoomnetwerk € -1,2 mln (v). De begrotingssubsidie van € 2 mln van het project Botlek Stoomnetwerk is in middels beschikt. **Op basis van deze beschikking is het kasritme aangepast:** € 0,8 mln in 2022, € 0,4 mln in 2023 en € 0,8 mln in 2024.

2022 - NJN:

- WBR € 20,3 mln en Warmteleiding WarmteLinQ (n). Conform besluitvorming van PS op 15 juni 2022 zijn er een aantal aanpassingen in het kasritme van de onttrekkingen uit de reserve WarmteLinQ ten behoeve van het mogelijk maken van de ontwikkeling en realisatie van de WLQ+ inclusief de verkoop van WbR en afwikkeling van de verplichtingen en risico's inzake WbR. Een bedrag van € 20,3 mln is bestemd voor de **afwikkeling van de kosten en risico's behorend bij de verkoop van WbR**. Daarnaast is er een **verschuiving in het kasritme** als gevolg van het PS-besluit. Bij Jaarrekening 2021 was het verloop van de toekomstige onttrekkingen als volgt geraamd: 2022: € 10 mln, 2023: € 10,7 mln, 2024: € 22,5 mln en in 2025: € 35 mln. Dit kasritme moet worden aangepast naar 2022: € 10 mln, 2023: € 10 mln. 2024: € 26 mln en 2026: € 35 mln.

2022 - Jaarrekening:

- Warmteleiding WarmteLinQ € 2 mln (v). Voor de realisatie van de warmtetransportleiding WarmteLinQ heeft de provincie besloten een investeringssubsidie van € 81 mln beschikbaar te stellen. De subsidie wordt over een looptijd van enkele jaren in meerdere tranches uitgegeven. **In 2022 betrof dit € 8 mln terwijl € 10 mln was begroot.**
- Voorziening Houdstermaatschappij € 1,1 mln (n). De provinciale stille reserve van de Houdstermaatschappij ZH heeft op basis van de concept jaarrekening een negatieve waarde van € 8,2 mln. **Om de negatieve stille reserve af te dekken zal de provincie de reeds getroffen voorziening, zijnde € 7,1 mln ophogen tot € 8,2 mln.**

Ambitie 4: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2020 - NJN:

- EFRO interreg, reserve Overcommitting € 1,65 mln (v). Aan het einde van de Europese periode 2014-2020 heeft Zuid-Holland voor het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) een extra subsidieplafond van € 3,3 mln beschikbaar gesteld, verspreid over de periode 2020-2022. Actuele informatie **leert dat deze subsidies zeer waarschijnlijk worden gedragen door de EU of andere partners uit het EFRO verband**. De provincie behoeft deze eigen middelen in dat geval niet in te zetten. Definitief uitsluitel hierover volgt echter pas bij de eindafrekening van de huidige Europese subsidieperiode (2020). Tot die tijd moeten deze middelen dus **beschikbaar blijven**. Daartoe worden **de jaarbudgetten nu verlaagd** en vloeien terug in de reserve Overcommitting, die hiermee het karakter van een risicoreserve heeft.
- Erfgoedlijnen en restauraties & herbestemming € 2,3 mln (v). Op basis van actuele informatie over de fasering van de uitgaven voor erfgoedlijnen, restauraties & herbestemming worden **de jaarlijkse ramingen van de uitgaven aangepast**. Verwacht wordt dat circa € 0,12 mln in 2021 wordt uitgegeven. De subsidies voor Kanjerprojecten (€ 3 mln) worden geheel in 2020 verstrekt, maar de **uitgaven drukken grotendeels op 2021**. Daarom wordt er € 2,2 mln doorgeschoven naar 2021. Het betreft hier grote projecten die vaak langere uitvoeringstermijnen kennen.
- Motie Ondersteuning Cultuursector € 3 mln (n). Provinciale Staten hebben bij de Voorjaarsnota 2020 Motie M929 aangenomen om op zo kort mogelijke termijn een regeling te treffen om **culturele instellingen in Zuid-Holland te helpen de coronacrisis te overleven**. Hiervoor wordt in deze najaarsnota een budget beschikbaar gesteld van € 3 mln.

2020 - Jaarrekening:

- Binnen 4-1-1 is een bedrag van circa € 3,6 mln (n) aan **hogere kosten gerealiseerd waar geen eenduidige verklaring voor terug te vinden is** in de P&C producten.
- Bedrijventerreinen € 1 mln (v). In 2020 is **in verband met looptijdverlenging** bij UHB Zernikedreef € 1 mln minder uitgegeven door fasering naar 2021 en 2022. Voorgesteld wordt dit budget te beklemmen en bij de integrale besluitvorming over de Voorjaarsnota 2021 aan de budgetten 2021 en 2022 toe te voegen.
- Beklemmingen t.b.v. 2021 € 1,2 mln (v). In 2020 is **minder uitgegeven door fasering naar 2021**. Deze fasering wordt veroorzaakt doordat **subsidies lager zijn vastgesteld of activiteiten waarvoor subsidie is aangevraagd (deels) niet konden doorgaan, bijvoorbeeld door corona**.
- Rijksmiddelen MKB/MIT regeling € 4,1 mln (v). De baten hebben voor € 4,1 mln betrekking op **ontvangen Rijksmiddelen voor subsidielasten volgend uit de MKB/MIT regeling. Deze middelen zijn eerder door de provincie voorgefinancierd** vanuit de desbetreffende reserve en worden nu in die reserve gestort.

2021 - VJN:

- Campusregeling € 1,7 mln (v). Bij de campusregeling is sprake **van fasering van de uitgaven naar latere jaren**. Het effect is een daling van de uitgaven in 2021 met € 1,7 mln, in 2022 met € 0,3 mln en in 2023 met € 0,2 mln. In 2024 stijgen de uitgaven met € 0,8 mln. De fasering wordt **mede veroorzaakt door openstelling van de subsidieregeling jaarlijks in het najaar in plaats van het voorjaar**. Hierdoor vallen de uit te voeren activiteiten van de subsidieontvangers volledig na het verleningsjaar. Het lastenbudget verschuift mee.
- Duurzaamheid Bedrijventerreinen € 0,9 mln (n). Het uitgavenpatroon van de subsidieregeling Duurzaamheid op bedrijventerreinen wordt aangepast. **De verwachting is dat er versneld uitgaven zullen worden gedaan**. Het effect voor het jaar 2021 is een toevoeging aan het budget van € 0,9 mln. In 2022 en 2023 is de toevoeging resp. € 1,1 mln en € 0,5 mln. In 2024 (€ - 1,1 mln) en volgende jaren dalen de uitgaven overeenkomstig.
- Verhoging van het subsidieplafond van de subsidieregeling restauratie rijksmonumenten € 2,8 mln (n). Bij de behandeling van de VJN 21 is Amendement A700 aangenomen.

2021 – NJN:

- Toerisme/ groot onderhoud molens € 0,9 mln (v). Omdat **de subsidieverlening voor Toerisme en voor Groot onderhoud molens pas aan het eind van het jaar 2021 zal plaatsvinden, vindt de uitvoering door subsidieontvangers grotendeels plaats in 2022**. Het budget wordt daarom verplaatst naar 2022, het gaat om respectievelijk € 0,4 mln en € 0,5 mln. De fasering verloopt via het begrotingssaldo.
- Bijstelling budgetten erfgoedlijnen en restauratie en herbestemming € 0,6 mln (v). Op basis van **actuele informatie over de uitvoering van de activiteiten wordt de fasering van de budgetten van erfgoedlijnen en restauraties & herbestemming aangepast**. Daarnaast leidt de administratieve wijziging voor verleende subsidies met een dossierwaarde tot € 250.000 **ook hier tot een andere fasering van de lasten**. Hierbij worden ook de actuele faseringen van zowel de amendementsmiddelen voor restauratie monumenten (€ 2,8 mln) als voor de Kanjerprojecten betrokken.
- MKB/ MIT € 2 mln (v). **Actualisering van de fasering van de MIT-regeling leidt in 2021 tot een stijging van de baten** (rijksdeel) met € 2 mln. En een daling van deze baten in 2022 van € 2 mln en in 2023 van € 0,6 mln (zie toelichting lasten).

2021 - Jaarrekening:

- Diverse onderbestedingen subsidies 2021 € 4,1 mln (v). In 2021 is bij **diverse budgetten minder uitgegeven dan geraamd** bij najaarsnota 2021. Dit is het gevolg van **fasering van de activiteiten bij externe partijen naar 2022 en van het later openstellen van regelingen dan verwacht**.
- Voorziening Innovation Quarter € -1,4 mln (n). In 2021 is de **intrinsieke waarde van IQ verder gedaald** met € 1,4 mln, waardoor het verschil tussen de nominale en de intrinsieke waarde is gestegen van € 5 mln naar € 6,4 mln. De toevoeging in dit beleidsdoel ad € 1,4 mln aan de voorziening die voor dit risico is getroffen wordt gedekt uit de Algemene reserve.
- Apparaatslasten € 1,5 mln (v). Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.
- UHB Gorinchem € 1,7 mln (v). Bij bedrijventerrein Gorinchem is sprake **van fasering van activiteiten naar 2022. Deze fasering is het gevolg van de koppeling met de planning van de vernieuwde A27, van juridische complicaties (stikstof) en van de corona ontwikkelingen**. Voorgesteld wordt de desbetreffende middelen te beklemmen en deze bij de integrale besluitvorming over de Voorjaarsnota/ Najaarsnota 2022 aan het budget 2022 toe te voegen.

2022 – VJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2022 - NJN:

- Aerospace € 1,8 mln (v). Het Aerospacecampus-terrein in Noordwijk wordt voorzien van een 'basecamp', een basisgebouw met algemene voorzieningen. Hierdoor moet een aanzuigende werking ontstaan richting specialistische bedrijven uit de sector die zich op het terrein kunnen vestigen. **De fasering van de bouw is onderwerp van gesprek. De bouw zal in elk geval niet voor juli 2023 starten**. De lastneming van de provincie wordt hierop aangepast.
- Fieldlabs € 0,6 mln (v). Fieldlabs-partijen hebben subsidie ontvangen in verband met de coronacrisis (€ 0,6 mln). De **middelen zijn door de sector niet besteed en worden terugbetaald** aan de provincie. Vrijval aan het begrotingssaldo.
- Bedrijventerreinen € 4,9 mln (v). In Dordrecht zal het maritiem-technisch bedrijf Dolderman worden verplaatst naar een gebied zonder nabijheid van woningen. De **termijn van de verplaatsing is recent vastgesteld en de fasering van de lasten wordt daarom bij Najaarsnota 2022 aangepast**. De langlopende UHB-subsidieregeling voor herstructurering bedrijventerreinen is bijna afgerond. Voor het terrein Grotenoord (Drechtsteden) is **looptijdverlenging toegekend**. Voor het terrein Hoogewaard (Alphen a/d Rijn) is **looptijdverlenging aangevraagd**. Voor het terrein Waalhaven (Rotterdam) is de subsidie in 2021 afgerond. Een budget 2022 van € 0,1mln kan daarom vrijvallen.
- Restauratie rijksmonumenten / erfgoedlijnen € 1,4 mln (v). Bij het subsidiebesluit voor de Restauratie subsidies 2022 is voor de restauratie rijksmonumenten gebleken **dat een groter deel van de lasten drukt in 2023 dan ingeschat** (meer grote projecten boven de € 0,3 mln, die meerjarig verantwoord moeten worden).

Ook bij de **subsidies restauratie binnen de Erfgoedlijnen 2022 valt een deel van de lasten in 2023 vanwege fasering** van projecten boven de € 0,3 mln. Dekking via de reserve Restauratie en herbestemming monumenten.

2022 - Jaarrekening:

- Werklocaties € 1,4 mln (v). De **subsidieregeling verduurzaming bedrijventerreinen realiseert een onderbesteding van € 1,4 mln met name als gevolg van de stijgende energieprijzen** in 2022. Op basis van gestelde criterium dat terugverdienperiode van de investering langer dan vijf jaar is, kunnen veel bedrijven geen aanspraak doen op de regeling. De terugverdientijd was in 2022 door hoge energieprijzen veelal korter dan 5 jaar. Wel zijn er in december 2022 nog aanvragen ontvangen voor deze subsidie regeling maar nog niet beschikt voor € 0,7 mln. Conform de verslaggevingsregels worden deze lasten pas in de jaren 2023 verantwoord, waardoor het budget in 2022 niet zichtbaar is besteed.
- Erfgoedlijnen € 0,7 mln (v). In 2022 is voor € 0,5 mln **minder uitgegeven aan subsidies voor de erfgoedlijnen dan verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt door fasering van 2 zogenaamde Kanjerprojecten waarvoor begrotingssubsidies zijn verleend**. Conform de verslaggevingsregels worden deze lasten pas in de jaren 2023 tot en met 2025 verantwoord, waardoor het budget in 2022 niet zichtbaar is besteed. Daarnaast is de vrijval van subsidies € 0,1 mln groter dan verwacht bij Najaarsnota 2022 en zijn er voor € 0,1 mln minder aan opdrachten gerealiseerd dan verwacht.
- Restauratie Rijksmonumenten € 1 mln (v). In 2022 is voor € 0,5 mln **minder uitgegeven aan subsidies voor de restauratie rijksmonumenten dan verwacht. Dit wordt met name veroorzaakt door fasering van een aantal grote restauratieprojecten**. Conform de verslaggevingsregels worden deze lasten pas in de jaren 2023 en 2024 verantwoord, waardoor het budget in 2022 niet zichtbaar is besteed. Daarnaast is de vrijval van subsidies € 0,5 mln groter dan verwacht bij Najaarsnota 2022, met name veroorzaakt door een grote vrijval op het restauratieproject Huis Dedel.

Ambitie 5: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Realisatie NNN € 8,3 mln (n). **Wijziging van de planning van de verkoop van groene grond** leidt in 2020 tot een verlaging van € 8,8 mln. Deze baten verschuiven naar toekomstige jaren. Daarnaast stijgen de verwachte inkomsten uit erfpacht in 2020 met € 0,5 mln.
- Realisatie NNN € 1,1 mln (n). Voor de groene grond zal naar verwachting € 0,5 mln **minder budget benodigd zijn voor verkoop (voor o.a. notariskosten, taxaties en afwaarderingen) omdat naar verwachting minder grond wordt verkocht. Voor de exploitatie groene grond daarentegen zal naar verwachting € 1,6 mln meer budget benodigd zijn; enerzijds omdat gronden en opstallen nog niet worden verkocht en langer beheerd en onderhouden dienen te worden, anderzijds vanwege (incidentele) sloop en sanering van opstallen om vastgoed voor verkoop gereed te maken.**
- Claim Rekeningresultaat 2019 € 4 mln (n). Als gevolg van een bijstelling van planning het doorschuiven van 2019 budget naar 2020 op diverse projecten van € 4 mln, voornamelijk Regiodeal Bodemdaling (€ 3,8 mln).

2020 - NJN:

- Realisatie NNN - Gouwe Wiericke € 14 mln (v). Op dit moment vindt overleg plaats over **de verlenging van de uitvoeringstermijn** (t/m 2024 i.p.v. 2021) waarbij borging van de realisatie middels herlocalisering van de NNN-hectares, is geregeld. Er is echter nog geen officieel akkoord op de verlenging van de termijn waardoor het resterende uitvoeringsbudget is verdeeld over 2 jaar (2020 en 2021) waar dat 5 jaar zou moeten zijn. **De vertraging op het officiële akkoord wordt veroorzaakt door de vertraging op de invoering van de Omgevingswet.**
- Realisatie NNN - Krimpenerwaard € 13,1 mln (v). Bij de **uitvoering van de Gebiedsovereenkomst is vertraging ontstaan** waardoor de huidige planning niet meer haalbaar is. Er vindt op dit moment overleg plaats over de voorwaarden van de verlenging van de deadline in de Gebiedsovereenkomst. Er is nog geen definitief addendum waardoor **de nieuwe planning nog niet is verwerkt in het kasritme van het budget voor de uitvoering.** Hierdoor is in de huidige begroting het resterende uitvoeringsbudget verdeeld over de resterende 2 jaar conform de oude planning.

2020 - Jaarrekening:

- NNN Krimpenerwaard € 2,4 mln (v). De lagere lasten worden voor € 0,4 mln veroorzaakt doordat **gronden nog niet zijn verworven.** Daarnaast is de **uitvoering door corona vertraagd** en daarmee is de realisatie € 2 mln lager.
- Natura 2000 € 2,2 mln (v). In het kader van de stikstofproblematiek worden **voor alle veertien stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden natuurdoelanalyses uitgevoerd.** Evaluatie van natuurdoelen en bijbehorende uitvoeringsmaatregelen maken hiervan onderdeel uit. De natuurdoelanalyses zijn in 2020 gestart en lopen door tot eind 2021. **Lopende deze evaluatie is het niet opportuun met nieuwe maatregelen te starten en worden alleen 'no-regret' beheermaatregelen uitgevoerd.** Dit verklaart de onderbesteding. Op basis van evaluatie van de doelen en maatregelen wordt een geactualiseerde begroting opgesteld.
- NNN Gouwe Wiericke € 1 mln (v). De lagere lasten worden voor € 0,6 mln veroorzaakt doordat **gronden nog niet zijn verworven. Daarnaast zijn activiteiten door corona opgeschoven, waardoor de advies- en proceskosten € 0,4 mln lager zijn.**
- NNN Ecologische Verbindingszones € 1 mln (v). De lagere lasten worden vooral veroorzaakt door **vrijval (€ 0,7 mln) en door wijziging van de looptijd (€ 0,3 mln) van een subsidie.**
- Verbeterplan Boerenlandvogels € 0,9 mln (v). Binnen het Actieplan boerenlandvogels zijn in 2020 drie stromen te herkennen. De middelen (€ 6,35 mln) die met motie 725 (Miljoenen voor Winst en Weidevogels) beschikbaar zijn gesteld, de middelen (€ 10 mln) die in het KBG '18 beschikbaar zijn gesteld om weidevogel-kerngebieden op provinciale gronden te maken en de middelen die derden specifiek hebben ingebracht om het weidevogel-kerngebied Zoetermeerse Meerpolder te maken. Voor die eerste blijft de realisatie in 2020 met € 0,5 mln achter doordat een **deel van de beschikte projecten pas na het winterseizoen kan worden**

uitgevoerd. Voor de tweede is de onderbesteding € 0,4 mln door **uitloop van het gebiedsproces.** Tot slot is er voor het weidevogel-kerngebied Zoetermeerse Meerpolder een overbesteding van € 0,1 mln doordat deze post nog niet in de begroting is opgenomen.

- Bodemdaling € 1,8 mln (v). De lasten voor de uitvoering van het Klimaatakkoord (1e Begrotingswijziging € 0,45 mln) zijn € 0,3 mln **lager door de coronacrisis.** Daarnaast zijn de lasten € 0,2 mln **lager door een looptijdverlenging van de subsidie** Klimaatstim boeren op veen. Tot slot zijn de lasten voor de Regiodeal € 1,3 mln lager. Dit komt met name **door vertraging bij het indienen van subsidieaanvragen, onder andere door de coronacrisis.**

2021 - VJN:

- NNN Gouwe Wiericke en Krimpenerwaard € 25,7 mln (v). Als gevolg van de **herijking van de planning van de realisatie** van het Natuur Netwerk Nederland in de Gouwe Wiericke en de Krimpenerwaard en de aangepaste realisatiestrategie wordt de prognose voor 2021 met € 25,7 mln naar beneden bijgesteld. De activiteiten en de **daarmee samenhangende lasten verschuiven** naar de periode 2022 t/m 2024.
- NNN Ecologische Verbindingszones en overige € 8 mln (v). Als **gevolg van capaciteitstekort en herijking van de planning verschuiven activiteiten ter realisatie** van de Ecologische Verbindingszones en de overige gebieden. De prognose voor 2021 is met € 8 mln naar beneden bijgesteld. De activiteiten en de daarmee samenhangende lasten verschuiven naar de periode 2022 t/m 2028.
- NNN Grond € - 1,9 mln (v). De **lagere lasten, samenhangend met de verkoop van grond, zijn het gevolg van actualiseren verkoopprogramma grond-voor-grond** voor met name de Leenherenpolder.
- Maatregelen voor weide- en akkervogels € 1,9 mln (n). Voor de realisatie van de weidevogelkerngebieden worden de activiteiten om de Zoetermeerse Meerpolder te realiseren nu ter begroting gebracht. De daaruit volgende lasten van € 0,7 mln worden volledig gedekt uit een OVP (zie baten). Daarnaast zullen naar verwachting activiteiten met betrekking tot de realisatie van de overige weidevogelkerngebieden gedeeltelijk verschuiven naar 2022 (€ - 0,3 mln).
- Regiodeal Bodemdaling € 3,1 mln (n). Voor de Regiodeal Bodemdaling Groene Hart wordt in 2021 voor € 3,1 mln **aan extra middelen in de begroting opgenomen als gevolg van het herijken van de beschikbaar gestelde middelen** (€ 1,8 mln) en de beklemming die bij de Jaarrekening 2020 is gedaan (€ 1,3 mln).
- NNN Grond € 7,9 mln (n). Het verkoopprogramma voor grond-voor-grond is geactualiseerd. Dit heeft er onder andere toe geleid dat **de geplande verkoop Leenherenpolder is verschoven** naar 2023. Als gevolg hiervan wordt de raming voor 2021 met € 7,85 mln naar beneden bijgesteld.

2021 – NJN (dekt nog niet de mutatie):

- NNN Krimpenerwaard € 3,3 mln (v). De **uitspraak van de Raad van State over bezwaren op het bestemmingsplan is vertraagd**, hierdoor is het bestemmingsplan later onherroepelijk geworden dan gepland. Dit had tot gevolg dat de **onteigeningsprocedure minder snel worden opgestart dan gepland** waardoor er minder grondtransacties kunnen worden uitgevoerd in 2021.
- Verbeterplan boerenlandvogels € 1,7 mln (v). Bij de Voorjaarsnota 2021 is € 1,5 mln ontvangen voor "bevorderen biodiversiteit boerenlandvogels". In 2021 zal de Srg (specifieke maatregel) nogmaals worden opengesteld. **De aanvragen zullen naar verwachting in 2021 worden ontvangen en in 2021 en 2022 worden verleend.** De **lasten volgend uit de subsidieverlening verschuiven** naar 2022 en verder. Daarnaast wordt voor € 0,2 mln aan geplande activiteiten (monitoring, predatiebeheer) van 2021 doorgeschoven naar 2022.
- Grond voor Grond € 0,9 mln (v). De verwachte opbrengsten van Grond voor Grond voor verkoop en pacht zijn hoger.

2021 - Jaarrekening:

- NNN € 2,5 mln (v). In totaal bedraagt de onderschrijving € 2,5 mln. Deze wordt voor € 0,4 mln veroorzaakt door **grondverwervingen in de Krimpenerwaard die (nog) niet hebben plaatsgevonden.** Daarnaast is een **subsidie met betrekking tot Gouwe Wiericke nog niet aangevraagd** in 2021 en doorgeschoven naar latere jaren, wat voor een onderbesteding van € 1,6 mln zorgt. Tot slot zijn de lasten in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, onderdeel Achterwaterschap, € 0,5 mln lager. Dit wordt veroorzaakt door **achterstanden in de uitvoering, die het gevolg zijn van een tekort aan geschikt personeel door krapte op de arbeidsmarkt en corona**, dat het proces van afstemmen met het werkveld en agrariërs in de weg staat.

- Natura 2000 € 2,8 mln (v). De lagere lasten worden voor € 1,3 mln **verklaard door vertraging in de uitvoering van natuurmaatregelen**. Voor de overige € 1,5 mln betreft het **vrijvallende middelen naar aanleiding van 6-jarige beheerovereenkomsten met terreinbeheerders**. Een deel van de eerder geplande maatregelen bleek in de praktijk **minder omvangrijk en/of goedkoper**.
- VTH / Faunabeheer € 2,2 mln (n). Het totaalresultaat op dit onderdeel is € 2,2 mln negatief. Dit bedrag is het resultaat van een onderschrijding € 0,5 mln op wet natuur en een **overschrijding van € 2,7 mln op faunabeheer**. De onderschrijding binnen het budget wet Natuur is het gevolg van de onzekerheid over mogelijke extra kosten voor de omgevingsdienst in verband met vergunningverlening. Door extra aanvragen en achterstanden werd gerekend op extra uitgaven aan het eind van het jaar, die niet zijn opgetreden, waardoor op een aantal andere posten uit voorzorg minder is uitgegeven. De **extra kosten voor faunabeheer worden veroorzaakt doordat het aantal en de hoogte van de schadeclaims veel hoger is dan verwacht**, enerzijds doordat er **meer vogels zijn die schade aanrichten** (onder andere doordat actief beheer niet of beperkt mogelijk is in verband met lopende rechtszaken) en anderzijds **door stijgende tegemoetkomingen door hogere prijzen**.
- Nota ruimte veenweiden € 5,4 mln (v). In verband met een **looptijdverlenging van een subsidie valt er € 5,4 mln vrij in 2021**. De vrijgevallen middelen worden opnieuw opgenomen in de meerjarenbegroting.
- POP 3 € 2 mln (v). In totaal is voor alle POP3-maatregelen een onderbesteding van € 5,7 mln in 2021. Als gevolg van de **definitieve afrekening van de uitvoeringskosten** voor de jaren 2019 en 2020 de lasten lager.
- Klimaat en bodemdaling € 1,7 mln (v). De vrije ruimte wordt allereerst verklaard doordat er **vertraging is ontstaan bij de gebiedsplannen** van Krimpenerwaard, Alblasserwaard en Nieuwkoopse Plassen. Dit komt doordat **het complexe gebiedsprocessen betreft**, waarbij de **beperkingen door corona belemmerend en vertragend werken**. Daarnaast is er een **groeiopgave en krapte op de arbeidsmarkt van gebiedsgericht werken** op de thema's landbouw, bodemdaling en stikstof. Diverse **geplande uitgaven lopen hierdoor ook vertraging op**. **Verder hebben verschillende partners lasten overgenomen van projecten**. Ook is een bijdrage voor proceskosten aan de gemeente Krimpenerwaard uitgesteld van 2021 naar 2022.

2022 – VJN:

- NNN € 7 mln (v). Binnen NNN Krimpenerwaard wordt er € 7 mln **doorgeschoven naar 2023 in verband met grondverwervingen en inrichtingsmaatregelen die naar verwachting in 2023 plaats gaan vinden**. Realisatie van natuur is **complex en arbeidsintensief**. **Door corona en vanwege krapte op de arbeidsmarkt is er een capaciteitstekort bij de provincie en bij de externe partners, waardoor in veel onderdelen van de keten vertraging optreedt**.
- Natuurbeheer € 2,8 mln (n). Middels de Decembercirculaire 2021 is er € 1,4 mln **toegevoegd aan het provinciefonds bestemd voor de verhoging van de beheervergoeding** van 75% naar 84% over het beheerjaar 2021. Deze vergoeding zal in de declaratie over 2022 worden opgenomen. Daarnaast zal naar verwachting in de Meicirculaire 2022 de verhoging van de beheervergoeding voor het beheerjaar 2022 worden gestort in het provinciefonds. Vooralsnog wordt uitgegaan van een bijdrage van € 1,4 mln en naar verwachting leiden deze beheervergoedingen wel in 2022 tot lasten. Dekking ten laste van het begrotingssaldo.

2022 - NJN:

- NNN € 3,8 mln (v). Door **krapte met betrekking tot de personele capaciteit staat het uitvoeringstempo onder druk**. Daardoor wordt de prognose van programma NNN verlaagd met € 3,8 mln. Deze verlaging wordt veroorzaakt door vele kleine projecten en enkele grote: Krimpenerwaard (€ -2,5 mln) door **vertraging in de aanbesteding** van Den Hoek en Gouwe Wiericke waar de inrichting van Meijergraslanden doorschuift naar 2023 (€ -1,6 mln). Voor het project Leenherenpolder is ervoor gekozen om **een deel van de provinciale gronden vooruitlopend op het totale projectplan af te waarden** (€ 3,9 mln). Dit betreft een interne afwaardering van de boekwaarde en kan met zekerheid tijdig worden gerealiseerd.

- Boerenlandvogels € 2,2 mln (v). In 2022 wordt in totaal € 2,2 mln **afgeraamd en doorgeschoven naar latere jaren**. Door een subsidieverlening aan het Oudeland van Strijen wordt € 0,6 mln **doorgeschoven** en verdeeld over de jaren 2023, 2024 en 2025. Daarnaast treedt **vertraging op in de verwerving van gronden voor weidevogels**. Hierdoor **schuift € 1,6 mln door** naar volgende jaren: € 0,2 mln naar 2023 en € 1,4 mln naar 2024.
- Faunabeheer € 1,9 mln (n). In 2022 wordt een tekort verwacht op het budget Faunaschade. Dit verwachte tekort wordt veroorzaakt door een toename in het aantal en de hoogte van schadeclaims. Het budget wordt in 2022 met € 1,9 mln verhoogd om het tekort te dekken. Dekking vanuit van de reserve Groene Ambities
- Natuurbeheer SNL € 2,7 mln (v). In 2022 wordt de toevoeging van de indexatie doorgeschoven naar latere jaren en daarom voor € 0,6 mln gestort in de reserve Groene Ambities. **De geïndexeerde vergoeding voor natuurbeheer worden met terugwerking getoetst en eventueel aangepast**. Daarnaast zal er in 2022 **minder natuur worden gerealiseerd (minder aanwas vanuit NNN); deze aanwas verschuift naar de toekomst** en daarom worden de middelen voor het beheer in 2022 van € 0,7 mln gestort in de reserve Groene Ambities. Tenslotte wordt de **verhoging van de beheervergoeding (jaarschuif 2022) van € 1,4 mln die via het provinciefonds ontvangen is (of nog moet worden), pas uitgekeerd in 2023** en wordt deze ook opgenomen in rapportage 2023 welke voor de accountant leidend is voor de lastneming van de provincie.
- NNN - Grond voor Grond € 8 mln. Dit wordt verklaard door het omzetten van Grond voor Grond naar het NNN. **Verduidelijking i.c.m. afwaardering in lasten die ook gedekt wordt?**

2022 - Jaarrekening:

- NNN-Gouwe Wiericke € 1,4 mln (v). De grootste veroorzaker van de onderuitputting is **het doorschuiven van de aankoop van gronden** voor het deelgebied de Noordse Buurt ter waarde van € 1,7 mln naar 2023. De reden hiervoor is een **lopend onderzoek over een mogelijke vervuiling en hoe hiermee kan worden omgegaan**. Overige financiële prestaties zijn in lijn met de verwachting en zijn reguliere kleine afwijkingen t.o.v. prognose 2022 in zowel over- als onderbesteding (€ -0,3 mln).
- NNN- Ecologische Verbindingszones € 2,6 mln (v). De afwijking wordt veroorzaakt door:
 - **Lagere realisatie kosten dan oorspronkelijk ingeschat** waar de boekhouding op is aangepast (project Achterwaterschap) (€ -1 mln)
 - Bedrag voor betaling van de **afwaardering van gronden door RVO is doorgeschoven naar 2023** (project Zuideweg-Zuid) (€ -1 mln)
 - Op verzoeken van de initiatiefnemer zijn de **te behalen prestaties en de te verrichten activiteiten doorgeschoven** naar latere jaren (project Lentevreugd De Horsten) (€ -0,5 mln)
 - Een aantal kleine afwijkingen op verschillende projecten € -0,1 mln
- NNN: Overige gebieden € 5,1 mln (n). Er was **rekening gehouden met de uitbetaling van een tweetal SKNL-subsidies**. Verder was de verwachting dat er **meer ecologisch advies zou worden uitgevraagd** en is er een onderbesteding op de apparaatslasten vanwege de openstaande vacatures (€ -1,4 mln). Voor de Leenheerenpolder heeft er een **administratieve overheveling plaatsgevonden** van Grond voor Grond naar NNN. Bij het vastleggen van het budget werd er uitgegaan van overdracht in twee tranches, 50% in 2022 en 50% in 2023. Inmiddels heeft de gehele overdracht in 2022 plaatsgevonden met hogere lasten in 2022 (€ 4,3 mln). Ook hebben er **diverse aanvullende afwaarderingen van grond en enkele aanvullende strategische grondaankopen plaatsgevonden** (€ 2,1 mln).
- Natura 2000 € 1,1 mln (v). De **voortgang van het uitvoeren van maatregelen is vertraagd, doordat er geen passende subsidieregeling was in 2022 en tegelijkertijd er geen opdrachten meer verstrekt konden worden**. Hierdoor zijn in lijn met het programma Natuur beperkt maatregelen uitgevoerd. Deze beperking kan in 2023 ingehaald, doordat er vanaf 1 januari 2023 een nieuwe subsidieregeling beschikbaar is (€ -1,1 mln)
- Wet natuurbescherming en Faunabeheer € 2 mln (n). De overschrijding van wordt voor € 2 mln veroorzaakt door **hogere faunaschade**. Dit als gevolg van **hogere voedselprijzen, juridische procedures** (waardoor op enkele soorten geen beheer uitgevoerd kon worden om o.a. de schade te beperken dan wel te voorkomen). En

een **toename door met name grauwe ganzen, knobbelzwanen en smienten zijn de tegemoetkomingen in faunaschade wederom fors gestegen** ten opzichte van voorgaande jaren.

- Veenweide, Klimaat en Bodemdaling € 1,3 mln (v). **Door looptijdwijzigingen en correcties op basis van voortgangsrapportage voor € 1,3 mln (subsidie)lasten naar toekomstige jaren verplaatst.** Tenslotte is er voor € 0,5 mln minder lasten gerealiseerd, omdat in 2022 nog **niet alle regelingen/brieven vanuit Rijk, (onder andere NPLG) bekend waren** waardoor niet alle projecten van start zijn gegaan. Hierdoor is **ook de personele lager, dit in combinatie met latere instroom van personeel als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt.**
- Boerenlandvogels € 1,1 mln (v). De **opbrengsten uit verkoop / overdracht van weidevogelkerngrond zijn € 1,1 mln hoger dan begroot.** De prognose met betrekking tot te realiseren verkopen **is te conservatief geweest.**
- NNN-Grond voor grond € 4,9 mln (v). De opbrengsten uit verkoop, pacht en verhuur van provinciaal vastgoed is € 0,1 mln hoger dan begroot. Daarnaast zijn **de opbrengsten uit verkoop, pacht en verhuur van groene grond € 4,8 mln hoger dan begroot.** De prognose met betrekking tot te realiseren verkopen **is te conservatief geweest.**
- Agrarisch natuurbeheer € 1,1 mln (v). De **EU heeft besloten haar bijdrage aan het agrarisch natuurbeheer te verhogen** (zie lasten). Daardoor nemen de baten met € 1,1 mln toe.

Ambitie 6: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Knelpuntenpot binnenstedelijke locaties € 1,2 mln (n). Het budget is beschikbaar gesteld ter uitvoering van de ambitie inzake verstedelijking en knelpunten in de transformatie van binnenstedelijke locatie en perifere detailhandel vestigingen vanuit Amendement A-646. Om de middelen beschikbaar te houden voor het bestemde doel, is het beklemd bij het jaarrekeningresultaat 2019.
- Subsidieregeling Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam Zuid € 1 mln (v). Deze wijziging betreft een **bijstelling van planning**. De subsidieregeling Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam Zuid is dit begrotingsjaar vastgesteld. Het budget wordt verlaagd met € 1 mln **naar het niveau van het vastgestelde subsidieplafond voor 2020**. Dit bedrag wordt in begrotingsjaar 2023 begroot ter behoud van het volledig budget bestemd voor de subsidieregeling.
- Nota Ruimte Middelen € 2,6 mln (v). Deze wijziging betreft een **bijstelling van planning en budget**. Voor de besteding en inzet van de Nota Ruimte middelen verschuift het budget voor € 2,6 mln naar de periode 2021 t/m 2024.

2020 - NJN:

- Versnelling woningbouw € -2 mln (v). Deze wijziging betreft een **bijstelling van planning en budget**. In verband met de **coronapandemie vergt het proces om tot afspraken te komen met gemeenten over het inzetten van deze middelen meer tijd**. Het daadwerkelijk benutten van de middelen vindt niet meer plaats in het huidige jaar. De middelen worden doorgeschoven naar 2023, zodat er een gelijkmatige verdeling van het budget over de jaarschijven is.
- Sociale woningbouw € 2 mln (v). Deze wijziging betreft een **bijstelling van planning**. Het proces om tot afspraken te komen met de regio's Haaglanden en Holland Rijnland **over een regeling om deze middelen in te zetten voor de realisatie van sociale woningbouw en deze afspraken in een regeling vast te leggen**, is naar verwachting eind 2020 afgerond. De besteding van de middelen zal niet voor 2021 een aanvang nemen. Voor een gelijkmatige verdeling van het budget over de jaren, worden de middelen 2020 doorgeschoven naar 2022.
- Subsidieregeling Spreiding sociale woningbouw Rotterdamse Regio € 1,5 mln (n). Deze wijziging betreft een **bijstelling van budget**. Aangezien de gemeentelijke **aanvragen het beschikbare bedrag van € 1,5 mln voor 2020 overschrijden** is het voorstel het subsidieplafond voor 2020 op te hogen naar € 3,5 mln.
-

2020 - Jaarrekening:

- Knelpunten transformatie binnenstedelijke locaties € 2,2 mln (v). Het betreft een **verdiepingsslag binnen de business cases van diverse gemeenten om de onrendabele top te bepalen en te verifiëren**. Dit **vergt in de praktijk meer tijd dan vooraf verwacht**. Inmiddels zijn er voor drie projecten subsidies verleend waarvan de daadwerkelijke uitbetaling gespreid over de komende periode zal plaatsvinden.
- Subsidieregeling Spreiding Sociale Woningbouw Rotterdamse regio € 2,8 mln (v). Er zijn **diverse subsidies verleend aan verschillende gemeenten waarvan de lastneming meerjarig is**. Een aanzienlijk deel van de subsidieelasten vallen in de jaren 2021 tot en met 2025. Van het beschikbare budget is een klein deel nog niet verleend. In 2021 verwacht men nieuwe subsidieaanvragen te ontvangen wat leidt tot verdere uitputting van het budget.

2021 - VJN:

- Kasritme wijziging subsidieregeling Spreiding sociale woningbouw R'dam € 1,6 mln (n). In 2020 is de subsidieregeling Spreiding Sociale Woningbouw regio Rotterdam Zuid opgesteld. Sinds openstelling zijn zeven subsidies verleend. De subsidieelasten zijn meerjarig en komen tot uiting in de periode 2021 – 2025. **Ter dekking van de subsidieelasten wordt het subsidiebudget verspreid over deze jaren**.
- Knelpuntenpot binnenstedelijke locaties € 2,2 mln (n). Het budget is naar aanleiding van het Amendement A-646 beschikbaar gesteld ter uitvoering van de ambitie inzake verstedelijking en knelpunten in de transformatie van binnenstedelijke locaties en perifere detailhandel vestigingen. Om de middelen beschikbaar te

houden voor het bestemde doel, is het beklemd bij het jaarrekeningresultaat 2020. Circa € 1 mln staat inmiddels gereserveerd voor projecten in de gemeente Alphen aan den Rijn. De overige middelen wordt toegevoegd aan het algehele budget inzake Versnelling Woningbouw.

- Claim voorjaarsnota voor Wonen breed € 1,5 mln. GS stellen voor om € 1,5 mln **extra in te zetten voor het stimuleren en versnellen van nieuwe woonvormen voor senioren**. Het stimuleren van deze woningbouw betekent ook meer doorstroming op de woningmarkt waardoor er ook (betaalbare) koopwoningen en huurwoningen vrijkomen. Vanuit het genoemde budget zal zowel worden bijgedragen aan de proceskosten van bewonersinitiatieven voor de planvorming van nieuwe woonvormen voor senioren als aan het versnellen van concrete woningbouwprojecten voor senioren zodat deze gerealiseerd kunnen worden.

2021 – NJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2021 - Jaarrekening:

- Begrotingssubsidie Mijlpaal 30, gemeente Alphen a/d Rijn € 1 mln (v). De begrotingssubsidie aan de gemeente Alphen aan den Rijn voor Mijlpaal 30 is in 2021 verleend. **Er lijkt sprake van onderbesteding omdat de subsidie lasten pas vallen in de jaren vanaf 2022**, waardoor het budget in 2021 niet zichtbaar besteed wordt. Het budget wordt meegenomen naar 2022 en daarna ter dekking van de verleende subsidie.
- Subsidieregelingen Sociale Woningbouw € 3,4 mln (v). De provincie heeft drie subsidieregelingen voor sociale woningbouw. Voor alle drie de subsidieregelingen geldt dat **subsidies verleend zijn met meerjarige subsidie lasten**. **Dit leidt ertoe dat een aanzienlijk deel van de lasten pas in 2022 en daarna tot uiting komen**. Daarnaast is er minder aangevraagd dan gelet op het subsidieplafond mogelijk was.

2022 – VJN:

- Claim voor subsidieregeling Woonvormen senioren € 2,3 mln (n). Gezien de **grote belangstelling en snelle uitputting van het subsidiebudget** in 2021 wordt voorgesteld ook in 2022 budget hiervoor beschikbaar te stellen. Met de subsidieregeling Woonvormen senioren stimuleert de provincie de doorstroming op de woningmarkt, waardoor betaalbare koop- en huurwoningen vrijkomen. Dekking uit de Algemene reserve.
- Subsidieregelingen sociale woningbouw € -0,8 mln (v). Dit betreft een **bijstelling waarbij de budgetten voor deze subsidieregelingen verschuiven** naar 2023 tot en met 2025 om reeds vastgelegde subsidie lasten te dekken. Dekking komt uit bestaand budget.

2022 - NJN:

- Beklemming Sociale woningbouw subsidieregelingen € 3,5 mln (n). In 2021 zijn voor de subsidieregelingen sociale woningbouw Haaglanden, Holland Rijnland en Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam Zuid vele subsidies verleend, waarvan de subsidie lasten over meerdere jaren vallen. De subsidie lasten zijn juridisch verplicht. **De uitvoering van de projecten verloopt over meerdere jaren en de lasten volgen dat ritme**. Deels vanwege de meerjarige lastneming en deels door restant budget, is **bij de jaarrekening 2021 € 3,5 mln budget verschoven naar 2022**. Dekking is deels ten laste van bestaand budget Beleidsdoel 6-1 en deels vanuit de bijdrage gemeente Rotterdam.

2022 - Jaarrekening:

- Subsidieregeling Sociale Woningbouw € 3 mln (v). De provincie heeft drie specifieke subsidieregelingen gericht op woonregio's voor sociale woningbouw. Bij de regeling voor de regio Haaglanden en Holland Rijnland geldt **dat subsidies verleend zijn met meerjarige subsidie lasten**. **Dit leidt ertoe dat een aanzienlijk deel van de lasten pas in 2023 en daarna tot uiting komen**. Voor de Subsidieregeling spreiding sociale woningbouw regio Rotterdamse is **aanzienlijk minder aangevraagd dan gelet op het subsidieplafond** mogelijk was.

Ambitie 7: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2020 - NJN:

- **Herfasering afkoop beheer en gerelateerde kosten Recreatiegebieden** € 2,6 mln (v). Voor de afkoop van verschillende recreatiegebieden. Voor Balij uitstel van de afkoop van het beheer door vertraging in de procedure. Voor Lansingerland en Bazuin betreffen dit kosten die gepaard gaan met de verplichting na afkoop (bijvoorbeeld sanering van opstal).

2020 - Jaarrekening:

- Impuls Omgevingsveiligheid € 6,2 mln (v). De landelijke regeling Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) is in 2020, met uitzondering van 1 onderdeel, **beëindigd. Voor zover dat nog niet gebeurd is vindt de financiële afwikkeling plaats in 2021**. Dit betreft onder andere facturen die nog moeten worden afgedaan en afrekening van subsidies.
- Aanpak bodemlocaties € 1,2 mln (v). Deze afwijking is ontstaan door **vertraging in diverse projecten in de werkplannen aan de omgevingsdiensten**. Naast de vertraging bij diverse projecten heeft **de financiële afwikkeling van de werkplannen aan de omgevingsdiensten over 2019 een voordelig effect op de realisatie**. Dit veroorzaakt een onderuitputting op het budget.
- Altijd Actuele Digitale Vergunning € 1,8 mln (v). Binnen het programma Altijd Actuele Digitale Vergunning (AADV) **loopt een aantal projecten uit naar 2021**. De IT-investering is verplaatst naar 2021 en 2022. Daarnaast bleef **de personele inzet achter en kreeg de provincie een ongeraamde bijdrage van enkele externe partijen**.
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving € 1 mln (v). Conform afspraak **vallen de middelen voor extra inzet bij handhaving (ad € 0,2 mln) vrij indien hier geen gebruik van wordt gemaakt**. De **complexiteit van het vraagstuk** van afvalstoffen en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) heeft bij de projecten ZZS geleid tot het **aanpassen van de planning**.
- Lagere vaststelling definitieve subsidies (7-2-1) € 1 mln (v). Voor **een aantal in het verleden verstrekte subsidies is de definitieve subsidie lager vastgesteld** dan de maximale subsidie. In de begroting was **met de maximale subsidie rekening gehouden** zodat sprake is van een voordeel.
- Ruiters- en menpaden € 1 mln (v). De **aanleg van nieuwe ruiterspaden is deels vertraagd** en de beschikbare middelen voor 2020 zijn daarom niet volledig benut. De middelen blijven beschikbaar voor uitvoering in 2021 e.v.
- Looptijdverlengingen subsidies € 0,8 mln (v). **Voor diverse gesubsidieerde projecten is (veelal vanwege corona) een looptijdverlenging aangevraagd en verleend**. Hierdoor worden de lasten voor deze projecten niet in 2020 verantwoord maar in 2021.
- Niet doorgaan gesubsidieerde projecten Leidse Ommelanden € 0,7 mln (v). De landschapstafel Leidse Ommelanden heeft in de jaarlijkse voortgangsrapportage over de in 2014 verstrekte UPG-subsidie aangegeven **dat 2 projecten waarvoor subsidie is verleend, niet doorgaan omdat besluitvorming dusdanig is vertraagd of is uitgebleven dat de projecten niet binnen de deadline kunnen worden gerealiseerd**. Het betreft stadsrand Stevenshof en Oostvlietpolder fase 3. De maximale subsidie is daarom verlaagd. In de begroting was rekening gehouden met prestatielevering in 2020.

- Uitvoering WABO € 1,2 mln (n). **De vraag gestuurde WABO/BRIKS-inkomsten zijn lager uitgevallen dan begroot.**

2021 - VJN:

- Impuls Omgevingsveiligheid € 6,2 mln (n). De landelijke **regeling Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) – waarbij Zuid-Holland als kassier optreedt – is in 2020 beëindigd** met uitzondering van deelprogramma 6. Dit onderdeel van IOV loopt nog door in 2021. Het restantbudget uit 2020 is bij de Jaar rekening 2020 beklemd en wordt gebruikt voor deelprogramma 6 en voor afrekening van facturen en subsidies van de andere deelprogramma's. Onderbestedingen van het IOV worden na de financiële afwikkeling in 2021 overgeheveld naar de overheden die het vervolg Meerjarenagenda Versterking Omgevingsveiligheid trekken.
- Werkplannen omgevingsdiensten € 4,9 mln (n). De **bijstelling betreft het in de begroting opnemen van de werkplannen Spoed en Nazorg (bodemsanering)** aan de omgevingsdiensten. Naast de uitvoering van werkplannen van de omgevingsdiensten, omvat deze bijstelling ook de afspraak met een zestal gemeenten inzake nazorglocaties en de sanering Oeverbos-Oost.
- Begrotingssubsidie Oude-Tonge € 2,2 mln (n). Dit betreft een **begrotingssubsidie voor een bodemsanering** van een bedrijventerrein in Oude-Tonge.

2021 – NJN:

- Geen noemenswaardige mutaties.

2021 - Jaarrekening:

- Impuls Omgevingsveiligheid (IOV) € 4,1 mln (v). Aan het **eind van het programma IOV (2015 – 2020/21) resteert door verschillende oorzaken een saldo** van € 4,1 mln. Door de wijze van budgettering door IenW aan het begin van het programma is **gedurende de looptijd een voordelig saldo ontstaan**, verband houdende met de **verrekening van de btw, waar oorspronkelijk geen rekening mee was gehouden**. In niet alle gevallen zijn facturen van de uitvoerende diensten ontvangen voor de verstrekte opdrachten. De inzet van de provincie voor IOV is niet verrekend. **Niet alle uitvoeringsbudgetten voor de provincie zijn volledig benut**.
- Vergunningverlening, toezicht en handhaving € 1,3 mln (v). Volgens afspraak **vallen de middelen voor extra inzet bij handhaving vrij als hier geen gebruik van wordt gemaakt**. Het algemeen budget voor Omgevingsdiensten is beschikbaar om **fluctuaties in het bedrijvenbestand** bij de vijf omgevingsdiensten op te kunnen vangen. In 2021 is hier **beperkt gebruik van gemaakt**.
- Kwaliteitsimpuls recreatiegebieden € 1,7 mln (v). Voor de eerder toegekende projectsubsidie kwaliteitsimpuls Roods-gebieden **is een looptijdverlenging aangevraagd** en verleend. Daarnaast zijn er in de tweede helft van 2021 subsidies voor kwaliteitsimpuls verleend **waarvan de subsidieactiviteiten starten of doorlopen** in 2022. Tot slot heeft de **afrekening van eerder toegekende subsidies geleid tot een vrijval** van € 0,3 mln.
- Looptijdverlengingen subsidies (7-2-1) € 1,9 mln (v). Voor diverse subsidieprojecten is **een looptijdverlenging aangevraagd en verleend**. Hierdoor worden de lasten niet in 2021 maar 2022 of later verantwoord.

2022 – VJN:

- Werkplannen omgevingsdiensten € 4,7 mln (n). De bijstelling betreft het in de begroting **opnemen van de werkplannen 2022 Spoed en Nazorg (bodemsanering)** aan de omgevingsdiensten.
- Uitvoeringsprogramma bodem en aanpak bodemlocaties € 1,3 mln (n). Deze **bijstelling betreft het opnemen van budget** voor uitvoeringsprogramma Bodem en Aanpak bodemlocaties. Voor het onderwerp spelen diverse overige projecten vanuit verleden en nieuwe activiteiten vanuit het werkplan 2022. De dekking komt uit de reserve Bodem, ondergrond en grondwater.
- Kwaliteitsimpuls recreatiegebieden € 1,2 mln (v). Voor een in 2021 toegekende projectsubsidie kwaliteitsimpuls Roods-gebieden **is een looptijdverlenging aangevraagd en verleend**. Hierdoor worden € 0,4 mln in 2022 verantwoord. Daarnaast is er in 2021 voor € 1 mln aan subsidies voor kwaliteitsimpuls beschikbaar waarvan de subsidieactiviteiten starten of doorlopen in 2022 en 2023.
- Kassensloop Lansingerland € 0,5 mln (n). De **mogelijke aanwezigheid van uilen in het kassencomplex heeft tot vertraging geleid bij de verlening van de verreste ontheffingen voor de sanering** en kassensloop Lansingerland, waardoor de werkzaamheden zijn opgeschoven naar 2022.

- Looptijdverlenging projectsubsidies € 0,5 mln (n). Voor eerder toegekende projectsubsidies Oranjabonnen en Van Zee tot Zweth is **een looptijdverlenging aangevraagd en verleend**.

2022 - NJN:

- Vrijval Vergunningverlening, handhaving en toezicht € 1,2 mln (v). **Terugontvangen werkplanresultaten 2021 van de omgevingsdiensten**, voornamelijk het gevolg van de capaciteitsproblematiek bij de omgevingsdiensten. Daarnaast wordt het budget Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) 2022 verlaagd in afwachting van aanpassing van landelijke regelgeving.
- Indexatie Omgevingsdiensten € 0,8 mln (n). De werkplannen van de omgevingsdiensten worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2022 zijn de indexatiepercentages in 2021 bepaald. De omgevingsdiensten hebben signalen afgegeven dat deze niet voldoende zullen zijn. Op basis van het nieuwe provinciale indexatiebeleid per 2022 is een aanvullend indexatiebedrag beschikbaar.

2022 - Jaarrekening:

- Nazorg stortplaatsen € 3,2 mln (n). De afwijking hangt samen met een **niet begrote dotatie aan de voorziening Nazorg Stortplaatsen van € 3,2 mln door tegenvallende beleggingsresultaten** waardoor een tekort ontstond op de ontwikkeling van de doelvermogens van gesloten stortplaatsen.
- Aanpak Bodemlocaties € 1,2 mln (v). Deze afwijking is ontstaan **door vertraging in diverse projecten in de werkplannen van de omgevingsdiensten**. Naast de vertraging bij diverse projecten heeft **de financiële afwikkeling van de werkplannen aan de omgevingsdiensten over 2021 een voordelig effect** op de realisatie.
- Omgevingsdiensten € 1,4 mln (v). In de Najaarsnota 2022 is geanticipeerd op de verwachte fors hogere loonkosten in 2022 voor de omgevingsdiensten veroorzaakt door nieuwe cao's. De omgevingsdiensten hebben echter **de hogere loonkosten in 2022 incidenteel kunnen opvangen binnen de exploitatie van de individuele omgevingsdienst**. Daarnaast zijn in het jaar 2022, van een aantal omgevingsdiensten, **afrekeningen van het jaar 2021 (coronajaar) ontvangen met een voordelig bedrag aan eindafrekeningen**.
- Subsidies recreatie € 1,8 mln (v). Voor diverse **aangevraagde subsidies was de beoordeling eind 2022 nog in behandeling**. Dit komt onder andere doordat de openstellingstermijn pas op 31 december 2022 eindigde. Daarnaast kent één openstelling een sluitingsdatum van 31 maart 2023. In de najaarsnota 2022 is hierop geanticipeerd met het verlagen van het budget voor 2022 ten gunste van 2023. Deze **gemaakte inschatting blijkt te voorzichtig; Er is sprake van een toegekende looptijdverlenging van een subsidietoekenning waardoor de lasten doorschuiven**. Voor een aantal subsidies is **sprake van lagere definitieve vaststelling** van de maximale toegekende subsidie.
- Specifieke uitkering Tijdelijke regeling bodemopgaven 2022 € 3 mln (v). Over 2022 ontving de provincie een specifieke uitkering Tijdelijke regeling bodemopgaven 2022 ter overbrugging in verband met lopende bestuurlijke onderhandelingen over een nieuw convenant Bodem en Ondergrond.
- WABO-leges € 4,4 mln (v). De provincie heft leges op de zogeheten BRIKS-taken (bouwen, reclame, inritten, kappen, slopen) van de omgevingsvergunning voor die bedrijven waarvoor de provincie op grond van de milieuwetgeving bevoegd gezag is. **Er waren meer grotere bouwvragen dan kleinere waardoor de opbrengst ook hoger is dan geraamd**.

Ambitie 8: Bijstellingen P&C producten

De volgende grote bijstellingen hebben invloed gehad op het saldo:

2020 - VJN:

- Asbestsanering gebouw C € 4,4 mln (n). Het onderzoeksrapport naar de, op basis van ouderdom van het gebouw te verwachten, aanwezigheid van asbest is recent aangeboden. De asbestbronnen zijn gelokaliseerd op basis van bureau-onderzoek, visueel (destructief) onderzoek en hierop volgende proefsloop en -sanering van een aantal specifieke zones. In de nu startende, volgende fase zal het asbest gesaneerd respectievelijk veiliggesteld worden.
- MRB € 6,3 mln (v). De begrote opbrengsten MRB gaan in de jaren 2021 tot en met 2023 in totaal met € 6 mln extra naar beneden in verband met de gevolgen van de **vrijstellingen voor elektrische auto's en het volledig afvlakken van de stijging van autogebruik vanwege de gevolgen van de coronacrisis**.

2020 - NJN:

- Hogere inzet personeel beheer / verlaging investeringskrediet ICT € 2 mln (n). Volgens de financiële regelgeving (BBV) worden de loonkosten van interne medewerkers die aan investeringsprojecten werken geactiveerd. Het huidige beeld is dat de **inzet van interne medewerkers op de investeringen achterblijft bij de begroting als gevolg van hun inzet op beheer**. Dit komt onder meer door de transitie naar het datagedreven werken en de toenemende digitalisering bij de provincie.
Beide vragen leiden tot meer beheer. Dit betreft overigens niet uitsluitend de applicaties, gebruikersplatforms en het databeheer, maar is o.a. ook het gevolg van **toenemende regelgeving op het gebied van privacy en archivering**. Vanwege die verschoven tijdsinzet worden de te activeren loonkosten verlaagd. Dit vertaalt zich op twee manieren: hogere lasten € 2 mln (exploitatie) en een lager investeringskrediet € 2 mln.
- Doorbelasting traineekosten 2020 € 1,2 mln (n). In de Begroting 2020 is de kaderstellende afspraak gemaakt dat de totale arbeidscapaciteit niet uitgebreid mag worden. Dat neemt niet weg dat **er al besluiten genomen zijn of (onontkoombare) ontwikkelingen spelen, die leiden tot een hogere arbeidscapaciteit** (dan afgesproken).
- Asbestsanering gebouw C € 2,5 mln (v). De asbestsanering van gebouw C wordt in twee volgtijdelijke delen uitgevoerd. Allereerst worden de binnen en buitenzijde van gebouw C aangepakt. De binnenzijde wordt asbestvrij gemaakt en de buitenzijde wordt asbestveilig gemaakt. Aansluitend worden verwijderde onderdelen van gebouw C opnieuw gerealiseerd (bijv. een nieuw dak). Het eerste deel zal medio oktober 2020 gereed zijn. Het tweede deel is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021 gereed. **De factuur voor het tweede deel zullen we in 2021 ontvangen. Om die reden wordt voorgesteld een bedrag van € 2,5 mln door te schuiven naar 2021.**
- Overige materiële taken € 2,1 mln (n). In de huidige realisatie van bedrijfsvoeringdoelen is een toename te constateren van de inzet van arbeidscapaciteit (zie ook paragraaf Arbeidskosten). Hiervoor **zijn materiële budgetten ingezet om het budget voor arbeidscapaciteit voor 2020 incidenteel te dekken**.
- Ontvangst middelen IBP - Vitaal Platteland € 7 mln (v). Op 14 februari 2018 ondertekenden Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen de Programmastart Interbestuurlijk Programma (IBP). Eén van de tien opgaven in het IBP is "Naar een Vitaal Platteland" (IBP-VP). In het landelijk gebied komen veel grote opgaven samen die vragen om forse en structurele veranderingen. De provincie Zuid-Holland is trekker van twee van de IBP-VP projecten; IBP-VP Hollands Utrechts Veenweidegebied en IBP-VP Zuidwestelijke Delta. Voor deze projecten zal de provincie een bijdrage (waarschijnlijk in de vorm van een specifieke uitkering) van het ministerie van LNV ontvangen van respectievelijk € 2,4 mln en € 4,6 mln.
- Regiodeal Bodemdaling 2e tranche € 4,8 mln (v). In **de Meicirculaire 2020 is het bedrag van € 4,8 mln voor Zuid-Holland opgenomen** voor de decentralisatie-uitkering tweede tranche Regio Deal Bodemdaling Groene Hart.
- Algemene uitkering accres Meicirculaire 2020 € 3,9 mln (v). Ten opzichte van de Septembercirculaire 2019 stijgt het accres in het jaar 2020 en latere jaren (met als uitzondering het jaar 2024). **Deze bijstelling komt doordat de accresrelevante uitgaven over 2019 gestegen zijn ten opzichte van de Septembercirculaire**. Het gaat hierbij om een combinatie van onderuitputting, meevallers en beleidsmatige intensivering zoals de aanvullende middelen die het Rijk heeft uitgetrokken voor de

stikstofproblematiek en het onderwijs. Gecombineerd met een aanpassing van de maatstaven betekent dit voor Zuid-Holland voor alle jaren een structurele stijging van de opbrengsten van de algemene uitkering.

2020 - Jaarrekening:

- Detacheringen en vergoedingen UWV € 1,9 mln (v). Dit betreft de opbrengsten voor extern gedetacheerde medewerkers en vergoedingen van het UWV. Deze baten worden niet gebudgetteerd
- Opcenten Motorrijtuigenbelasting € 2,2 mln (v). De opcenten op de Motorrijtuigenbelasting hebben over 2020 een meeropbrengst van € 2,2 mln. Met name in het laatste kwartaal was **een piek waarneembaar**.
- Provinciefonds € 7,2 mln (n): geen toelichting. Ten opzichte van de bijgestelde Begroting 2020 zijn de uitkeringen uit het provinciefonds in totaal € 7 mln lager
- uitgevallen. Dit wordt veroorzaakt door het, in de Najaarsnota 2020, **ophogen van de uitkering uit het provinciefonds met € 2,43 mln en € 4,59 mln in het kader van het IBP-Vitaal Platteland. Deze ophoging is als specifieke uitkering ontvangen en had als zodanig bij ambitie 5 als inkomsten opgenomen moeten worden.**

2021 - VJN:

- Apparaatslasten € 3,8 mln (n). Voor toelichting zie paragraaf Arbeidscapaciteit.
- Kapitaallasten € 2 mln (n). Door verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen, de begrote rentelasten vallen lager uit door verschuivingen van investeringen en veranderingen van de reservepositie.
- Motorrijtuigenbelasting (MRB) € 8,3 mln (v). De begrote opbrengsten voor Motorrijtuigenbelasting voor de jaren 2021 tot en met 2023 stijgt met € 8,25 mln. Deze bijstelling **vindt plaats op basis van de prognose van de belastingdienst**. In de latere jaren 2024 en verder daalt de opbrengst MRB door een verwacht hoger aandeel van elektrische auto's.

2021 – NJN:

- Inzet stelpost onvoorziene lasten € 2,4 mln (v). De stelpost onvoorziene lasten wordt in 2021 incidenteel ingezet ter dekking van loonontwikkelingen 2021 als gevolg van de nieuwe CAO.
- Vrijval stelpost prijscompensatie € 4,4 mln (v). De **stelpost indexatie wordt niet volledig benut in 2021**. Het niet benutte deel 2021 valt vrij ten gunste van het begrotingssaldo.
- Correctie stelpost prijscompensatie € 2,9 mln (v). Op basis van de **actuele indexen wordt de hoogte van de stelpost aangepast**.
- Project asbestsanering gebouw C € 1,3 mln (v). Bij project renovatie gebouw C is als gevolg van de asbestsanering een nieuwe dakconstructie gemaakt. **De kosten hiervan ad € 1,3 mln moeten conform BBV-regelgeving, worden geactiveerd**. Het budget wat hiervoor in de Begroting 2021 beschikbaar is betreft een exploitatiebudget en dient derhalve te worden gewijzigd in een investeringskrediet.
- Vrijval voorziening Grondbank € 6,9 mln (v). Begin juli is een bestuurlijke overeenkomst (BO) tussen de provincie, gemeente Zuidplas en de Grondbank (en overige partners) inzake de verkoop van de gronden aan de gemeente Zuidplas ter ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder. In deze BO is onder andere afgesproken dat gemeente Zuidplas alle gronden in de Grondbank overneemt. In de **begroting van de Grondbank komt ook de verliesvoorziening te vervallen**. Als gevolg hiervan komt de voorziening Grondbank ad € 6,9 mln te vervallen ten gunste van het begrotingssaldo.

2021 - Jaarrekening:

- Informatisering & automatisering € 0,9 mln (v). Doordat het **moelijk bleek in de huidige arbeidsmarkt medewerkers te werven** voor de opgave “Stukken beter bewaard” is het budget hiervoor niet besteed. In 2022 starten de eerste medewerkers voor realisatie van deze opgave. Tevens bevinden zich verschillende exploitatieprojecten in de opstartfase waardoor er een doorschuif is van de realisatie naar 2022.
- Secundaire arbeidsvoorwaarden € 3 mln (v). De belangrijkste oorzaken van deze onderbesteding vloeien voort uit de **COVID maatregelen**. Zo zijn vanwege het verplichte thuiswerken **alle ov abonnementen stop gezet**. Nu wordt er gereisd op rekening, en dat is fors minder. Maar ook voor **sfeer bevorderende maatregelen is er minder uitgegeven** (bijvoorbeeld ‘het dagje uit’ e.d.). Daarnaast zijn er **minder bovenwettelijke WW uitkeringen** verstrekt voor voormalig personeel.

- Arbeidscapaciteit overhead € 2,8 mln (v). Op **de totale arbeidscapaciteit van de overhead is een onderbesteding** van € 2,8 mln. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Arbeidscapaciteit.
- Financieel-strategisch beleid € 1,3 mln (v). Over 2021 ontving de **provincie iets meer uit het provinciefonds, iets meer dividend op haar deelnemingen**, en er was **vrijval uit de voorziening nazorg stortplaatsen**, toen die opnieuw werd gewaardeerd. Anderzijds was er een klein nadeel op de rente-inkomsten van de uitgezette leningen en de precario inkomsten.
- Heffen van opcenten Motorrijtuigenbelasting € 2,9 mln (v). De opcenten op de motorrijtuigenbelasting **hebben over 2021 een meeropbrengst**. Dat komt door een (lichte) **toename van het aantal voertuigen** in de provincie, terwijl ook het gewicht van voertuigen toenam.

2022 – VJN:

- Bijstelling opcenten motorrijtuigenbelasting € 9,5 mln (v). De opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting wordt aangepast op basis van de prognose van de belastingdienst. Ten opzichte van 2020 is het totaal **aantal auto's in Zuid-Holland dat onder het volle opcenten tarief valt in 2021 licht gestegen**. Daarnaast neemt het aandeel auto's dat valt in het half-tarief en het 0% tarief sterker toe dan het aandeel van de 'reguliere' auto's. De stijging van het aandeel volledig elektrische auto's en hybride auto's leidde in 2021 nog niet tot een daling van het absolute aantal 'reguliere auto's'.
- Kapitaallasten € 1 mln (v). Door **verschuiving van de investeringen in de tijd wijzigen ook de afschrijvingen**, de begrote rentelasten vallen lager uit door verschuivingen van investeringen en veranderingen van de reservepositie.

2022 - NJN:

- Aanpassing Stelpost prijscompensatie € 7,1 mln (v). **De indexatie dekking die naar de ambities wordt overgeheveld in 2023 is € 14,6 mln**. Op de stelpost stond € 7,1 mln in 2023 welke volledig ingezet wordt. Het tekort van € 7,5 mln in 2023, € 11,7 mln in 2024 en € 4,6 mln in 2025 wordt aangevuld vanuit het begrotingssaldo.
- Effect CAO 2022 en 2023 € 4 mln (v). De arbeidskosten zijn gestegen. Deze stijging wordt veroorzaakt door de nieuwe cao die met terugwerkende kracht vanaf begin 2022 geldt en waarin voor zowel 2022 als 2023 een stijging van de loonkosten is afgesproken.
- Provinciefonds € 33,3 mln (v). Dit betreft de **structurele verhoging van het accres uit de Meicirculaire van het provinciefonds 2022**. De verhoging in 2022 is € 33,3 mln voordelig, oplopend naar € 55,9 mln voordelig in 2025.
- Motorrijtuigenbelastingen € 3 mln (v). **Structurele ophoging van de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting naar aanleiding van de opgave van de belastingdienst per 1-7-2022**. De belastingdienst berekent de ophoging aan de hand van het tarief opcenten en het aantal belaste reservemutaties voertuigen. In 2022 bedraagt de ophoging € 3 mln.
- Indexatie exploitatiebudget I&A € 1,1 mln (n). De exploitatie budgetten voor ICT-kosten worden op basis van indexatie structureel verhoogd met € 1,1 mln. Dekking vindt plaats vanuit de algemene dekkingsmiddelen (onderdeel stelpost prijsindexatie).

2022 - Jaarrekening:

- Stelpost nieuw beleid € 1,6 mln (v). Deze stelpost is in 2020 opgevoerd om de rente-effecten van geplande uitgaven uit het coalitieakkoord te dekken. In 2022 is deze **stelpost niet aangewend**.
- Stelpost financieringsmodel € 2,1 mln (v). Deze stelpost wordt met ingang van 2023 structureel ingezet ter dekking van het formatie budget (Organisatie). In 2022 is deze **stelpost niet aangewend**.
- Provinciefonds € 4,1 mln (v). De uitkering uit het provinciefonds is op basis van de **decembercirculaire € 4,1 mln hoger dan verwacht**. Dit komt voornamelijk door de een meevaller uit het btw-compensatiefonds van € 7 mln, bepaalde rijksuitgaven zijn uitgesteld, hierdoor daalde het accres met € 4 mln, beschikbaar gesteld € 1 mln euro voor het programma natuur.

- Afrekening Merwedekanaal € 1,4 mln (v). Financiële afwikkeling van de provinciale verrekening herindeling Vijfheerenlanden. Na de onderliggende verrekeningen tussen Utrecht en Zuid-Holland resteert € 1,4 mln in de voor de herindeling Vijfheerenlanden getroffen voorziening. Dit bedrag valt uit de voorziening vrij ten gunste van de algemene middelen.
- Heffen van opcenten Motorrijtuigenbelasting € 4,9 mln (n). De opbrengst van de opcenten wordt gebaseerd op de opgave van de belastingdienst aan het begin van het boekjaar. Halverwege het jaar wordt de verwachte opbrengst aangepast op basis van de ontwikkeling van het wagenpark tot 01-07 en verwerkt in de begroting via de najaarsnota. **De werkelijke opbrengst in 2022 was lager dan de oorspronkelijke opgave van de belastingdienst wat een trendbreuk betekent met de praktijk van de afgelopen jaren. De daling van de opbrengst komt door een stijging van het aandeel elektrische en hybride auto 's in het wagenpark.**
- Informatisering & automatisering € 2,2 mln (v). Ook in 2022 is het moeilijk gebleken om in de huidige arbeidsmarkt medewerkers te werven en in te huren voor **de verschillende opdrachten voor informatisering en automatisering (I&A)**. Een aantal nieuwe exploitatieprojecten konden hierdoor niet in 2022 starten.
- Personeel OntwikkelBudget € 1,8 mln (v). Elke vaste medewerker of tijdelijke medewerker met een dienstverband van 6 maanden of langer beschikt vanaf 1 januari 2018 over een Persoonlijk OntwikkelingsBudget (POB). Voor de bekostiging van het POB wordt een jaarlijkse voorziening getroffen. Eind 2022 is de termijn van 5 jaar voor gebruik van het POB verstreken voor medewerkers die vanaf 1 januari 2018 een POB hebben. Dit resulteert in een **vrijval van een deel van de voorziening ten gunste van het resultaat** van € 1,8 mln.
- Detacheringen en vergoedingen UWV € 1,7 mln (v). In 2022 zijn **meer opbrengsten gerealiseerd dan begroot voor extern gedetacheerde medewerkers en vergoedingen van het UWV**. De baten dienen als dekking voor de arbeidskosten, zie verder paragraaf Arbeidscapaciteit.